

medelst man af solens läge på himmelen kan veta, hvad tid det är på dagen.

SOLUTION, -tischön, f. 3. (kem.) Lösning.
SOLVIFVA, f. 1. Örten *Ranunculus bulbosus*, med gula blommor.

SOLVISARE, m. 3. Pelare, pyramid eller stift, hvars skugga tjejar till öfsmätning af dagens timmar. *Egyptens pyramider anses hafva varit begagnade till s.*

SOLVÄRME, m. sing. Värme, som härleder sig ifrån solen.

SOLYMMEL, m. 2. pl. — *lymlar*. (pop.) Se *Lymmel*.

SOLÄR, sol-är, n. 3. Tidrymden ifrån en vårdagsjemning till den andra, eller ifrån det ena vintersolståndet till det andra.

SOM, såmm, pron. rel. oböjl. I. Brukas i st. f. *Hvilken, Hvilket, Hvilka*, i nominativ och akkusativ. *Den, s. dlskar Gud, dlskar ock sin nästa. Brefvet, s. afsändes. En man, s. ni känner. Brefvet, s. jag fick. Alla, s. känna honom. De penningar, s. han fått låna. Är du tokig, s. så gör? Ack hvilken usling, s. så betett sig! Hvem s. helst, hvem det vara må. — Som kon äfv. brukas i dativ i st. f. åt hvilken, åt hvilka, t. ex.: Det var åt honom, s. denna förrättning uppdrogs. Alla, s. han gifvit på hand. — Stundom följes Som af en preposition, hvilken då sättes sist i meningen, t. ex.: Den sak, s. man stridde för. De städer, s. vi foro genom.*

SOM, såmm, adv. II. Betecknar: 1) Förhöjning, stegring i betydelsen. *S. oftast, ganska ofta. När nöden är s. störst, allra störst. — 2) Sätt, vis. På det sätt, efter hvad, huru, m. m. S. han lefvat, så dog han. Han har blifvit slagen, s. han säger. Gör, s. du vill. — 3) Syftning på ett föregående. *Den tid, s. du varit borta, under hvilken du &c. Så ofta, så snart, så litet, s. möjligt. Så mycket, s. han kan. Så sant s. ell. blott Så sant, se Sant, 2. En karl s. jag, sådan som jag.**

SOM, såmm, konj. III. Betyder: 1) Förening, sammanbindning. *Jag s. du. Unga s. gamla. I det goda, så väl s. i det onda. S. ock, äfvensom. — Syn. Och. — 2) Orsak. S. jag intet har, kan jag intet förlora. — Syn. Se Emedan. — 3) Jemförelse. *Han stod fast s. en klippa. Klädd s. Turk. Gjord s. snusdosa. Skön s. en engel. Lika god s. skön. Han betar sig s. en furste, likasom han vore en furste; äfv. på det sätt en furste bör. Handverk s. handverk, det ena handverket är lika så godt som det andra. — Syn. Såsom, Likasom. — 4) Förklaring, iuskränkning, närmare bestämning. *Han var, s. embetsman, ett mönster. Jag råder er s. vän. Om jag vore s. han, i hans ställning. S. i måndags, förliden måndag. — Syn. I egen-skap af, Såsom. — 5) Såsom om, liksom. *Det ser ut, s. det skulle bli regn. Han svär, s. han vore galen. — 6) I det samma, i det. S. han skulle gå ut, fick han slag. Man säger äfv. Rätt s. ell. Just s., t. ex.: Rätt s. han sade det, föll han. Just s. hon skulle stiga i vagnen, kom bud.****

SOMATOLOGI, somatolögi, f. 3. (från grek.) Lära om människokroppens delar och krafter.

SOMLIGE, SOMLIGA, pron. pl. indef. Några, en del (af ett antal). *S. äro stora, s. ell. andra små. S. dagar.*

SOMLIGSTÄDES, adv. På somliga örter, ställen; här och der.

SOMMAR, sammarr, m. 2. pl. — *somrar*. Den del af de fyra årstiderna, som är emellan våren och hösten, ifrån sommarsolståndet den 21 Juni till höstdagjemningen den 21 September. Om s-en. I s., nästkommande sommar; äfv. nu i denna sommar. I *somras*, förliden sommar. Se äfv. *Fluga. — Ss. S-afton, -aktig, -arbete, -bete, -dag, -helta, -lik, -luft, -morgon, -natt, -qväll, -regn, -tid, -väder, värme.*

SOMMARBLOMMA, f. 1. Blomma, som slår ut under sommaren.

SOMMARBONING, f. 2. Boning, som begagnas endast om sommaren.

SOMMARBYXOR, f. 1. pl. Tunnare byxor, som begagnas sommartiden.

SOMMARFLÄCK, m. 2. Se *Fräkne*.

SOMMARFRUKT, m. 3. Frukt, som mognar sommartiden.

SOMMARFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Fjäril*.

SOMMARHATT, m. 2. Tunn, lättare hatt, som begagnas sommartiden.

SOMMARHUVETE, n. sing. Se *Vårhuvete*.

SOMMARHYLL, m. sing. En art Fläder med rödletta blommor. *Sambucus ebulus*.

SOMMARKAPPA, f. 1. Tunn och lätt kappa, som nyttjas sommartiden.

SOMMARKLÄDD, a. 2. Klädd i sommarkläder.

SOMMARKLÄDER, a. pl. Tunn, lätta kläder, som brukas sommartiden. — I samma mening säges äfven *Sommarkläddning, Sommarkläddet*.

SOMMARMÅNAD, m. 3. Hvarje af sommarens tre månader.

SOMMARNÖSSA, f. 1. Tunn, lättare mössa, som nyttjas sommartiden.

SOMMARNÖJE, n. 4. 1) Sådant slags nöje, sommaren har att bjuda på. — 2) Ställe på landet, der man för sitt nöje tillbringar sommartiden.

SOMMARPÄRON, n. 3. Päron, som mognar under sommaren. Säges till skillnad ifrån Höstpäron.

SOMMARREGN, n. 3. Blidt, mildt regn, sådant som faller sommartiden.

SOMMARRO, f. sing. Se *Sommarnöje*.

SOMMARRÅG, m. 2. Se *Värråg*.

SOMMARSTÅND, n. 3. Det solstånd, som inträffar den 21 Juni.

SOMMARSOLSTÄNDSPUNKT, m. 3. Den punkt på ekliptikan, 23½ grader norr om eqvatorn, der solen synes vända om till eqvatorn.

SOMMARSÄD, m. sing. Se *Värsäd*.

SOMMARTYG, n. 3. Tunt, lätt tyg, som nyttjas till sommarkläder.

SOMMARULL, f. sing. Ull, som faller efter blott en gång årligen klippta får.

SOMMARVÄRM, a. 2. Som har den under sommartiden vanliga temperatur.

SOMMARVÄXT, f. 3. Årlig växt.

SOMNA, v. u. 1. 1) Falla i sömn. *S. af, i'n, se Afsomma, Insomma. S. från*, sömma mitt under det man förebar något, t. ex.: *S. från arbetet. S. från ljuset*, utan att hafva släckt ljuset. — *Syn. Afsomma, Insomma, Afslumra, Insalumra. — 2) Donna. Foten har s-t. — 3) (fig.) Ned-sjunka i fullkomlig överksamhet, liknöjdhet, sorg-löshet. — Somnande, n. 4.*

SOMNAMBUL, sammnambyl, c. 3. (från lat.) Sömnångare, — erska.

SOMNAMBULISM, sammnambuli'ssm, m. 3. Sömnvandrung.

SOMRAS, se *Sommar*.

SOMT, såmt, a. n. oböjl. (af det gamla *Sumr, Sum, Sumt*) Något, åtskilligt, visst, en del. *S. folk. S. dugligt, s. odugligt. I s.*, i somliga saker, punkter, omständigheter.

SÖN, sä'n, m. 3. pl. söner. 1) Person af man-kön, med afseende på släktskapsförhållandet till dess föräldrar, eller till den ene af dem. *Äkta, naturlig, äldre, yngre, adopterad, enda s. Herr och fru N. med s. Far och s. Mor och s. Han är s. af presidenten N. (Bibl.) Guds s., Menniskones s., vår Frälsare. (Poet.) Mars' söner, krigarne. Apollos söner, skalderne. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: Styfson, Svärson, Fosterson, Gudson, Konunga-, Bond-, Borgareson, m. fl. — 2) Uttryck af till-gifvenhet, ömhet, hvarmed personer af stadgad ålder och vördnadsvärd karakter stundom tilltala unga män, ehuru desse icke äro deras verkliga söner. *Min s., sade den gode gubben till mig, lyd mitt råd. — 3) (i poeti och högrostil) Man-lig åttling af en viss släkt; äfv. man, som är född och bor uti ett land. Frankrikes konungar, den helige Ludvigs söner. Sveriges söner.**

SÖNAT, -ät, m. 3. (ital. *Sonata*) Större ton-stycke, vanligen för ett enda instrument, och be-stående af flera satser med olika karakter och tempo.

SÖND, sånngd, m. 3. (fr. *Sonde*) Kirurgiskt instrument, hvarmed någon inre del af mennisko-kroppen undersökes.

SÖNDERÄ, sångddära, v. a. 1. 1) Med sond undersöka. — 2) (fig.) Utforska, söka att utröna, känna sig före.

SÖNDOTTER, såndä'ttr, m. 2. pl. — *döttrar*. Dotter af sonen till någon viss ifrågavarande per-son. *Hon är min, din, hans, hennes s. S. af grefve N. S-s son, dotter.*

SÖNHUSTRU, f. 3. pl. — *hustrur*. Hustru åt sonen af någon viss ifrågavarande person. *Min, din, hans, hennes s.*

SÖNIKA, sönieka, adv. 1) Säges om ett kort, som i rättan tid utlägges i faraospelet. — 2) (fam.) *S. solo*, alldeles ensam. *Helt s.*, utan vidare om-ständigheter.

SÖNKE, sånngke, m. sing. Örtslägtet *Son-chus*.

SÖNLIG, sånllig, a. 2. Som tillhör, tillkommer en son; som kan fordras af en son; som en son vederbör. *S. ömhet, kärlek, tillgifvenhet.*

SÖNLÝCKA, f. 1. (fam.) Det sista af inne-hållet i en butelj, flaska o. s. v., då det vid drick-nig hålles i ett glas. Blir glaset deraf ej fullt, kallas det *Dotterlycka*.

SÖNETT, sånnä'tt, m. 3. (ital. *Sonetto*) Smärre lyrisk dikt, bestående af fjorton lika långa verser, indelade i två fyrradiga och två tjeradiga strofer, med qvinnliga rim. [Sonett.]

SONOMETER, sonäm'ttr, m. 2. pl. — *metrar*. Verktyg att mäta förhållandet emellan harmoniska intervaller.

SONOR, sonór, a. 2. (lat. *Sonorus*) Välljudande, klingande.

SONSON, sånsä'n, m. 3. pl. — *söner*. Person af mankön, född af sonen till någon viss ifråga-varande person. *Min, din, hans, hennes s. S-s son ell. dotter.*

SOPA, v. a. 1. Rengöra med qvast, viska eller sopa. *S. ett rum, ett golf. S. ugnen. (Fig. fam.) S. rent för sin egen dörr*, sköta en-

dast sina egna angelägenheter; äfv. söka att undvika alla misstankar i afseende på sig sjelf. Se *Qvast. S. af, se Afsopa. S. bort, ändan, se Bortsopa. S. ihop*, samla genom sopning. *S. åt, se Utsopa. — Sopande, n. 4.*

SOPA, f. 1. Viska till sopning.

SOPARE, m. 3. — *ERSKA*, f. 1. En, som sopar.

SOPHISM, SOPHIST, m. fl., se *Sofism, &c.*

SOPHÖG, m. 2. Hög af sopor.

SOPLÄR, m. 2. Lär, dit sopor kastas.

SOPNING, f. 2. Förrättningen, då man sopar.

SOPOR, f. 1. pl. Skräp, dam, som blifvit hopsopadt, eller som ostädar ett golf.

SOPP, se *Supp*.

SOPPA, f. 1. 1) Supamat, kokad på kött (Köttsoppa, Buljong) eller med frukt (Fruktsoppa, Vattusoppa); äfv. benämning på åtskilliga andra slag af supamat, såsom Håfresoppa, Ölsoppa, m. fl. (se vidare sista ord). *Koka s.*, (fam.) *Haka s. på en spik*, tala eller skriva vidt och bredt öfver ett ämne af ringa betydelse. (Ordspr.) *Ju flera kokar, dess sämre s.*, ell. *Många kokar göra dålig s.*, en sak, ett företag bort-skämmas ofta, om flera deri deltaga. — 2) (tekn.) Vatten, hvori något kokas, t. ex. Färgsoppa. — 3) (fig. fam.) Råra, mischmisch. — *Ss. Sopp-älskare.*

SOPPFAT, n. 3. Fat, hvori soppa uppslås eller blifvit upplagen.

SOPPHUS, n. 3. Hus, der soppa kokas för fattiga.

SOPPMAT, m. sing. Mat, bestående af något slags soppa.

SOPPSIL, m. 2. Sil, hvarmed soppa afsilas.

SOPPSKED, f. 2. Se *Måtsked*.

SOPPSKÅL, f. 2. Skål, hvori soppa uppslås och serveras till spisning.

SOPPSLEF, f. 2. pl. — *slefsar*. Slef, hvar-med soppa uppöses ur kokpannan eller, vid spis-nig, hålles ur soppskålen.

SOPPTALLRIK, m. 2. Tallrik med soppa.

SOPQVAST, m. 2. Qvast till sopning.

SOPRAN, -ån, m. 3. (ital. *Soprano*) Högsta sångstämmen, som blott sjunges af gossar, frun-timmer eller kastrater. Kallas äfv. Diskant.

SOPSKYFFEL, m. 2. pl. — *skyfflar*. Skyffel af jern ell. bleck, hvaruti sopor upphämtas.

SOPVRÅ, f. 2. Vrå, dit sopor hopsopas eller der sådana isynnerhet samla sig.

SOPÅKARE, m. 3. En, som i kärra bortför soporna ur husen i en stad.

SORBET, särrbätt, m. sing. (egentl. *Scherbet* ell. *Tscherbet*) Ett slags glassdryck af sylriga fruktsalter eller af grädda med tillsats af mandel, kaffe, chokolad, vanilj, m. m. Är egentligen en turkisk dryck, som tillredes af frukt, socker, limon-saft, rosenvatten och ambra.

SORDIN, särdin, m. 3. (ital. *Sordino*) Däm-mare på violon eller fortepiano.

SORG, särrj, f. 3. 1) Djup bedröfvelse. *Öfver-lemna sig åt s-on. Trösta någon i dess s. Det har gjort honom mycken s. Ha s. af sina barn*, genom deras dåliga uppförande. (Fam.) *Sju s-er och åtta bedröfvelser, se Bedröfvelse.* (Ordspr.) *S-en för glädjen går*, sorg efterföljes ofta af glädje. *Glädjen för s-en går*, efter glädje kommer ofta sorg. Se äfv. *Borgen. — 2) a) Djup bedröfvelse och saknad till följe af en per-sons död. S-en öfter hans död. Han har fått s. S-ens beklagande. Djup s.*, efter maka, föräldrar eller närmare anhörig. *Lätt s.*, efter

afslagsnare släkting. — b) Sorgdrägt, sorgkläder. *Anlägga s. efter någon. Lägga af s-en. Bära djup, lätt s.*, sådana kläder, som vid djup, lätt sorg brukas. — c) *Gå i s-en*, i sorgledet. — 3) Bekymmer. *Slå bort s-en. Det är min minsta s.*, det bekymrar mig föga. — Ss. *S-beklagelse, -betygelse*.

SORGBESÖK, n. 3. Besök, som göres hos någon, för att beklaga sorgen.

SORGBREF, n. 3. Bref af sorgligt innehåll eller som innehåller nyheten om en persons död. — Skrifves äfv. *Sorgbref*.

SORGBRÖD, n. sing. Ett slags tebröd, som bjudes vid begrafningar. — Äfv. *Sorgbröd*.

SORGBUNDEN, a. 2. neutr. — et. Se *Sorgsen*. — *Sorgbundenhet*, f. 3.

SORGDIKT, f. 3. Skaldestycke, verser, författade i anledning af en persons död, eller uttryckande sorgliga känslor.

SORGDOK, n. 3. 1) Svart slöja, som af fruntimmer brukas i sorg. — 2) Svart dok, som bredes öfver hästar vid höglidliga likbegängelser.

SORGDRÄGT, c. 3. Sådan drägt, som efter vedertagen sed bäres, då man har sorg. *Anlägga s. efter någon*. — Äfv. *Sorgdrägt*. — I samma mening brukas *Sorgkappa, -kläder, -klädning, -manschetter, -mantel, -mössa*, m. fl.

SORGESÄNG, m. 3. Se *Sorgdikt*.

SORGETÄG, n. 3. Se *Likprocession*.

SORGFANA, f. 1. Svart fana, som vid förnåma, isynn. förtäliga likbegängelser, bäres näst efter sorghästen.

SORGFLOK, n. 3. Svart flor, som i sorg bäres på hatten eller om armen, eller, vid likbegängelser, viradt om prostafven.

SORGFOLK, n. sing. De sörjande vid en persons begrafning.

SORGFRI, a. 2. neutr. — frill. Fri för bekymmer. *En s. ålderdom*. — Syn. Bekymmerfri, Sorglös.

SORGFRIHET, f. 3. Frihet ifrån bekymmer.

SORGFRIIT, adv. Utan sorg, bekymmer.

SORGFULL, a. 2. Full af sorg, bekymmer.

SORGFÄLLIG, a. 2. Som har, visar, gör sig, ådagalägger, röjer mycken omsorg. *Vara s. i bevarandet af sin heder. Med s. uppmärksamhet*.

SORGFÄLLIGHET, f. 3. Mycken omsorg. *Med s. arbetad*.

SORGFÄLLIGT, adv. På ett sorgfälligt sätt, med sorgfällighet. *S. arbetad*.

SORGHUS, n. 3. Hus, familj, af hvars medlemmar någon dött. Sages mest i fråga om begrafningar. — Äfv. *Sorghus*.

SORGHÄST, m. 2. Häst, som en afiden furste i lifstiden förträdsvis begagnat, och som, klädd med sorgdok och sorgtäckte, ledes eller af en riddare i svart rustning ridet i sorgetåget vid hans likbegängelse.

SORGKATTUN, -ün, n. 3. Sådant slags kattun, som brukas till sorgkläder.

SORGLÄDD, a. 2. neutr. — klädt. Klädd i sorgkläder.

SORGLÄD, n. 3. Medlersta ledet i en likprocession, eller det, der de sörjande gå. *Gå i s-et*.

SORGLIG, a. 2. Som medför, väcker, orsakar, uttrycker, röjer sorg. *En s. nyhet. S. min. S-t ansigte*. — Syn. Se *Bedröflig*.

SORGLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara sorglig; bedröflighet.

SORGLIGT, adv. På ett sorgligt sätt, bedröfligt.

SORGLÖS, a. 2. Se *sorgfri* och *Bekymmerlös*. — *Sorglöshet*, f. 3. — *Sorglöst*, adv.

SORGMARSCH, m. 3. Marsch, som spelas vid en högtidlig likbegängelse.

SORGMUSIK, -ik, m. sing. Det slags musik, som uttrycker sorgliga känslor och uppföres vid sorgliga tillfällen, såsom t. ex. begrafningar.

SORGPAPPER, n. 3. Papper med svarta kanter, till sorgbref o. s. v.

SORGOVÄDE, n. 4. Se *Sorgdikt*. — Äfv. *Sorgqväde*.

SORGSÄK, f. 3. S-er kallas de mindre klädespersedlar, som af fruntimmer brukas i sorg.

SORGSEN, a. 2. neutr. — et. 1) (om person) Som är i ett tillstånd af sorg. *Vara s. Sitta s. Se s. ut*. — 2) (om sak) Som innehåller, röjer, uttrycker sorg. *S. sinnessämning. S. uppsyn, min, blick*. — Syn. (för begge hem.) Se *Bedröfvad*.

SORGSENHET, f. 3. Sorgsen sinnessämning. — Syn. Se *Bedröfvelse*.

SORGSPEL, n. 3. Skådespel, som framställer den menskliga kraftens och storhetens kamp emot ödet, på ett sätt, att åskådarna deraf finna sig rödda och upplynade. — Syn. Tragedi.

SORGTID, m. 3. Den sedvanliga tid, hvarunder man bör bära sorg efter en afiden.

SORGTYG, n. 3. Tyg, som brukas till sorgkläder eller sorgsaker.

SORGTÄCKE, n. 4. Svart täcke, som bredes öfver en likkista.

SORGVÄGN, m. 2. Svartklädd vagn, som begagnas vid likbegängelser.

SORGÅR, n. 3. Den tid af ett år efter makes död, hvarunder enkling eller enka ej får träda i nytt gifte.

SORK, särrk, m. 2. Se *Mullvad*.

SORKLINA, f. 1. (sjöt.) Ett tåg, som tjänar att fasthålla roret vid dess möjliga lösräkning ifrån stäven.

SORL, n. 3. 1) Sorlande ljud. *S. af vatten, af en källrännil, bäck. S-et af insekter. S. i halsen, i bröstet*, rosslande. *S. i örat*, stark öronsusning. — 2) Mummel af en hop människor: ljudet af flera personer, som tala på en gång. *S. af talande röster*. — 3) (fig.) Högljudt yttrade missnöje, knot. *Samka s. på någon*, uppretta folk emot honom.

SORLA, v. n. 1. 1) Sages om det sakta ljudet af en rinnande källa, en bäck, rännil, o. s. v. *Bäcken s-r*. — Syn. Porla. — 2) Sages äfv. om flera till ett sammansmälta, sakta susande eller surrande ljud; äfv. om mumlet af flera på en gång talande människor. *Insekterna s. Folket s-r på gatorna*. — 3) (fig.) Högljudt yttra sitt missnöje, knota. *Folket s-de vid dessa konungens ord*. — 4) Rossla. *Det s-r i bröstet*. — 5) Sages äfv. om ljudet af stark susning i örat. *Det s-r i örat*. — *Sorlande*, n. 4.

SORT, särrt, m. 3. (fr. Sorte, lat. Sors) Slag, art; beskaffenhet. *En god, dålig s. päron. En sorts*, se *Ett slags* (under Slag).

SORTERA, särtriä, v. a. 1. (fr. Assortir) Indela eller ordna efter olika sorter. *S. varor, ull. S. ihop*, sammanlägga, förena föremål, som höra till samma sort. — *S. sig*, v. r. Förse sig med alla sorter af något. *S. sig med kramvaror*. — *S-d*, port. pass. *S-e varor*. Betyder, då det brukas adjektivt: Försedd med alla sär-

skilda sorter. *Väl s. handel. Han är väl s.* — *Sorterande*, n. 4. o. *Sortering*, f. 2.

SORTERA, v. n. 1. (fr. Ressortir) Lyda under (en domsaga, ett embetsverk, o. s. v.).

SORTIMENT, särtriä, m. 3. (fr. Assortiment) Fullständig samling af vissa saker, som höra tillsammans.

SOT, m. sing. I. (isl. Sott) Sjukdom. Brukas numera nästan endast i sammansättningar, såsom Rödrot, Utsot, Lungrot, m. fl., utom i talesättet: *Söka bot, der man tagit s.* (se Bot).

SOT, n. sing. II. (isl. Soot) 1) Svart och tjockt ämne, som rök ifrån eldstäder afsätter på sidorna af skorstenspipor. *Svart som s.* — 2) *S. i såd*, se Brand, 3. — Ss. *S-aktig, -aktighet, -färg, -färgad*.
SÖTA, v. a. I. 1) Rena från sot. *S. skorstenen*. — 2) Svarta med sot. *S. ansigtet* ell. *S. sig i ansigtet*. *S. ned*, aldeles nedvärta med sot.

SÖTA, v. n. 1. II. (pop. o. fam.) *S. för*, umgälla.

SOTANDE, n. 4. Se *Sotning*.

SOTARE, m. 3. (pop. o. fam.) Se *Skorstensfejare*. — Ss. *Sotargosse*.

SOTAX, n. 3. Se *Brandax*.

SOTEID, m. 2. Se *Skorstenseld*.

SOTDÖD, m. sing. (af Sot, I) Naturlig död genom sjukdom. *Dö s.* — Adj. 2. Som fått naturlig död genom sjukdom.

SOTGNISTRIG, a. 2. (mineral.) Sotfärgad och gnistrig i brottet.

SOTHÄL, n. 3. Häl på en kakelugn, hvarigenom sotet uttages.

SOTHÖNA, f. 1. Ett slagte af Vadräglarna, svart, af en hönas storlek. *Fulica atra*.

SOTIG, a. 2. 1) Full med sot, svartad, smutsad af sot. — 2) (vetensk.) Sotfärgad. — 3) (om såd) Angripen af brand.

SOTKOL, n. 3. En stenkolsart, bestående af stoftartade, löst förenade delar.

SOTNING, f. 2. Förrättningen, då man solar.

SOTSKRAPA, f. 1. Skrapa, hvarmed skorstenspipor rensas ifrån sot.

SOTSÄNG, f. 2. (af Sot, I) Sjukdomsläger; dödsäng. *Ligga på s-en. Vigsle på s-en*.

SOTTIS, sätti's, m. 3. (fr. Sottise) Dum handling, dum yttrande. *Göra, säga s-er*.

SÖTÄGG, n. 3. Svampslägte med svarta frökorn. *Liquidum*.

SOUPER ell. **SOUPÉ**, se *Supé*.

SPAD, n. 3. Vatten, hvaruti kött eller fisk blifvit kokad. Deraf *Köttspad, Fiskspad*.

SPADE, m. 2. pl. *spadar*. 1) Redskap till gräfnig, bestående af en tunn, rundad eller fyrkantig, skarp stälsatt jernplåt i ändan af ett skaft. — 2) Benämning på ett slags fordom brukliga slagsvärd (på franska *Espadons*). — 3) (på apotek) Platt, mera långt än bredt verktyg af stål, horn, elfenben eller porslin, att taga latverger eller konserver ur deras kärl eller att dermed utbreda plåster. — 4) (bos målare) Verktyg, hvarmed fargerna blandas på paletten eller upphämtas ifrån risbällen. — Ss. *Spadformig, -lik*.

SPADER, spad'r, m. 3. 1) En af de fyra fargerna i kortspel, nämligen den ena svarta, eller den som är tecknad med ett lindblad eller en länspets (fr. *Pique*) i form af ett lindblad. *Spela i s. S. är trumf*. — 2) Hvarje särskilt af dibörande kort. *Spela en s. Många s.* — Sammansattes med hvarje särskilt af dessa kort, t. ex.:
II.

S-äss, -kung, -dam, &c. — Ss. *S-färgen, -kort*.

SPADERSPEL, n. 3. Spel i spader.

SPADILL, -dill, m. 3. (fr. *Spadille*) Spaderäss i lomberspelet.

SPADKLUBBA, f. 1. Svampslägte *Spathularia*.

SPADTAG, n. 3. En spades nedstötning i jorden och uppkastning af framför den varande jord.

SPADVÄNDA, v. a. 2. Vända (jord) med spade.

SPAK, m. 2. Häfstång, som på fartyg, vid ankarets lätande, begagnas att kringvinda spelet.

SPAK, a. 2. (isl. *Spakr*, vis, förständig) 1) Fredlig, from, saktmodig. — 2) (om djur) Tam, ej ostryg.

SPAKFÄRDIG, a. 2. Villig att efterkomma andras vilja, önskingar. — Syn. From, Saktmodig, Mild, Eftergifven, Foglig, Sällig, Beskedlig. — *Spakfärdighet*, f. 3.

SPAKHET, f. 3. Saktmodighet, fredlighet, villighet.

SPALIER, spalljé, m. 3. (fr. *Espalier*) Längs en vägg anbragt gallerverk eller spjelverk, hvar emellan grenarne af der planterade fruktträd hafva under uppväxten blifvit inllätade, så att träden tvingats att utbreda sig längs vägen.

SPALT, spält, m. 3. (t. *Spalte*) Afdelning af en tryckt sida uppifrån ända ned med medelst en rak linie eller mellanslag. *Afdela en sida i s-er. Tryckt i s-er*.

SPALTA AF, se *Afspalta*.

SPANÄ, v. n. 1. Göra efterforskningar efter person eller sak. *S. efter, upp, ut*, se *Efterspana*, &c.

SPANING, f. 2. Efterforskning, för att komma någon eller något på spåren. *S. efter något. Få, hafva s. på något*, komma, hafva kommit något på spåren.

SPANKULERA, spanngkulera, v. n. 1. (fam.) Stryka sysslolös omkring.

SPANN, m. 3. (af *Spanna*) 1) Längden emellan tummen och mellanfingeret eller lillfingeret, då de äro utspända från hvarandra. Fordom brukligt längdemått = 1/2 tunna. *En s. såd. Slå väl i s.*, gifva god äring. Brukas numera sällan i denna bem. — *S. n. 3.* 1) (prov.) Ämbar. — 2) (ford.) Spänne. — 3) Hästar, som äro spända framför de egentliga draghästarna för en vagn.

SPANNA, v. a. 1. 1) Måta med tummen och mellan- eller lillfingeret. — 2) (tekn.) Rikta bleck plant.

SPANNHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. (tekn.) Ett slags hammare, hvarmed bleck spannas.

SPANNHÄST, m. 2. Häst, som går i spann.

SPANNKÖRNING, f. 2. Körning med spann.

SPANNLAND, n. 3. Ett halft tunnland.

SPANNMÅL ell. **SPANNEMÅL**, m. sing. Såd, som mätes med spann eller målkärl. — Syn. Såd. — Ss. *S-sbrist, -sfora, -shandel, -shandlare, -sinförsel, -smagasin, -småtare, -spris, -ssäck*.

SPANNMÅLSBOD, f. 2. Bod, der spannmål förvaras. — I denna mening säges äfv. *Spannmålsmagasin, -vind*.

SPANNMÅLSBÄRARE, m. 3. Person, hvars yrke är att bära spannmål af och på fartyg i en hamn, eller vid införing uti och utföring ur magasin.

SPANNMÅLSMAL, m. 2. *Hvil s.*, en mal-

fjäril, hvars larf är den mest bekanta Kornmasken. *Tinea granella*.

SPANNMÅLSRÄNTA, f. 1. **SPANNMÅLS-TIONDE**, n. 4. Ränta, tionde, som utgår i spannmål.

SPANNMÅLSVIFVEL, m. 2. pl. — *viflar*. Se *Kornvifvel*.

SPANNREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem, hvarmed skomakare hålla sitt arbete stadigt på knäna, under det de arbeta.

SPANNRIDARE, m. 3. En, som styrer ett spann, ridande på den ena af spannhästarna.

SPANNRING, m. 2. Ring, som skjutes öfver och sammanhåller smedstänger.

SPANSEK, spansk, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på Spanien eller spanska folket; som är född, inhemsk, finnes, växer eller tillverkas i Spanien; äfv. derifrån kommen, der brukad. *S-a nationen, folket, språket*. *S-t vin*, pressadt af druvor, växta i Spanien. *S. fluga*, insekt af Skalbaggarne, $\frac{3}{4}$ tum lång, med mjuka, gröna, guldgänsande täckvingar och stark lukt, samt innehållande ett blåsdragande ämne, som nyttjas i medicinen. *Lytta vesicatoria*. *S-t flugplåster*, äfv. kalladt *S. fluga*, blåsdragande plåster, beredt af Spanska flugor. *S-a får*, se *Merinosår*. *S. hund*, en medelstor hundras med långa krusiga hår, till färgen lefverbrun och hvit, rödbrun och hvit, eller svart och hvit. *S. kråka*, se *Blåkråka*. *S. peppar*, se under *Peppar*. *S. ryt-lare*, se under *Ryttare*. *S-t rör*, se under *Rör*. *S-t snus*, en sort fint snus, tillverkad i Spanien. *S-a flöten*, ett slags maskin, som fordom till straff sattes på halsen och armen på soldathustrur, hvilka misshandlat sina män. *S-a kragen*, ett slags venerisk sjukdom. — 2) (fig. fam.) Högmö-dig, stolt.

SPANSEK, f. sing. Spanska språket. **SPANSEKGRÖNA**, spanskegröna, f. sing. eller **SPANSEKGRÖNT**, spanskegrönt, n. sing. Ett slags grön färg, utgörande en förening af ättiksyra med kopparoxid i öfverskott samt olika kvantiteter vatten.

SPANSEKRÖR, spanskekrör, n. 3. Se *Spansk-rör* (under *Spansk*).

SPANT, spannt, n. 3. (skeppsb.) Timmer, som gå från kölen till relingen.

SPARA, v. a. 1. o. 2. 1) Förvara till framtida bruk, behof. *S. något till framtiden*. För att *s. några riksdaler*, låter han sitt hus alldeles förfalla. *Spar det till ett annat behof*. *S. till sist*. Man måste spara något till nödens tid. (Fig.) *Icke s. sanningen*, ej förtiga, ej hålla inne med den. Brukas ofta absolut, t. ex.: *Han förstår att s. S. åt sina barn*. *S. i smått och slösa i stort*. *S. ihop, i n. se Hopspara, Inspara*. *S. på*, bushålla noga med, t. ex.: *S. på styfvern*, ej ge ut mer penningar, än nödvändigt måste ske. — 2) (i allm.) Bespara. *Denna nytning är s-d till ett annat lif*. *Hvem vet, till hvilka präfningar han ännu är s-d!* — 3) Uppskjuta. *S. ett arbete till en annan gång*. — 4) Skona. *En fältherre bör söka att s. soldaten så mycket som möjligt*. *Spar mig icke*, använd mitt arbete utan skonsamhet. — *S. sig*, v. r. Skona sig; hushålla med sina krafter; undandraga sitt biträde, sin hjälp, sitt deltagande. *Han spar sig icke*. *S. sig i sin ungdom*. — *Sparande*, n. 4.

SPARBIT, m. 2. Sparad bit af något läckert.

SPARBÖSSA, f. 1. Litet kärl af trä eller metall, upptill med en smal öppning, hvarigenom

man nedsläpper penningar, för att spara dem till framtiden.

SPARF, spår, m. 2. pl. *spårvar*. 1) Ett släkte af Sparfågellarna. *Emberiza*. Se arterna Korn-, Gul-, Säf-, Snösparf, Ortolan. (Fam.) *Gå som s-ven ifrån axel*, nödgas gå ifrån, lemna allt, blifva beröfvad allt. — 2) En liten, fordom bruklig spundig kanon. — *Ss. S-hane, -hona, -unge*.

SPARFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Så kallas alla de fåglar, som tillhöra 2:dra Ordningen af Fåglarna.

SPARFÅGEL, n. 3. En mindre sort fågel.

SPARFÅGEL, m. 2. 1) Fågel af Höksläktet, 12—15 tum lång, näbb och klor svarta, kroppen ofvån blågrå eller gråbrun, nacken hvitfäskig. *Falco Nisus*. — 2) Ett slags fordom bruklig kanon.

SPARFUGGIA, f. 1. Svampsläktet *Mitula*.

SPARFUGGIA, f. 1. Fågel af Ugglesläktet, stor som en domherre, men med större hufvud, hals och bröst hvita, baktill svartbrun, inunder gråhvitt. *Strix passerina*.

SPARK, spår, m. 2. Slag eller stöt med foten. *Gifta någon en s.*

SPARKA, spårka, v. a. 1. 1) Gifta en eller flera sparkar; (om hästar) slå bakut; (absolut) häftigt stöta ut foten eller fötterna. *S. någon på benen, i ändan*. *S. någon usför trappan*. (Absolut) *Ligga och s. S. bakåt*. *S. af sig*, se *Afsparka*. *S. bort, ändan*, se *Bortsparka*. *S. efter en*, sparka åt någon, utan att träffa honom; äfv. efter en bortgående. *S. emot*, med sparkningar streta emot. *S. fram*, se *Framsparka*. *S. ihjel*, döda genom sparkning. *S. i n. ned, upp, ut*, se *Insparka*, &c. *S. lös*, lossa genom sparkning. *S. omkull, sönder*. *S. till*, gifta en häftig spark. *S. tillbaka*, sparka någon, af hvilken man förut blifvit sparkad. — *S-s*, v. d. 1) Sparka (absolut). — 2) Sparka hvarandra. — *Sparkande*, n. 4. o. *Sparkning*, f. 2.

SPARNING, f. 2. Förvarande till framtida behof.

SPARR, m. sing. Buskväxten *Sparrum scoparium*, med långa, kantiga grenar, vackra gula blommor och håriga fruktskidor.

SPARR, n. 3. (af *Spärva*) En del på ett ur, bestående af ett sparrhjul med sin sparrhake.

SPARRE, m. 2. pl. *sparrar*. 1) *Sparrar* kallas de långa, smala bjelkar, hvilka tjena till stöd för ett tak, och på hvilka läkterna hvilas, som uppbära teglet, plåtarna o. s. v. — 2) (i en vapensköld) Figur, som liknar en sådan bjelke.

SPARRHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. 1) (i ur) Hake på ett sparrhjul. — 2) Se *Sparrhorn*.

SPARRHJUL, n. 3. (i ur) Hjulet på ett sparr.

SPARRHORN, n. 3. Ett slags städ med spetsar åt begge sidor; äfv. ett slags mindre smidstöd med ett horn på ena sidan och på den andra en utgående flat arm.

SPARRHUFVUD, n. 4. (byggn. k.) Ett slags prydnad under karnisen på doriska bjelklag.

SPARRHÅL, n. 3. (byggn. k.) Hål i en mur för ändan af en sparre.

SPARRIS, sparris, m. sing. En växt af de Liljebloomige, hvars skott begagnas till mat. *Asparagus officinalis*. — *Ss. S-frö, -planta, -skott*.

SPARRISGÖK, m. 2. Ung sparrisplanta.

SPARRISKNIPPA, f. 1. Knippa af sparris-skott.

SPARRISSÄS, m. 3. Säs, tillredd med sparris.

SPARRISSÄNG, f. 2. Trädgårdssäng, der sparris är planterad.

SPARRISÄRTER, f. 3. pl. En sort arter med sparrislik smak. *Lotus tetragonolobus*.

SPARRLAG, n. 3. Samteliga sparrar i ett taklag.

SPARRLAKAN (uttalas i allm.: spåråkann), n. 3. Omhänge kring en säng.

Äm. Ordet kommer hvarken af *Sparre* eller *Spärr*, utan närmast af *Spärva*, stänga, omsluta, och *Lukan*, ursprungligen kläde, duk; betyder således egentligen: tyg, hvarmed en säng omslutes. Skrefs fordom *Spärrikan* och *Spärrak*.

SPARRLAKANSLEXA, f. 1. (fam. skämtv.) Skarp lexa, som en hustru ger sin man; äfv. (i allm.) skarp lexa, tillrättavisning. *Ge någon en s.*

SPARSAM, a. 2. 1) Säges om den, som icke ger ut mer än som nödvändigt behöfs, utan alltid söker att spara för framtiden. *Vara s.* (Fig.) *S. på beröm*, icke föllen för att berömma. — 2) (om sak) Mindre ymnig. *Undfagnaden var ganska s.*

SPARSAMHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara sparsam; fallenhet att spara; sparsamt bruk af något, sparsamt lefnadssätt. — 2) Mindre ymnig tillgång. *S. på mat*.

SPARSAMT, adv. På ett sparsamt sätt, med sparsamhet.

SPASM, spåsm, m. 3. (grek. *Spasma*) Ofrivillig ryckning i muskler eller nerver.

SPASMODISK, a. 2. 1) Som har egenskap af spasm. — 2) Plågad af kramp. — 3) Tjenlig emot spasmer.

SPAT, m. 3. Mineral med finbladig väfnad, hvars yta bildas af regelmässiga figurer. — *Ss. S-art, -artad*.

SPATDRUS, m. 3. (mineral.) Spatig drus.

SPATEL, spat, m. 2. pl. *spattlar*. 1) (apot.) Plåsterspade. — 2) (mål.) Färgspade.

SPATIER, spatsiär, 3. pl. (boktr.) De tunna, lägre stilar, hvilka sättas emellan orden, för att åstadkomma mellanrummen dem emellan.

SPATIG, a. 2. Som till beskaffenhet liknar spat.

SPATIÖS, spatschös, a. 2. Rymlig.

SPATKLOT, n. 3. (mineral.) Spatig gyttning.

SPATKRISTALL, m. 3. (mineral.) Kristalliserad spat.

SPATSERÄ, spatsiera, v. n. 1. (lat. *Spatiare*) Lustvandra, promenera till fots. — *Spatserande*, n. 4. o. *Spatsering*, f. 2.

SPATSERGÅNG, f. 2. 1) Lustvandring. — 2) Gång, ställe, der man spatserar.

SPATSERKÄPP, m. 2. Käpp, som man begagnar, då man spatserar.

SPATSERPLATS, m. 3. — **STÄLLE**, n. 4. Se *Promenadplats*.

SPATSERVÄDER, n. 3. Sådant väder, som är tjenligt för att spatsera.

SPATSERVÄRJA, f. 1. Kort värja, som brukas, då man spatserar.

SPATT, m. sing. Åtsjukt, bestående i en svult på inre sidan af knäet.

SPE, n. sing. oböjl. Skämt, hvarigenom man söker att förlöjliga en annan. *Göra s. af någon*, göra någon till föremål för sådant skämt. *Lida spott och s. På s.*, i ändamål att förlöjliga. — *Syn. Se Begabberi*.

SPECERI, --ri, n. 3. (fr. *Epicerie*, af lat. *Species*) *S-er* kallas kryddvaror i allmänhet, äfvensom andra frön och frukter samt socker, ho-

nung och kaffe. — *Ss. S-handel, -handlare, -vara*.

SPECIAL, --äl, a. 2. Se *Speciel*. Brukas endast i sammansättningar, såsom: *Specialfull-makt*, fullmakt för en enda angelägenhet; *Specielaktia*, aktia öfver något särskilt land ell. landskap, öfver en enda stad, o. s. v.

SPECIALITET, ----et, f. 3. Särskilt be-skaffenhet eller omständighet, särskilthet.

SPECIE, se *Species*.

SPECIEL, spesiäl, a. 2. (af lat. *Species*) Särskilt, synnerlig, särdeles.

SPECIES, spesiäss, n. 3. (lat.) Art. *Quatuor s.*, se *Quatuor*. *In specie* ell. *blott specie*, i klingande mynt, t. ex.: *En riksdaler specie* ell. *en Specieriksdaler*, en riksdaler i silver, en blank riksdaler. *S. facti*, berättelse ell. framställning om förloppet af en handling.

SPECIFICERA, v. a. 1. (fr. *Spécifier*) Stycke-vis uppteckna, uppräknas eller bestämma. — *Specificering*, f. 2.

SPECIFIK, --ikt, a. 2. (fr. *Spécifique*) 1) Särskilt eller synnerligen tjenlig till något. *S-t medel emot en sjukdom*. — 2) Fullständigt upptagande hvar sak eller sort för sig. *S. förteckning*. — 3) (fys.) *S. vikt*, en kropps vikt i jämförelse med den af en lika volym vatten. *S. värme*, den myckenhet värme, hvarje kropp behöfver att till samma grad uppvärmas.

SPECIFIKATION, ----ischön, f. 3. Omständlig förteckning eller uppräknig.

SPECIFIKT, --ikt, adv. Omständligt, stycke-vis.

SPECIMEN, spesiännu, n. pl. — *mina*. (lat.) Profstycke, prof.

SPECIMINERA, v. n. 1. Afsläpa prof.

SPECK, SPECKA, se *Späck*, *Späcka*.

SPECKTAKEL, m. fl., se *Spektakel*, &c.

SPEDITION, --tschön, f. 3. (handels.) Besörjande af varors afsändning ifrån en ort till en annan.

SPEDITIONSHANDEL, --tschönshänd, m. sing. Det slags köpmannaverksamhet, då man sysselsätter sig med spedition.

SPEDITÖR, --ör, m. 3. (handels.) En, som idkar speditionshandel.

SPEFLUGA, f. 1. (fam.) Se *Spesfågel*.

SPEFULL, a. 2. Full af spe, i hög grad förlöjligande. *S-t tal, skämt, skraut*.

SPEFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. En, som gerna gör spe af andra. — *Syn. Se Begabbare*.

SPEGEL, spègl, m. 2. pl. *speglar*. (af lat. *Speculum*) 1) (i allmänhet) Hvarje glatt yta, som starkt reflekterar ljuset och derför visar bilden af framför varande föremål, t. ex. vatten, glas, polerad metall, lackerad trä, o. s. v. — 2) Särskilt redskap, dertill inrättadt, att reflektera ljuset och framställa bilden af framför varande föremål; isynn. sådant redskap af glas med beläggning af folium på baksidan. *Se sig i s-n*. *Stå för s-n*. — 3) Se *Dörrspegel*, *Akterspegel*. — 4) (fys.) Horisontal yta på en vätska, som är i jämvikt. Kallas äfv. *Nivå* ell. *Libell*. — 5) (fys.) Förslag af trä eller papp i en raket. — 6) Bottenstycke af hårdt trä i mortlarna till en stampvarn. — *Ss. S-blank, -fabrik, -fabrikör, -fordrat, -glatt, -handel, -handlare, -klar, -lik*.

SPEGELBILD, m. 3. Bild af ett föremål, så-dan den visar sig i en spegel.

SPEGELBORD, n. 3. Litet pelarbord under en väggspiegel.

SPGELBÄNK, m. 2. (artil.) Maskin af trä, hvaruti speglarne till styckpatroner förses med reflekt.

SPGELDÖRR, f. 2. Dörr med infattadt spegelglas.

SPGELFOLIERING, f. 2. Spegelglasets be-läggning med folium.

SPGELFOLIUM, spög'l-folium, n. 3. pl. — folier. Stanniol (se d. o.), hvarmed spegelglas beläggas.

SPGELFOT, m. 3. pl. — fötter. Fotställ-ning till en spegel.

SPGELFAKTARE, m. 3. (fig.) En, som ut-för en lätsad fräkt, helst i tal eller skrift.

SPGELFAKTERI, n. 3. (fig.) Lätsad strid, helst i tal eller skrift.

SPGELFÖNSTER, n. 3. Fönster med in-fattadt spegelglas.

SPGELGJUTERI, n. 3. Inrättning, ställe, der spegelglas gjutes.

SPGELGLAS, n. 3. Det slags glas, som be-gagnas till speglar, smält af jernfri kisel, renad pottaska, ren salpeter, kalcinerad borax, arsenik och brunsten.

SPGELHYALT, n. 3. (byggn. k.) Hvalf med jemn yta midt uti.

SPGELLÅDA, f. 1. Låda under ramen till en spegel; äfv. låda med lock, hvaruti en spegel är infattad.

SPGELMALM, m. sing. Se *Jernglans*.

SPGELMETALL, m. 3. Metallblandning till spegelteleskoper, bestående af 100 delar koppar och 50 delar tenn.

SPGELPOLERING, f. 2. Polering af spe-gelglas.

SPGELRAM, m. 2. 1) Ram kring en spegel. — 2) Ram eller infattning kring en dörrspegel.

SPGELSKIFVA, f. 1. Skifva af spegelglas.

SPGELSKIMMEL, m. 2. pl. — skimmel. Apelkastad skimmel, merendels med svarta ben, hvit man och svans.

SPGELSLIPARE, m. 3. En, som slipar spegelglas.

SPGELSLIPNING, f. 2. Slipning af spegel-glas.

SPGELSPANT, n. 3. (skepp.) Aktersta spantet i ett fartyg.

SPGELSTEN, m. 2. Se *Selenit*.

SPGELA SIG, v. r. 1. 1) Se sig i spegeln. *Hon s-r sig gerna.* — 2) (fig.) *S. sig i*, hämta lär-dom af, låta något tjena sig till lärdom. *S. er i mitt öde.*

SPGELÖSA, f. 1. (fam.) Spelfullt ord, yttrande.

SPEIS, späjs, m. sing. Hvitgrå, spröd, ko-bolt- och arsenikhaltig tunn skifva, som vid ut-smältning af bly ur koboltmalmer sätter sig på ytan af arbetet.

SPEISKOBOLT, späjskóbólt, m. sing. En art arsenikbunden kobolt, i allmänhet tennhvit och metalliskt glänsande.

SPEJA, v. n. 1. Hemligt och noga, i fiendt-lig afsigt, gifva åkt på någon eller något, söka utforska en fiendes ställning, styrka, o. s. v. I fråga om krig säges äfv. *Rekognoscera. S. út, se Utforska.* — *Spejande*, n. 4.

SPEJARE, m. 3. En, som spejar.

SPEKEMAT, SPEKESILL, se *Spickemat*, *Spickesill*.

SPEKTAKEL, späcktäk'l, n. 3. (lat. *Specta-culum*) 1) (fam.) Skådespel. *Gå på s-klet. Jag har varit på s-klet.* — 2) Föremål för allmän uppmärksamhet; hvad som väcker allmänt upp-

seende; buller, oväsen, larm. *En rysligt s. Hvilket s.! Ställa till s.* — 3) Spe, åtlöje. *Göra s. af någon.* — *Syn. Se Begabbert.* [Spectakel.]

SPEKTAKELMAKARE, m. 3. (fam.) Gyeck-lare. — *Syn. Se Begabbare.*

SPEKTAKLA, späcktäkla, v. n. 1. (fam.) Göra spe af någon. — *Syn. Se Begabba.* [Spec —.]

SPEKULANT, --- ännu, m. 3. En, som spe-kulerar i handel, eller som har för afsigt att bjuda på något, som är till salu. [Spec —.]

SPEKULATION, --- tschón, f. 3. 1) Djupt begrundande. *Filosofisk s.* — 2) Beräkning i fråga om handelsaffärer. *Han är utan all s.* — 3) Handelsföretag. *En lyckad s.* [Spec —.]

SPEKULATIONSFIÄNDEL, --- tschónshánd'l, m. sing. Det slags handel, då man söker att profitera af särskilta konjunkturer, tillfällen, o. s. v. [Spec —.]

SPEKULATIV, --- i'v, a. 2. Djupt begrun-dande. [Spec —.]

SPEKULATÖR, --- ö'r, m. 3. Se *Spekulant*. [Spec —.]

SPEKULERA, v. n. 1. (lat. *Speculari*) 1) Grunda, tänka djupt, forska. — 2) Uppgöra han-delsplaner. [Spec —.]

SPEL, n. 3. 1) a) Spelning på musikinstru-ment; äfv. sättet att spela derpå. *Hennes s. på fortepiano vann allmänt bifall. Näckens s.* — b) Deraf Strängspel, m. fl. — b) Musikinstrumen-terna vid en trupp af krigsfolk. *Med klingande s., se Klinga. Röra på s-et, låta trummorna gå, trumpeterna skalla, o. s. v. (Fam.) Rö på s-et, skynda er. fort!* — c) Musikanterna vid en trupp af krigsfolk. — 2) a) Spelande med kort, tärning, schack, dam, i bräde med kaglor, biljard, o. s. v. *Vinna, tappa på s. Inlåta sig, gifva sig, deltaga i s. Sitta i s., hålla på att spela. Spela högt, lågt s., om mycket eller litet pen-ningar. Hel i s., se Hel. Draga någon med i s-et, äfv. (fig.) förmå någon att deltaga i en sak. Sätta på s., utsätta, våga i spel; äfv. (fig.) våga, äfventyra. t. ex.: Sätta sin ära på s. (Fig.) *Hans lif, egendom o. s. v. står på s., är i fara. Komma med i s-et, börja att deltaga deri; äfv. (fig. fam.) inlåta sig, blanda sig i något. Vara med i s-et, deltaga i spelet; äfv. (fig. fam.) deltaga, hafva sin hand med i något. (Fig. fam.) Dra sig ur s-et, laga, att man kommer ur en svår, äfventyrlig belägenhet. Vara ur s-et, hafva dragit sig undan ur en fara, förlägenhet, o. s. v. — b) Hvarje slags särskilt uppfunnet tidsfördrif eller sätt att roa sig genom spelning (med kort, tärning, o. s. v.). Man har sålunda Kort-, Tär-nings-, Bräde-, Schack-, Biljard-, Kägelspel, m. fl. *Boston, Vira, Whist, äro olika slags kortspel.* — c) Särskilt parti, som spelas. *En s. boston. Låt oss spela ett s. Gifva en vunnit s., er-känna sig öfvervunnen i spel; äfv. (fig.) erkänna sig besegrad, underlägsen; afstå från tällan med någon, från att motverka honom. Han har vun-nit s., vinner med säkerhet; (fig.) vinner sin af-sigt, lyckas i sitt förbehavande. Vanligen säges för denna bem. Parti. — d) Spelning efter hvarje särskilt gifning med kort. *Vi ha ej hunnit mer än tre s. af partiet.* — e) Spelningen af den person, som, efter verkställd gifning af kort och passning, blifvit spelare (bem. 4). *Herr N. har s-et; vi äro hans motspelare. Hans s. är i ruter. Ha frött s., obehindrad af motspelare kunna taga in stick med sina kort; äfv. (fig. fam.) vara obehindrad i sitt görande och låtande. Lemna frött s. åt någon, låta honom obehindradt****

handla, verka. — f) Hvarje särskilt stick, som göres. *Han fick ej mer än fyra s., men skulle ha sex. Göra ett s., intaga ett spel.* — g) De kort, en spelare har på hand. *Ha godt, säkert, dåligt s.* — h) *En s. kort, tvorne kortlekar.* — 5) Kämpalek. *Olympiska s-en.* — 4) *Orrens s., hans låte, då han spelar. (Fig.) Vindens, sefrens s., vindens fläktar. Ögonens s., blickar, ögonkast. Diamantens s., dess skimrande.* — 3) Se *Bråspel* och *Gångspel.* — 6) Skådespelares sätt att agera. *Talmas s. var utmärkt.*

SPELA, v. a. o. n. 1. o. 2. Betydde ursprung-ligen: Leka. 1) Medelst ett musikinstrument fram-bringa något sammanhängande helt af harmoniska toner. Har till objekt, dels sjelfva instrumentet, dels äfven hvad som deruppå spelas. *S. orgor, flöjt, klaver, fol.* Neutralt säges äfv.: *S. på orgor, etc. S. ett stycke, en aria. S. sin stämma. S. diskanten, basen. S. för någon, af någon taga undervisning i musik; äfv. spela, för att roa någon. S. för någon, spela förut, för att visa någon, huru han skall spela. S. i ge-nom, öm, öpp, öfver, se Genomspeja, &c. S. upp sig, öfva sig i musik.* — *Syn. Muscera.* — 2) a) Roa sig med åtskilliga tidsfördrif, hvartill brukas kort, tärningar, bricker, schackpjäser, o. s. v. *S. kort, bräde, dam, schack, kaglor. S. lomber, piket. Boston s-s af fyra. S. högt, lågt. S. för ro skull, om intet. S. om pen-ningar, om förtäring. S. falskt spel, nyttja bedrägeri i spel. S. pennningarna af någon, vinna ens pennningar på spel. S. bort, se Bort-spela. S. för någon, i ens ställe. S. út, sluta att spela. (Fig. fam.) Han har spelt út, det är förbi med honom, med hans lycka, framgång, an-seende, o. s. v. — b) Säges med afseende på sättet, huru man under spelets gång begagnar sina kort, flyttar sina pjäser, o. s. v. *S. bort ett spel, genom felspelning mista ett spel. S. i'n en, spela så, att någon kommer in i spelet. S. upp, se Uppspela.* — c) (i vissa spel) Hafva förbundit sig att taga hem ett visst antal spel, med vilkor af viss gifven vinst, i fall det lyckas, i motsatt fall viss plikt och bet. *Herr N. s-r och har mig till whist. Han s-r ensam och har oss alla tre till motspelare. S. i ruter, med ruter till triumf.* — d) *S. ell. s. út, se Utspeja. S. klöfver, hjarter. S. kungen. S. på, slå på ett kort.* — 5) På skådeplatsen framställa en tea-terpjäs, utföra en roll. *S. en pjäs, ett stycke, ett sorgspel, ett lustspel. S. en roll, se Agera. (Absolut) Man s-r sällan, ger sällan föreställ-ningar på teatern. Han s-r väl, illa, agerar väl, illa. (Fig.) S. herre, mästare, hafva öfver-handen. — 4) Vinda. *S. fram, i'n, upp. S. upp ankaret.* — 5) Säges om det låte, vissa fåglar hafva, när de leka. *Tjädern, orren s-r.* — 6) Brukas f. 3. i vissa uttryck och talesätt. *S. nå- gon ett puts, göra honom ett p. S. gäck med, gäckas med. S. en något i händer, så skickligt ställa till, att någon kommer i besittning af en sak. (Fig.) Lyckan s-r med oss, gäckas &c. Låta inbillningen, tankarna s., gifva dem fritt lopp. Låta en vattenkonst s., låta den springa. Hennes ögon s., blicka lifligt omkring åt alla håll. Seftren s-r i hennes lockar, fläktar i &c. Vädret s-r i'n, fläktar in. Kanonerna s., dun-dra. Lågan s-r fram, siar fram. S. på läp-parna, under det man gnolar, fingra på läpparna. Han låter ej s. sig på näsan, låter ej leka med sig. — 7) (sjöt.) Säges om en mast, som står lös eller ej är väl stöttad i fisken; äfv. om gångspel,***

då pall ej är väl hivad, utan spelet går rundt. — *S-nde*, part. pres. Adjektivt säges: *S. ögon, gwicka, lifliga. S. inbillning, fantasi, ganska liflig.*

SPELANDE, n. 4. Handlingen eller verkknin-gen, då någon eller något spelar.

SPELARE, m. 3. 1) En, som spelar ett musikinstrument. För denna bem. endast i sam-mansättningar, såsom Orgel-, Flöjt-, Violinspe-lare. — 2) En, som spelar något slags kortspel, o. s. v. *Skicklig, dålig s.* — Äfv. i samman-sättningar, såsom Boston-, Vira-, Schackspela-re, m. fl. — 3) En, som är mycket begifven på spel. *Han är s., och har derigenom förstört allt hvad han ägt.* — 4) (i vissa kortspel) Den, som förbundit sig att taga hem ett visst antal spel. *Jfr Spela, 2, c. Han är ensam s.; vi äro alla hans motspelare.*

SPELBOM, m. 2. pl. — bommar. Bom eller vindstock vid vindspel.

SPELBORD, n. 3. Bord, som begagnas vid kortspelning.

SPELBRÄDE, n. 4. Se *Bråspel*.

SPELDOCKA, f. 1. Se *Marionett*.

SPELDOSA, f. 1. Dosa, så inrättad, att den, efter uppdragning, spelar vissa musikstycken.

SPELEVERK, n. 3. (fam.) Maskin, konstig inrättning; leksak; taskspelarkonst.

SPELEVINK, --- v'ngk, m. 2. (fam.) Ut-svåfvande, vidlyftig, oordentlig karl, yngling. — *Syn. Vindbojlet, Dansmastare, Spelman, Spelmä-stare, Spelorre.*

SPELHUS, n. 3. Hus, der hasardspel öfent-ligen bedrivnas. *Hålla s.*

SPELJAKT, f. 3. Jakt, som endast begagnas till lustsegling.

SPELKÄMRAT, m. 3. Deltagare i kortspel, o. s. v.

SPELKLUBB, m. 2. Klubb, stiftad hufvud-sakligen för spelnöjet.

SPELKORT, n. 3. Kort att spela med. Säges till skillnad ifrån Visittkort, Adresskort, m. fl.

SPELKRÅKA, se *Spillkråka*.

SPELUST, f. sing. Böjelse för spel.

SPELKYCKA, f. 1. Lycka i spel (med kort o. s. v.).

SPELMAN, m. 3. pl. — män. 1) (i folk-språket) En, som spelar på bondbröllop, vid bond-dansar, o. s. v. Fordom d. s. s. Musikanter, hvil- ket nu är något för mer. — 2) (fam.) Se *Spele-vink*.

SPELMARK, m. 3. Tecken, i vissa kortspel, för ett visst penningvärde.

SPELMÄSTARE, m. 3. 1) Musiklärare. — 2) (fam.) Se *Spelevink*.

SPELNING, f. 2. Handlingen, då man spelar på ett instrument, med kort, tärning, o. s. v.

SPELORRE, m. 2. pl. — orrar. 1) (jäg.) Orre, som har husbondeväldet vid en orrlek. — 2) (fam.) Se *Spelevink*.

SPELPARTI, spelpart'i, n. 3. Se *Parti*, 3.

SPELSPENNING, m. 2. 1) *S-ar* kallas enkom gjorda små tunna pennningar af messing, plåter, o. s. v., hvilka begagnas som marker i kortspel. — 2) *S-ar* betyder äfv.: Pennningar att spela med ell. vunna på spel.

SPELREGEL, f. pl. — reglor. Regel, som gäller för något visst slags spel (med kort, o. s. v.). Brukas mest i plural.

SPELRUM, n. 3. 1) Rum, der musik vanligen uppföres eller något slags spel (med kort, tärning, o. s. v.) utföres. — 2) a) Rum, i hvilket en kroy

fritt och obehindrat rör sig. Sages isynn. om maskiner och maskindelar. *Ha för mycket s.* — b) Den lilla skillnaden emellan en kastkroppens volym och projektilens kaliber. — 3) (fig.) Utrymme för verkning, handling, verksamhet, o. s. v. *Lemna fritt s. åt passionen.*

SPELSJUK, a. 2. Öfverdrifvet begifven på spel.

SPELSJUKA, f. sing. Öfverdrifven begifvenhet på spel. — *Syn.* Spelvurm, Spelyra.

SPELSKULD, f. 5. Skuld, ådragen genom kort- eller tärningspel.

SPELSTÄLLE, n. 4. 1) Ställe, der kort- och tärningspel utöfvas. — 2) Ställe, der orrar eller tjädrar leka.

SPELSÄLLSKAP, n. 3. o. 5. Sällskap, som roar sig med spel.

SPELSÄTT, n. 5. Sätt att spela (vare sig på musikinstrument eller med kort, tärnning, o. s. v.).

SPELT, spä'lt, m. sing. En sort hvete.

SPELTERMIN, speltärmin, m. 3. Den tid, hvarunder en teater ger representationer.

SPELUR, speltur, n. 5. Ur, så inrättadt, att det spelar ett eller flera musikstycken.

SPELYVERK, n. 5. Inrättning i ur, dosor o. s. v., hvarigenom de spela musikstycken. Se älv. *Klockspel, Vindspel.*

SPELVINST, f. 5. Vinst på spel (med kort, tärnning, o. s. v.).

SPELYURM, m. 2. 1) Se *Spelsjuka*. — 2) En, som är ytterligt begifven på spel.

SPELYRA, f. sing. Se *Spelsjuka*.

SPELÄR, n. 3. År, hvarunder en teater ger offentliga representationer, beräknadt ifrån deras början under sommaren eller i början af hösten.

SPENAMN, n. 3. Namn, som blifvit någon gifvet på spe.

SPENAT, -ät, m. sing. 1) En allmänt odlad köksväxt. *Spinacia oleracea. Ny-Zeländsk S.*, en växt ifrån Nya Zeland, hvilken med fördel kan användas såsom spenat. *Tetragonia expansa.*

2) Grön rätt, tillredd af bladen på spenat. *Koka, äta s.*

SPENBÖLD, m. 3. Bulnad i bröstet hos kvinnor, förorsakad af mjölkkastning.

SPENDERA, spänddera, v. a. 1. (t. *spendiren*) Påkösta, undfagna med, gifva till bästa. *S. på, se Kosta på.* — *Spenderande*, n. 4. o. *Spendering*, f. 2.

SPENDERBYXOR, spändderbyxor, f. 1. pl. (fam. skämtv.) *Hafva, taga s-na på*, vara, komma i lynne att spendera.

SPENDERSAM, spändersamm, a. 2. (fam.) Fallen för att spendera.

SPENE, m. 2. pl. *spenar*. 1) Bröstvärta, patt. — 2) Den del på ett jufver, hvarigenom ett djurs ungar utsuga mjölken eller hvarur vid mjölkning mjölken utkrämas.

SPENBARN, n. 5. Se *Dibarn*.

SPENGLAS, n. 3. 1) Enkom inrättadt glas att derur låta barn dia. — 2) Glas, hvarmedelst mjölk aflappas ur bröstet.

SPENHORN, n. 3. Se *Dihorn*.

SPENS, spä'ns, m. 3. Kort tröja, som sitter tätt åt lifvet. Benämnd efter uppfinnaren, en Engelsman Spencer.

SPENSLIG, spénsligg, a. 2. Mycket smal och saknande stadga. *S. kropp, vät.* — *Spenslighet*, f. 3. [Spénslig.]

SPENVARM, a. 2. S. mjölk, så varm som den kommer ur spenarna.

SPENVÄRTA, f. 1. Se *Bröstvärta*.

SPENÖRT, f. 3. Örten *Laserpitium latifolium*, med hvit blomflock.

SPEORD, n. 5. Spelfullt ord, stickord.

SPERGEL, spä'rjäll, m. sing. En foderväxt, som trivles på den magraste jord. *Spergula arvensis* (odlad kallas den S. sativa).

SPEMACETI, spä'rmaséti, n. sing. (lat. *Sperma Ceti*) En oljaktig, talglig massa i hufvudet på Pottfäskan. Kallas äfv. Hvalraf. — *Sa, S-ljus.*

SPEA, v. a. 1. I. Utspänna och fästa med spik eller nubbs. *S. skinn.*

SPEA, v. n. 1. II. (pop.) Se *Klätra*.

SPEA, -äl ell. spétal (pop.) Se *Hospital*.

SPELELSK, **SPELELSKA**, se *Spelälsk, Spelälska*.

SPETS, spétts, m. 2. 1) Långt utskjutande ände af ett föremål, då den smänkingom afsmalnar till en hvass odd. *S-en af ett kyrktorn, af en värja. S. på en penna. Sluta upptill, nedan-till i en s.* — 2) Det öfversta af något, som upptill afsmalnar. *S-en af ett berg.* (Fig.) *Hinna till högsta s-en af ära*, uppnå högsta ära. — 3) (i äldre språket) Se *Pik*. (Fig.) *Bjuda någon s-en*, trotsa, hålla stånd emot någon. — 4) Det främsta af något, isynn. af en slagordning. *Vara främst i s-en. Gå, vara, ställa sig i s-en för en trupp*, anförda den. — 5) En nättarad, lin, handlik, knypplad, virkad, stickad eller väfd prydnad, som nyttjas till kantning. *Brabantska s-ar.* — 6) Se *Speshund*.

SPETSA, spéttsa, v. a. 1. 1) Göra spetsig. *S. en penna. S. örnen* (egentl. om hästar), spänna upp dem, så att snibbarne stå i vädret; (om människor) lyssna med spänd uppmärksamhet. *S. af, se Afspetsa.* — 2) Adifva en missdådare på det sätt, att han sättes på en i marken nedslagen, spetsad påle och nedtryckes, till dess pålen gått tvärs igenom kroppen och stuckit ut uppvid halsen. — *Spetsande*, n. 4.

SPETSARE, m. 5. Arbetare, som vid en spikhammare spetsar spik.

SPETSBOF, m. 2. pl. — *bofvar*. (t. *Spitz-bube*) Tjuf, skålm, bedragare.

SPETSBOJ, m. 2. (sjöt.) Boj, som har formen af en spets.

SPETSBORR, m. 2. Ett slags bergborr med nedtill spetsigt jern.

SPETSBJÄGE, m. 2. pl. — *bågar*. Spetsig hvalfbäje.

SPETSURKSLAG, n. 5. Skarp härdad spets, hvarmed bleckslagare sticka små runda hål genom bleck.

SPETSFIL, m. 2. Verktyg, hvarmed kamtänder spetsas.

SPETSFUNDIG, a. 2. 1) Så kallas den skarpsinnige, då han sysselsätter sig med invecklade, svåra och derjemte onödiga ämnen. — 2) Som röjer sålunda använd skarpsinnighet. *S-a argumenter. S-t tal.*

SPETSFUNDIGHET, f. 3. 1) Skarpsinnighet, som sysselsätter sig med invecklade, svåra och derjemte onödiga ämnen. — 2) Spetsfundigt tal, ytrande, argument.

SPETSFUNDIGT, adv. På ett spetsfundigt sätt. *Argumentera s.*

SPETSGLANS, m. sing. Se *Antimonium*.

SPETSGLAS, n. 5. Vinglas med fot och upptill liknande en upp- och nedvänd kägla.

SPETSGÅRD, m. 2. Krets af soldater omkring en missdådare, som skall adifvas.

SPETSHACKA, f. 1. Hacka med spetsigt jern.

SPETSHALSDUK, m. 2. Halsduk, garnerad med spetsar.

SPETSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare med en eller två spetsar i st. f. pen.

SPETSHUFVA, f. 1. Hufva, garnerad med spetsar.

SPETSHUND, m. 2. En hundras med långt hår, uppstående spetsiga öron, uppkrokt svans, hvit, svart eller fuchsröd till färgen.

SPETSIG, a. 2. 1) Som ändas i en spets. *S-t torn. S-t skägg. S-t hvalf*, som upptill slutas i en spets. *S. vinkel*, mindre än 90 grader. — 2) (fig.) Bitande, hvass; epigrammatisk. *S. qvickhet. S-t ord, svar, infälle. S. fråga.*

SPETSIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara spetsig. — 2) Spetsig ända, spets. — 3) (fig.) Spetsigt ord, spetsig qvickhet.

SPETSIGT, adv. 1) Med en spets. *Ändas, slutas s.* — 2) (fig.) På ett spetsigt sätt, bitande, epigrammatiskt. *Svara s.*

SPETSIGT, m. 2. pl. — *kolvar*. Lådkolf i form af en kon eller fyrsidig pyramid med afrundad spets.

SPETSKRAGE, m. 2. pl. — *kragar*. Krage, garnerad med spetsar.

SPETSLAX, m. 2. Fisk af laxsläktet med spetsig nos. *Salmo oxyrinchus*.

SPETSMANCHETT, spetsmannschätt, m. 5. Manschett, garnerad med spetsar.

SPETSMEJSEL, m. 2. pl. — *mejslar*. Tre-kantigt spetsig mejsel, hvarmed sten bearbetas.

SPETSMYGG, n. 5. Tvåvingad insekt, en tum lång, med vinkelformig sugmun. *Conops aculeata*.

SPETSMÖSSA, f. 1. 1) Spetsig mössa. — 2) Fruntimmersmössa, garnerad med spetsar. — 3) (apot.) Omvänt konisk påse, som begagnas till slining.

SPETSNING, f. 2. Handlingen, då man spetsar.

SPETSNOISIG, a. 2. (om hundar) Som har spetsig nos.

SPETSNÄSA, f. 1. 1) Spetsig näsa. — 2) (fam.) Person med spetsig näsa.

SPETSNÄSIG, a. 2. Som har spetsig näsa.

SPETSRING, m. 2. 1) Verktyg, hvarmed uddarne på knappnålar åstadkommas. — 2) Verktyg, hvarmed spik spetsas.

SPETSRTA, f. 1. Ruta i spetsig eller rhomboidalsk form.

SPETSRTUTIG, a. 2. Med spetsrutor.

SPETSSTICKEL, m. 2. pl. — *sticklar*. Ett slags grästicket.

SPETSSTÅL, v. 3. Ett slags svarfjern med tvänne sneda, i en spets sammanlöpnande skär.

SPETSVINKEL, m. 2. pl. — *vinklar*. Spetsig vinkel.

SPETSVINKLIG, a. 2. Som har en eller flera spetsiga vinklar. — *Spetsvinklighet*, f. 5.

SPETSVINKLIGT, adv. Med spetsiga vinklar.

SPETT, n. 3. 1) Spetsig stång. *Ett s. med bröd.* — Deraf *Brödspett*. — 2) Se *Stekspett*.

Sätta en stek på s-et.

SPETTKAKA, f. 1. Ett slags kaka, som gräddas i form, på spett.

SPETÄLSK, spetà'lsk, a. 2. Behäftad med spetàlska.

SPETÄLSKA, spetà'lska, f. sing. (af *Spetal* ell. *Hospital*) Ett slags i forntiden allmän, ganska svår hudsjukdom.

SPHER, m. n. se *Sfer*, &c.

SPHINX, sfün'ngks, m. 3. 1) (i grek. fabeln) Diktad varelse med lejonkropp, men bröst och hufvud af en qvinna. — 2) En aftonfjäril.

SPIAUTE, m. sing. (tyskt ord) Se *Zink*.

SPICKA, v. a. 1. Salta och torka eller röka.

SPICKEFLÄSK, n. sing. Insaltadt eller rökt fläsk.

SPICKEGÅS, f. 3. pl. — *gäss*. Rökt gås.

SPICKEGÄDDA, f. 1. Soltorkad gädda.

SPICKEKORF, m. 2. pl. — *korvar*. Rökt korf.

SPICKEKÖTT, n. sing. Rökt kött.

SPICKELAX, m. sing. Salt eller rökt lax.

SPICKEMAL, m. 2. En art Skallbagge, som förtär torra, men oberedda djurämnena. *Anthrenus muscorum*.

SPICKEMAT, m. sing. Allehanda slags insaltad, torkad eller rökt mat, som ätes okokt.

SPICKEN, a. 2. neutr. — *et*. 1) Sages omsaltad och torkad eller rökt, okokt mat. — 2) (fam. skämtv.) a) Fastande. — b) Halfrusig.

SPICKESILL, f. 2. Insaltad eller rökt sill.

SPICKESKINKA, f. 1. Soltad och torkad ell. rökt skinka, som kan ätas okokt.

SPICKNA, v. n. 1. Torka.

SPICKNYKTER (uttalas vanligen: spi'k ny'k't'r), a. 2. (af *Spicken*) Alldeles nykter.

SPIGG, m. 2. En styfvenig benfisk, 2 tum lång, utan fjäll, med tre stora och styfva, fristående fenstrålar på ryggen. *Gasterosteus aculeatus*.

SPIGGOLJA, f. sing. Ett slags olja, som fås af Spigg. [Spikolja.]

SPIK, m. 2. 1) Liten, vanligtvis fyrkantig, i nedre ändan spetsig, upptill med hufvud försedd, af jern eller annan metall smidd eller på annat sätt tillverkad ten, som begagnas att hopfästa tvénne sammanpassande och öfver hvarandra lig-gande föremål, derigenom att den drifves igenom dem begge, eller och inslås i en fast kropp, för att på den framstående delen hänga åtskilliga föremål. *Slå en s. i vägggen. Slå i en s. Hänga hatten på en s.* (Fam.) *Det är rätt som en s.*, alldeles rätt. (Fig. fam.) *Slå s-en på hufvudet, se Hufvud, s.* *Det är en s. i hans lik-hista*, påskyndar hans död. — 2) (i sing. kollektivt) Mängd af spikar. *Smida, köpa s.* — *Ss. S-handel, -handlare, -hufvud, -udd.*

SPIKA, v. a. 1. Fästa, hopfoga med spik eller spikar. *S. fast*, fästa genom en spiks eller spikars inslände. *S. ihop, igen, se Hopspika.*

S. till, upp, se Tillspika, Uppspika. — *Spikande*, n. 4.

SPIKBLAD, n. 3. En ört på kärraktiga ställen, med ganska små blommor. *Hydrocotyle vulgaris*.

SPIKBORR, m. 2. Borr med skruformig spets, hvarmed hål förborras vid spikars islagning.

SPIKBÖLD, m. 3. En hård, mörkröd, högst plägsam svulnad i huden, hvilken slutas med bålning.

SPIKGRIMMA, f. 1. Se *Nosgrimma*.

SPIKHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. 1) Hammare, hvarmed spik smides. — 2) Ställe, der spik smides.

SPIKHAMMARRÄKNING, f. 2. Skämtsam benämning på Algebra.

SPIKHARMONIKA, spi'kharmónika, f. 1. Ett slags harmonika med jern- eller messingsstift, hvilka, vid strykning med en stråke, gifva olika, klingande ljud.

SPIKHÅL, n. 3. Hål efter islagen spik.

SPIKKLUBBA, f. 1. 1) Se *Morgonstjerna*, 2. — 2) En ganska giftig ört, med stora hvita blommor och taggiga fröhus. *Datura Stramonium*. — 3) En småkärt.

SPIKNING, f. 2. Handlingen, då man spikar.

SPIKNYKTER, se *Spicknykter*.

SPIKOLJA, f. 1. sing. Olja, gjord af terpen-
tinolja med litet lavendelspirit, destillerade till-
ammans. Har sin benämning af Lavendels la-
tinska namn, *Lavandula Spica*.

SPIKSJUK, a. 2. (sjöt.) *S-t* kallas ett fartyg,
hvars jernförbindningar äro förrostade.

SPIKSKO, m. 5. pl. — *skor*. *S-or* kallas ett
slags skor, hvilka tillverkas på det sätt, att skons
alla delar skäras hastigt med maskiner och sam-
manhållas nästan lika hastigt med nådar eller fina
nubbar.

SPIKSMED, m. 3. Smed, som smider spik.
SPIKSMEDJA, f. 1. Smedja, der spik smides.
SPIKSMIDE, n. 4. Tillverkning af spik ge-
nom smide.

SPIKSTAD, n. 3. Stad, hvarpå spik smides.
SPIKTEN, m. 2. Ten, hvaraf en spik smides.
SPIKTUNNA, f. 1. 4) Tunna, hvari spik för-
varas. — 2) Tunna, inuti besatt med spikar.

SPIKTÄNG, f. 3. pl. — *tänger*. Täng, hvar-
med spikar urdragas.

SPILKUM, spilkumm, m. 2. (t. *Spilkumm*)
Större eller mindre halbklotformigt kärl af porslin.
Deraf *Säs-*, Mjölkspilkum.

SPILLA, v. a. 2. 4) Genom oaktsamhet råka
att utgjutna något litet af ett flytande ämne eller
att låta falla något af ett fint fördelat fast. *S. vin på sig*. *S. salt på bordet*. *S. bort*, se
Bortspilla. — 2) (fig.) Se *Förspilla*. — *Spil-
lande*, n. 4.

SPILLAGE, spilläsch, n. sing. (af *Spilla*, med
fransk ändelseform) Hvad som vid arbete förspil-
les, affaller.

SPILLERNAKEN, —NY (af *Spillra*), se *Spil-
ternaken*, —ny.

SPILLKRÅKA, f. 1. Se *Svarta Hackspetten*.

SPILLKUM, se *Spilkum*.

SPILLNING, f. 2. 1) Uthållning genom ovård-
samhet. — 2) (fig.) Förspillning, affall, afgång,
förlust. — 3) En mera städad benämning på
Dynga.

SPILO, gam. böjd kasus af numera obrukliga
substantivet *Spilla*, sköfning. *Gifva till s.*, gifva
till sköfning, till pris, blottställa. *Gifva sitt lif
till s.* *Vara till s. gifven*, vara förlorad, öfver-
gifven, lemnad till plundring.

SPILLRA, f. 1. Tunt, spetsigt stycke, som
blifvit bugget eller spjeldadt af ett föremål. *Gå
i s-ror*, spillras, sönderspilltras.

SPILLRA, v. a. 1. *S. ell. s. sönder*, hugga,
klyfva, spjeldka sönder i spillror. — *S. sig*, v. r.
ell. *S-s*, v. d. Springa sönder, krossas i spillror.

SPIILLSÄD, m. sing. Urrunnen säd.

SPILLVATTEN, n. 3. 1) Utspildt vatten. —
2) Qvarvatten, som rinnet bort onyttigt.

SPILLVÄG, m. 2. Lång rad af något spildt,
såsom af säd, mjöl, aska, o. s. v.

SPILOT, f. 2. Ett slags fisknot.

SPILOTA, f. 1. (af *Spjela*) Afbalkadt rum
för en häst, i ett stall.

SPILTBAK, m. 2. Balk på hvardera sidan
om en spilta.

SPILTBOM, m. 2. pl. — *bommar*. Bom ell.
stor stång emellan hästar, i ett stall, der ej spil-
tor finnas.

SPILTRÄ, spilträ, n. 4. Målkärl för torra
varor.

SPILOT, se *Spenat*.

SPINDEL, spindl, m. 2. pl. *spindlar*. I.
(i äldre språket *Spinne*, af *Spinna*) Benämning
på dem af Spindelkräken, som höra till första ord-

ningen, och spinna fina nät, hvari de fånga sitt
rof. *Aranea*. — *Ss. S-artad*, —lik.

SPINDEL, spindl, m. 2. pl. *spindlar*. II.
(t. *Spindel*) I allm.: lång smal kropp. 4) Den
rörliga delen af en skruv. — 2) Nötens ena tapp
i ett flintfås. — 3) Axeln för oron i ett ur. —
4) Små ihållig messings- eller jerncylindrar, som
kringdrivas emellan dockorna på en svarfistol. —
5) Se *Dorn*, 2.

SPINDELBEN, n. 3. 1) Ben af en spindel.
— 2) (fig. fam.) Ganska smalt ben.

SPINDELKLOFVE, m. 2. pl. — *klofvar*. Ett
slags flinklofve, som begagnas af urmakare.

SPINDELNÄT, n. 3. eller

SPINDELVÄF, m. 2. pl. — *väfvar*. Det slags
fina nät eller väfnad, som spindlar spinna, för att
deri fånga insekter.

SPINDELTÖRT, f. 3. Örtslägtet Thesium.

SPINELL, spinnäll, m. 3. En glasglänsande,
genomskinlig stenart, vanligen röd, bestående huf-
vudsakligen af lerjord och talk.

SPINETT, spinnätt, m. 3. (ital. *Spinetta*) Ett
slags klaver, der hvarje hammare anslår blott en
sträng.

SPIG SPÄNGANDE, a. 1. (fam.) *S. s. ny*,
alldeles ny, splitterny.

SPIK, spinnk, n. sing. Affall vid skafning,
skärning, klippning, o. s. v.

SPIKIG, spinnkigg, a. 2. (fam.) Mycket
tunn och smal till växten. *S. kropp*. *S-a ar-
mar*. — *Spinkighet*, f. 3.

SPINNA, v. a. 3. Impf. *Spann*; pl. *Spunno*.
Sup. *Spunnil*. Part. pass. *Spunnen*. 4) Medelst
slända, spinnrock eller spinnmaskin sno lin, ham-
pa, ull, bomull o. s. v. till garn. *S. lin*, *hampa*,
o. s. v. *S. af ihop*, se *Afspinna*, *Hopspinna*.
S. ihop, äfv. blanda ihop genom spinning. *S. en*,
se *Inspinna*. *S. omkring*, genom spinning om-
gifva med. *S. upp*, *ut*, *öfver*, se *Uppspinna*,
&c. *S. ut*, äfv. fullborda spinningen af något. —
2) *S. tobak*, hopsno tobaksblad till ett rep, hvaraf
slutligen formaras en rulle. — *V. n.* Sages om
det egna ljud, liknande surrandet af en spinn-
rock, som kattor låta höra, då de trifvas väl och
sitta i ro och stillhet. — *Spinnande*, n. 4.

SPINNARE, m. 3. 1) En, som spinner. —
2) Ett slag af Natufjärilarna. Bombyx.

SPINNARLÖN, f. 3. Lön för spinning.

SPINNEL, se *Spindel*.

SPINNERI, n. 3. Fabrik, der garn spinnes.

SPINNERSKA, f. 1. Qvinna, som spinner;
spinnande arbeterska på ett spinneri.

SPINNGODS, n. sing. (sjöt.) Skamfildt lågvirke.

SPINNHUS, n. 3. Tukthus för kvinnor.

SPINNMASKIN, —sch'n, m. 3. Maskin, hvar-
medelst spinning verkställes med större noggrann-
het och skyndsamhet.

SPINNROCK, m. 2. Maskin med hjul, som
sättes i rörelse antingen med handen (såsom på
Långrocken) eller genom trampning, och som be-
gagnas att spinna med. — *Ss. S-shjul*.

SPINNROCKSRULLE, m. 2. pl. — *rullar*.
Se *Rulle*, 2.

SPINNVÄRTA, f. 1. Värta, hvarur vissa in-
sektor draga tråden, som de spinna.

SPINT, se *Spink*.

SPINTA, v. a. 1. *S. ell. s. sönder*, klyfva i
små spjeler eller stickor.

SPINTISERA, v. n. 1. (fam.) Se *Grubbla*.

SPION, —ön, m. 3. (fr. *espion*, ital. *Spione*)
1) En, som hemligen skickas till fienden, för att
kunskapa. — 2) En, som spionerar på andra.

SPIONERA, v. n. 1. 1) Speja, kunskapa hos
fienden, såsom spion. *Skicka någon till fienden
att s.* — 2) Gifva akt på en annans tal och
handlingar, för att omtala, angifva dem. *S. på
någon*. *S. efter*, genom spioneri söka utforska,
uppleta, finna. *S. ut*, se *Utsponera*. — *Spio-
nering*, f. 2.

SPIONERI, —ri, n. 3. Spejande, fiendtligt
kunskapande.

SPIRA, f. 1. 1) Lång, smal och rak trästam.
— 2) (skepp.) En mindre rå eller bom. — 3)
Lång, smal, uppskjutande spets, t. ex. Tornspira.

— 4) Det slags kommandostaf, som är ett tecken
till konglig värdighet. *En konungs s. Kunglig
s.* — 5) (bot.) a) Se *Blomspira*. *S. på käl*,
skott, som växer upp ifrån en kälstock, sedan
hufvudet blifvit aftaget. — b) Örtslägtet *Spirea*.

SPIRAL, —äl, a. 2. (af lat. *Spira*, krökning)
Snäckformigt vriden. — *S. f. 3.* Se *Spiral-linje*.

— *Ss. S-formig*.

SPIRALFJÄDER, —älja'd'r, m. 2. pl. — *fjä-
drar*. Spiralförmig fjäder.

SPIRALGÄNG, m. 2. (anat.) En snäckformig
kanal, som går ifrån örat genom hufvudskälets
ben och tillhör den s. k. labyrinthen.

SPIRALKÄRL, n. 3. Spiralförmigt kärl i
växter.

SPIRALLINIE, spirallinje, f. 3. Snäckformigt
löpande linje.

SPIRALPUMP, m. 2. Se *Vattenskruf*.

SPIRALT, —ält, adv. I spiral.

SPIRALTRAPPA, f. 1. Trappa, som går i
spiral; vindeltrappa.

SPIRALÖRT, —älö'rrt, f. 3. Örten *Vallisneria*.

SPIRITUALISM, —i'ssm, m. 3. (fil.) 1)
Den åsigten, att innet materiellt finnes, utan att
allt är ande. — 2) Åsigten, att människosjelen är
en ren andlig natur. — 3) Åsigten, att det kropp-
liga framgår ur anden och genom den förklaras.

— *Motsats*: Materialism.

SPIRITUALIST, —i'sst, m. 3. Anhängare
af spiritualismen.

SPIRITUALITET, —ett, f. 3. Andlig na-
tur, andlighet.

SPIRITUEL, —ält, a. 2. 1) Andlig. — 2)
Anderik, sinnrik, qvick.

SPIRITUS, sp'rituss, m. sing. (Latinskt ord,
som egentl. betyder: ande, kraft.) Se *Spirit*. *S.*
rector (råektär), lifgifvande ande eller kraft. *S.*
vin, vinsprit.

SPIRITUÖS, —o's, a. 2. Som innehåller
mycken sprit, spritstark.

SPIRKÄL, m. sing. Kälstock, som uppskjutit
i spira.

SPIRLÅNGA, f. 1. Ett slags Långa (se d. o.),
längre och bättre än den vanliga.

SPIR, m. sing. I. Genom kokning, stekning
eller på annat sätt tillredd mat. *En god s.*

SPIR, m. 2. II. ell. SPISEL, m. 2. pl. *spisar*.
(ursprungl. *Spishäll*, d. v. s. häll, sten att koka
mat på.) Murad eldstad i kök eller boningsrum,
med större öppning än en kakelugn. *Sitta, stå
vid s-en*. I, på s-en.

SPIR, m. 2. III. (egentl. *Spets*, t. *Spiess*) Så
kallas, på boktryckerier, aftrycket af en spatie,
fykant eller qvadrat, som uppstigit till jemnhöjd
med bokstäfverna.

SPIR, v. a. o. n. 1. Intaga en ordentligt
tillredd måltid. *S. frukost, middag, qvällsvard*.
Hvad s-de ni till middagen? *Han s-r på
vårdshus*. *S. borta*. — *V. a.* Se *Despisa*. *S.*
de hungriga. *S. af*, se *Afspisa*. — *V. n.*
II.

(fam.) *Försälj. Det s-r icke. Det s-r icke långt.*
— *Spisande*, n. 4.

SPISASKA, f. sing. Aska, som blir i en spis,
efter elden.

SPISRÖD, n. sing. Groft bröd, som brukas
i hvardagslag.

SPISDRICKA, n. sing. Svagdricka, svagöl.

SPISEL, se *Spis*, II.

SPISFÖRRÅD, n. 3. Förråd af mat.

SPISGÄST, m. 3. En, som spisar vid ens
bord. *Han är min s.*

SPISHÄLL, f. 2. Jernhäll, hvarmed en spisel
är belagd.

SPISKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. 1)
Kammare, der man vanligen spisar. — 2) Se
Skafferi.

SPISKUMMIN, m. sing. Se *Kummin*.

SPISLAG, n. 3. Se *Spissällskap*.

SPISMÄSTARE, m. 3. — *ARINNA*, f. 1.
Person, som förestår ett stort kök.

SPISNING, f. 2. 4) Intagande af en ordentlig
måltid. — 2) Tillbandahållande af tillredd mat
emot betalning. *Hålla s.* *Der är s.*

SPISOFFER, n. 3. Offer af tillredd mat, så-
som kakor m. m.

SPISDORDNING, f. 2. Viss ordning, som i
hushåll eller vid inrättningar följes i afseende på
tillredningen af vissa maträtter för hvarje särskilt
dag i veckan, jemte bestämmande af hvarje por-
tions storlek.

SPISQVARTER, n. 3. Ställe, der spisning
hålles. *Åta på s.* *Hålla s.*

SPISRUM, n. 3. Rum, der man vanligen spisar.

SPISSÄLLSKAP, n. 3. o. 5. Gäster, som spisa
tillsammans. Isynnerhet på ett vårdshus.

SPISSKÄRM, m. 2. Eldskärm för en spisel.

SPISVÄRD, m. 2. — *VÄRDINNA*, f. 1. Vård
ell. vårdinna på ett spisqvarter.

SPISÖL, n. sing. Svagare öl, som nyttjas vid
måltider.

SPITS, SPITSFUNDIG, m. fl., se *Spets*, *Spets-
fundig*, &c.

SPIJELA, spjäl'a, v. a. 1. 1) Förse med spje-
lar. — 2) Se *Spjelka*. — 3) (kir.) Sätta spjeler
långs omkring ett brutet ben, för att hålla det i
stadigt läge. [Spjäl.]

SPIJELE, spjäl'e, m. 2. ell. SPIJELA, f. 1. 1)
Tunt afspjeldadt stycke af trä. — 2) (kir.) Liten
tunn staf af trä, papp, bleck, sulläder o. s. v.,
hvarmed brutna ben spjelas. [Spjäl.]

SPIJELKA, v. a. 1. Klyfva i tunna, smala,
långa stycken. *S. sönder*. — *S. sig*, v. r.
Klyfva sig i dylika stycken. — *Spjelkande*,
n. 4. [Spjälka.]

SPIJELKA, f. 1. Afspjeldadt stycke. [Spjälka.]

SPIJELKIG, a. 2. *S-t* kallas ett mineral, då
brottytan är besatt med små kilformiga delar,
hvilkas bredare ändar sammanhånga med hela
mineralmassan. [Spjälkig.]

SPIJELL, n. 3. 1) Jernplåt, hvarmed röret
ifrån en eldstad tillstänges, för att qvarhålla vär-
men. *Öppna, draga upp s-et*. *Skjuta, stänga,
slå igen s-et*. — 2) Kil under armen, på skjor-
ter, lentyg, m. m. [Spjäll.]

SPIJELNING, f. 2. Handlingen, förrättningen,
då man spjeler. [Spjälning.]

SPIJELVERK, n. 5. Galler af spjeler. [Spjäl-]

SPIJERNA, v. n. 1. (egentl.: sparka) *S. ell.*
s. emot, streta emot af alla krafter. *S. emot
udden*, (egentl.) sparka emot den udd, som på-
drifvare fordom brukade, för att mana på dragare;
(fig.) streta emot, göra motstånd. *Det är färdigt*

alt s. mot udden, man måste underkasta sig sitt öde. — *Spjernande*, n. 4. [Spjärna.]
SPJUFVER, m. sing. (fam.) Illistig skålen.
SPJUT, n. 3. Vapen, bestående af ett långt spetsigt jern i ändan af ett långt skaft. *Kasta, slunga ett s. emot sin fiende.* — *Ss. S-formig, -jern, -kast, -kastare, -kastning, -lik, -skaft.*

SPJUTAND, f. 3. pl. — *änder.* Se *Stjertand*.
SPJUTROCKA, f. 1. En art Rocka, hvilken har på stjerten en med hullingar besatt pigg. Ivarmed hon kan farligt sara. *Raja Pastinaca.*
SPLENDID, spländid, a. (lat. *Splendidus*) Lysande, präktig.

SPLINT, m. 2. Se *Sprint*. — *S. m. sing.*
4) Den lösare veden näst under barken. — 2) Spillror.

SPLINTA, v. a. 1. *S. ell. s. sönder, sönder-splitra.*

SPLISS, m. 2. (sjöt.) Ställe, der ändarne af tyvenne tåg blifvit sammanlätade. [Splits.]

SPLISSA, v. a. 1. (sjöt.; t. *splassen*) Sammanlätta ändarna af tyvenne tåg. — *Splissande*, n. 4. o. *Splissning*, f. 2. [Splitsa.]

SPLISSHORN, n. 3. (sjöt.) En stor merlspek, som brukas vid splissning af ankartåg.

SPLISSJERN, n. 3. (sjöt.) Verktøj att upplösa knutar på tågverke.

SPLIT, n. sing. (af isl. *Spilita*, splittra) Tvedräkt, söndring i länkesätt och strålvanden. *S. och oenighet.*

SPLITS, SPLITSA, se *Spliss*, *Splissa*.

SPLITTER, s. Se *Splitttra*.

SPLITTER ell. SPLITT, adv. (fam.) Helt och hållet, alldeles. *Splittar ny, naken. Splitt galen, rasande.*

SPLITTRA, v. a. 1. 1) *S. ell. s. sönder, söndra i splittror.* — 2) (fig.) Söndra, dela. — *S. sig. v. r. Gå sönder i splittror; (fig.) söndra sig, dela sig.* — *Splittande*, n. 4.

SPLITTRA, f. 1. Litet tunt, spetsigt stycke, som blifvit utbugget eller utsprängt ifrån ytan af ett föremål.

SPLITTRING, f. 2. 1) Söndrande i splittror. — 2) (fig.) Söndring; tvedräkt, oenighet.

SPOF, m. 2. pl. *spofvar*. Ett slagte af Vadfläglarna. *Numenius.* Se f. 3. *Småspof och Storspof.*

SPOL, n. 3. Ryggfena på fiskar.

SPOLA, v. a. o. n. 1. I. (t. *spülen*) Skölja. Brukas i sjömannsspråket. *Vågorna s-de honom i sjön. Sjöen s-de öfver däckel.* *S. af, se Afspola.* 2. *S. bört, se Bortspola.* *S. i'n, ut, skölja in, ut.*

SPOLA, v. a. o. n. 2. II. Vinda garn på spolar. *S. garn. Hålla på att s. — Spolande*, n. 4.

SPOLE, m. 2. pl. *spolar*. 1) Långt rör, vanligen af vass, hvarpå garn medelst spinrock blifvit vindadt, och som trådes på en smal ten i väfskotteln, för att vid väfning lemna garn till inslag. — 2) Se *Skottspole*. — 3) Den del af röret på en fågelfjäder, som är fast i fågelns kropp. — 4) Se *Vindspole*. — 6) (fam.) Öförfaren yngling. *En ung s.*

SOLIATION, --- (schön, f. 3. *Plundering*.
SPOLIARA, v. a. 1. (lat. *Spoliare*) Plundra. — *Spoliering*, f. 2.

SPOLMASK, m. 2. Ett slags tarmmask, stundom en fot lång och tjock som en gåspenna, snarlikt en motmask, men blekare. *Ascaris lumbricoides.*

SPOLNING, f. 2. Handlingen, då man spolar (för begge verberna *Spola*).

SPOLRÖR, n. 3. Stycke af ett vassrör, som brukas att spola på.

SPOLRÖRSLÅDA, f. 1. Låda, hvari spolrör förvaras.

SPOLSTICKA, f. 1. Rundsvarfvad, smal, afspetsad sticka, hvarpå spolrör stickas vid spolning.

SPOLSTIFT, n. 3. ell. SPOLTEN, m. 2. Stift ell. ten af jern, som brukas till samma ändamål som Spolsticka.

SPONDÉ, spänné, m. 3. Versfot af två långa stafvelser.

SPONSION, spännschön, f. 3. (lat. *Sponsio*) Borgen.

SPONTA, se *Spänta*.

SPONTANEITET, spänntaneitét, f. 3. (af lat. *Spontaneus*) Frivillighet, sjelfverksamhet.

SPONTON, spännton, m. 3. (fr. *Espon-ton*) Haltpilk, som ferdom bars af infanteri-officerare, nu bruklig till sjös vid antringar.

SPORADISK, spårådisk, a. 2. (gr.) Spridd. *S. sjukdom*, som blott angriper vissa enskilda personer, utan att vara allmänt smittsam.

SPORRA, v. a. 1. 1) Med sporrarna egga (en häst, den man rider). *S. en häst.* — 2) (fig.) *S. ell. s. upp, se Egga.* — *Sporrande*, n. 4.

SPORRE, m. 2. pl. *sporrar*. 1) Verktøj, som en ryttare fäster bak till på foten, för att dermed stöta hästen i sidan, då han vill mana på eller straffa honom, bestående af en bygel, med en spets eller kringla bak till. *Ge en häst s-rarna, sporra honom. Egga s-rarna i hästens sidor.* *Lyda s-en, rätta sig efter ryttarens sporrning.* — 2) Hög sittande baktå på vissa fåglar, t. ex. höns; Äfv. liten klo, som vissa hundraser hafva bak på frambenen. — 3) (bot.) a) Sporrformig del på blommor af fam. Labiæ. — b) Se *Honungssporre.* — *Ss. Sporrformig, -lik.*

SPORREBLUMMA, f. 1. Örsläktet Antirrhinum.

SPORRHJUL, n. 3. Det taggiga hjulet bak till på en sporre, äfv. kringla kalladt.

SPORRHUGG, n. 3. Hugg, stöt med sporre.

SPORRHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Se *Sporra*.

SPORRHÖNS, n. 3. Dubbla s., ett slags höns med fem tår på hvar fot.

SPORRJERN, n. 3. Sporrformigt jern, hvarmed utkastad bakelisedeg skäres.

SPORRKLINGA ell. SPORRKRINGLA, f. 1. Se *Sporrhjul*.

SPORRKEKKE, m. 2. eller

SPORRLÄDER, n. 3. Tjockt läderstycke, som bak på stöveln uppbär sporrarn.

SPORRMÅKARE, m. 3. Handtverkare, som tillverkar sporrar.

SPORRNING, f. 2. Eggnig med sporre eller sporrar.

SPORRSTRECK, n. 3. (t. *spornstreichs*) I s., så fort hästen förmår att springa, då han eggas genom sporrning. [-sträck.]

SPORRÖRT, f. 3. Se *Sporreblomma*.

SPORTELL, spårtell, m. 2. o. 3. pl. *spottlar* (spårtellarr) o. *spottler* (spårtell'r). (lat. *Sportula*, korg, hvari man skickades någon till skänks; skänk.) Laglig biinkomst.

SPORTELTAXA, spårtelltaxa, f. 1. Taxa på spottlar, som embets- och tjenstemän äga att uppbära.

SPOTSK, spåtsk, a. 2. (af *Spott*) Stolt och trotsig eller hånande. Sages både om person och

sak. *Han visade sig mycket s. S. min. S-t svar.*

SPOTSKHET, f. 3. Trotsig eller hånande stoltshet.

SPOTSKT, adv. På ett spottskt sätt, med spottskhet. *Svara s.*

SPOTT, m. sing. 1) Den vattenaktiga, något klubbiga vätska, som utsilar ur spottkörtlarna i munnen. — 2) (i obestämld form) Åtlöje, hånlig yttning af förakt. *S. och hån. Drifva s. med någon. Blifva till s., komma på skam.* — *Syn. Se Begabberi.*

SPOTTA, v. n. o. a. 1. Häftigt utdrifva spott, slem, eller något annat, som man har i munnen, eller som uppkommer ur bröstet eller nagen. *S. ofta, mycket. S. blod. S. torrt, utan att något utkommer ur munnen. S. någon i synen, i ansigtet. S. på något. S. på sig, råka att få spott på sig, då man spottar. S. åt, efter någon, till tecken af förakt spotta åt det håll, der någon är eller hvaråt han börtgått. S. bört, upp, ut, se Bortspotta, &c. S. ned, spotta full, arena genom mycken spottning. — Spottande*, n. 4.

SPOTTARE, m. 3. 1) En, som spottar mycket. — 2) Insekt af Stritslägtet. *Cicada ranatra.*

SPOTTDRIFVANDE, a. 1. Sages om medel, som befordera spottflytning.

SPOTTFLYTNING, f. 2. Stark flytning af spott ur spottkörtlarna.

SPOTTGÅNG, m. 2. (anat.) Gång, som förer spott.

SPOTTKLUNS, m. 2. Kluns af utspottad tjock slem.

SPOTTKOPP, m. 2. Kopp, särskilt begagnad att spotta uti.

SPOTTKUR, m. 3. Medicinsk kur, då man genom framkallande af stark spottflytning söker att ur kroppen fördrifva ett sjukdomsämne. [-cur.]

SPOTTKÖRTEL, m. 2. pl. — *körtlar.* Kör-tel, som utsilar spott.

SPOTTLÅDA, f. 1. Liten med sand eller gravis fylld låda, som ställes på golvvet, vanligtvis vid kakelugnen, att spotta uti.

SPOTTNING, f. 2. Handlingen, då man spottar.

SPOTTORD, n. 3. Se *Spord*.

SPOTTPENNING, m. 2. (fam.) Ringa penning. Se äfv. *Spottpris*.

SPOTTPRIS, n. 3. (fam.) Ytterst lågt pris. — *Syn. Se Råfarköp.*

SPOTTSTYFVER, m. 2. (fam.) Se *Spott-penning*.

SPRAKA, v. n. 1. 1) Med smållande ljud utkasta gnistor. *Veden s-r i elden. Man hör elden s.* — 2) Sages äfv. om vissa ämnen, som vid stark hettas sönderspringa med ett smållande ljud. *Saltet s-r i elden.* — 3) Kastas genom sprakning. *Gnistorna s. omkring ifrån elden. Ett eldhol s-de på mig.* — *Sprakande*, n. 2.

SPRAKBLOSS, n. 3. Bloss af torrved.

SPRAKFÅLE, m. 2. pl. — *fålar.* (fam.) Yster fåle.

SPRAKFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar.* En hönslik fågel i Brasilien och Guyana. *Psophia crepitans.*

SPRAKVED, m. sing. 1) Ved, som sprakar i elden. — 2) (bot.) Se *Brakved*.

SPRATT, n. 3. (saundolikt af *Sprätta*) Se *Puts*. Göra, spela en ell. s. *Han har gjort mig ett fullt s.*

SPRÄTTLA, v. n. 1. (af *Sprätta*) 1) Med sprittande rörelse kasta sig af och an eller hoppa upp. Sages om fångad fisk. — 2) Göra sprittande

rörelser. *S. med benen. Den döende hjorten s-r.* — *Sprättlande*, n. 4.

SPRI, n. 4. (skepp.) Stång, som begagnas att ifrån foten af en mast diagonalt utsträcka ett sprisegel.

SPRICKA, v. n. 3. (Frequentativ af *Springa*) Impf. *Sprack*; pl. *Sprucko*. Sup. *Spruckit*. Part. pass. *Sprucken*. På en spricka, få sprickor. *Muren, glaset har spruckit. Marken s-her af torka. Ridån sprack midt i tu. Händerna, läpparne s. af köld. Åta så, att man är färdig att s. Hufvudet vill s.* säges, då man har svår hufvudvärk eller mycket att grubbla på. (Fig.) *S. af skratt, af harm, af arghet, skratta omåttligt, vara ytterst harmsen, arg. S. sönder. S. upp, ut, se Uppspricka, Utspricka.* — *Syn. Remna.* — *Sprucken*, part. pass.

SPRICKA, f. 1. Helt smalt, eller knappt märklig, på längden gående öppning, som ifrån ytan af ett föremål går mer eller mindre långt inåt eller tvärs igenom. *S. i en mur, i glas, i huden, i jorden, i en hästhof, o. s. v.* — *Syn. Springa, Klyfta, Remna.*

SPRICKLAF, m. 2. pl. — *lafvar.* Lafsläktet Opegrapha.

SPRICKLING, m. 2. Svampsläktet *Hysterium*.

SPRICKNING, f. 2. 1) Händelsen, då en spricka uppkommer. — 2) Se *Utsprickning*. *En blomma i sin s.*

SPRIDA, v. a. 2. Impf. äfv. *Spred*. Utbreda åt alla håll, förbreda. *Växter, som s. sina rötter. S. ljusstrålarna, ljudet. Blommorna s-dde en behaglig lukt.* (Absolut) Bössa som s-der, vidsträckt fördelar beglen. (Fig.) *S. förskräckelse öfverallt. S. omkring, ut, se Kringspida, Utsprida.* — *S. sig, v. r. Utbreda sig åt alla håll. Fiendtliga skaror s-dde sig öfver hela landet. Sjukdomen s-der sig dagligen allt mer och mer.* — *Spridd*, part. pass. Kringströdd, strödd, enstaka. Brukas ofta adjektivt, t. ex.: *S-a hus. S-a fall af kolera.* — *Spridande*, n. 4. o. *Spridning*, f. 2.

SPRING, n. 3. 1) (utan plur.; fam.) Springande, löpande, gående fram och åter. *Efter mycket s.* — 2) (skepp.) a) Skilnaden emellan ett däckes höjd för eller akter, och midskepps. — b) Ett varp, utfördt att svaja fartyget.

SPRINGA, v. n. 3. Impf. *Sprang*; pl. *Sprungo*. Sup. *Sprungit*. Part. pass. *Sprungen*. 1) I upprätt ställning hastigt förflytta kroppen genom fötternas snabba kastning om hvarandra, vare sig framåt, baklänges, eller äfven åt sidan, och hvarvid för hvarje fotens lyftning kroppens tyngdpunkt flyttas utom densamma till fall, men vid hvarje fotens nedsättning jemnvigten återvinnes. *S. af och an, fram och tillbaka, hit och dit. S. i kapp. Han sprang allt hvad s-s kunde, af alla krafter. Han sprang en fjerdingsväg. S. emot någon. S. en till mötes. S. fatt, springande taga fatt. S. hem till någon. S. bört, ändan, åstad, se Bortspringa. S. fram, se Framspringa. S. förbi ell. om, se Omspringa. S. förut. S. ifrån en, springande lemna en. S. i'n. S. in i ett hus, i skogen. S. ned, omkring. S. omkull, komma springande, så att man stöter omkull någon eller något. S. på, springa emot, t. ex.: *Han sprang på en sten, på väggen. S. på dörren, skynda till d. S. på, springa fortare; äfv. fortlara att springa. S. sönder, springa så, att något går sönder. S. till, springande skynda bort till någon eller något. S. tillbaka, upp, uppför. S. upp, äfv.**

springande upphäva. (Fig.) *S. upp*, stegras, t. ex.: *Barometern. priset sprang upp. S. ut*, se *Utsprunga. S. ut i skogen, ur rummet. S. ut för trapporna.* (Fig. fam.) *S. ästad*, förhastad sig, handla obetänksamt. — *Syn.* Löpa, Ränna, Skala, Gno, Byka, Qvistä, Raka, Badda, Barka af, Basa af, Bruka benen. — 2) Hoppa; rusa, stöta. *S. öfver en puss, ett dike. S. upp på ned af ett bord. S. af hästen.* (Fig.) *S. förbi* ell. *öm*, hoppa om, förbi. *S. en om halsen*, komma rusande och kasta sig om ens hals. *S. en i strupen, i synen*, rusa på och fatta en i strupen, klösa (o. s. v.) en i ansigtet. (Fig.) *S. ifrån ett ämne till ett annat*, hastigt öfvergå från ä. *S. igenom fönstret. S. på, upp på en häst. S. på en, rusa på, anfalla en. S. på hvarandra. S. till, hoppa till, göra ett språng. S. upp*, se *Uppsprunga.* (Fig. fam.) *Låta S. öfver klingan*, se *Klinga.* — 3) Hastigt gå hit och dit i bråskande göromål; ifrigt skynda efter, söka. *Jag har sprungit i sysslor hela dagen. Jag har sprungit efter honom hela dagen.* (Fam.) *S. efter flickor*, vara begifven på otukt. *S. med squaller*, vara fallen för att squalla om för andra, hvad man får höra. *Ge en något att S. med*, att squalla om. *S. omkring i staden. S. ute, löpa hit och dit, utom hemmet.* — *Syn.* Löpa, Ränna. — 4) Häftigt, i ett ögonblick brista, gå sönder. *Glaslet, fönsterrutan sprang. Låta en mina. en bastion s. S. af*, brista af; äfv. plötsligt aflösa (om gevär). *S. ifrån, lös*, hastigt lossna. *S. sönder*, plötsligt och häftigt gå i stycken. *S. upp i luften* ell. *blott S. upp*, plötsligt och häftigt uppkastas i luften. *Han sprang i luften med en mina.* (Sjöt.) *S. läck*, blifva hastigt läck. — *Syn.* Brista, Krevera. — 5) (om vatten) Spruta i höjden, häftigt uppvälja. *Låta en vattenkonst s. En källa sprang upp vid hans fot.* — 6) Hastigt förflytta sig, vända sig, göra en plötslig och häftig rörelse. *Vinden har sprungit i vester. Vinden sprang till sydlig*, kastade sig i söder. *S. tillbaka*, häftigt kasta sig tillbaka, t. ex.: *Fjädern, kanonen sprang tillbaka. S. upp*, plötsligt gå upp, t. ex.: *Dörren, låset sprang upp.* — 7) (fig. fam.) Hastigt gå förlofad. *Hela hans förmögenhet sprang på den kuppen. Låta penningar s.*, utgifva mycket p., punga ut. *Låta hufvuds.*, aflifva många. — *Syn.* Dansa. — 3) *S. fram*, framskjuta, utslå, utlöpa. — 9) (om hästar) Para sig. *Låta hingsten s. — V. a.* (om vissa kreaturs parning) Betäcka. *Låta s. ett sto. — S. n. d.*, part. pres. *Komma s.*
SPRINGANDE, n. 4. 1) Löpande. — 2) Löpande hit och dit i bestyr, i göromål, o. s. v. — 3) Kreverande. *En minas s.*
SPRINGARE, m. 3. 1) En, som springer. — 2) Snällfotad häst. — 3) En art Delfin, som gör höga språng öfver vattnet. *Delphinus Delphis.*
SPRINGBRUNN, m. 2. Se *Vattenkonst.*
SPRINGBRÄDE, n. 4. Se *Trampolén.*
SPRINGFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrrar.* Spiralförmigt vriden fjäder af ståltråd.
SPRINGFLOD, m. 3. Tidvattnet vid ny- och fullmåne, då floden är starkast.
SPRINGFÖTTER, m. 3. pl. (nat. hist.) Så kallas de fågelfötter, på hvilka baklän saknas.
SPRINGGLAS, n. 3. Se *Bologneserflaska.*
SPRINGGUMSE, m. 2. pl. — *gumsar.* Outskuren gumse.
SPRINGHYAL, m. 2. Se *Springare.*
SPRINGKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar.* Liten glaskolf med tjock botten, som väl utifrån tål

smärre slag, men är inuti så skör, att botten genast utfaller och kolfven springer i oräkneliga bitar, om en liten kantig kropp insläpps.
SPRINGKORN, n. 3. Ört med gula blommor, hvars mogna fröhus vid minsta vidrörande utkasta sina frön. *Impatiens noli tangere.*
SPRINGKÄGLA, f. 1. Rörig skifva, med hvilken nöten på vissa gevärslös förenas.
SPRINGKÄLLA, f. 1. 1) Källa, som plötsligt uppväller på ett ställe och snart åter försvinner. — 2) Källa, der vattnet sprutar upp i luften, liksom ifrån en vattenkonst.
SPRINGLEK, m. 2. Lek, då man springer, t. ex. Enkleken.
SPRINGMASK, m. 2. En liten intestinalmask, högst $\frac{1}{2}$ tum lång. *Oxyuris vermicularis.*
SPRINGNING, f. 2. 1) Se *Springande.* — 2) Säges om vissa djurs parning.
SPRINGORMSKNÖL, m. 2. *S-ar*, en häst-sjukdom.
SPRINGPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar.* Pojke, som begagnas till springärenden.
SPRINGRÄTTA, f. 1. Ett djur af Gnagarne, som med sina långa bakben gör långa och snabba språng. *Dipus.*
SPRINGSTAF, m. 2. pl. — *stafvar*, eller
SPRINGSTOCK, m. 2. Lång, i begge ändar jernskodd käpp, som begagnas, då man vill springa öfver grävar, o. s. v.
SPRINGTID, m. 3. Se *Springflod.*
SPRINGVATTEN, n. 3. Vatten, som sprutar upp ifrån en vattenkonst eller en springkälla.
SPRINGVÄG, m. 2. Se *Förväg.*
SPRINGÄDER, f. 1. pl. — *ädror.* Se *Källädror.*
SPRINGÄRENDE, n. 3. o. 4. (fam.) Små-ärende till något ställe i grannskapet, o. s. v. *Gå s-r. Skicka en i s-r.*
SPRINGÖDLA, f. 1. Ett slagte af Ödlorna, hvars arter äro små, qvicka och lifliga. *Lacerta.*
SPRINT, m. 2. Liten nagel eller dubb af metall, som skjutes igenom ett hål i ändan af en bom, en ten o. s. v., för att bättre fasthålla den, eller genom hål på tvenne särskilda delar af en pjäs, för att hålla dem tillhopa.
SPRINTA, v. a. 1. Befästa med sprint.
SPRINTHÅL, n. 3. Hål för en sprint.
SPRISEGEL, n. 3. Ett fyrkantigt, medelst litror vid en bästmast fastadt segel.
SPRIT, m. 3. (lat. *Spiritus*) En fin, flygtig och stark vätska, som uppkommer genom destillering. I allmänhet menas dermed: Omdistilleradt brännvin. — *Ss. S-haltig.*
SPRITA, v. a. 1. *S. arter*, bönor, uttaga dem ur deras skidor eller haljor. *S. fjäder*, afrepa fanet ifrån fjäderns rör. — *Sprilande*, n. 4. o. *Sprilning*, f. 2.
SPRITBÖNOR, f. 1. pl. Spritade bönor.
SPRITFERNISSA, f. 1. Ett slags fernissa, som beredes genom lösning af något harts i alkohol.
SPRITKANNA, se *Sprutkanna.*
SPRITKOPPAR, m. sing. Kopparpulver, bestående af idel klotformiga korn, hvilka vid kopparens garning, under det den är smält, uppstänkas.
SPRITSA, v. n. 1. (om vissa smälta kroppar) Kasta klara, hvita eldgnistor. — *Spritsning*, f. 2.
SPRITSBAKELSE, m. 3. Ett slags konfektbakelse af mandelmassa, rifven med ägghvita.

SPRITT, m. sing. I. Ett slags hästsjukdom, bestående i mjuka och röda svullnader på hästens ben.
SPRITT, adv. II. (fam.) Se *Splitter.*
SPRITT, n. 3. Långs gående öppning fram till på skjortor, o. s. v.
SPRITTA, v. n. 3. Impl. *Spratt*; pl. *Sprutlo.* Sup. *Spruttit.* Part. pass. *Sprutten.* Göra en hastig och liflig, men kort rörelse upptåt med kroppen; fara upp, springa upp; äfv. göra korta, täta och lifliga rörelser. *S. i sömnen. S. af glädje. Blodet s-ter i hans ädror. Fischen s-ter i vattnet. S. till*, plötsligt fara upp, göra en ofrivillig, plötslig, kort rörelse med kroppen. *S. upp*, häftigt fara upp, t. ex.: *Han spratt upp ur sömnen. S. upp i sömnen*, gå upp, spricka upp. — *S. n. d.*, part. pres. (Fam. talesätt) *S. glad*, ytterst glad. — *Sprittande*, n. 4. o. *Sprittning*, f. 2.
SPRITARTER, f. 3. pl. Spritade arter.
SPRUCKEN, part. pret. af *Spricka.*
SPRUND, n. 3. 1) Propp eller tapp, hvarmed sprundhålet på en tunna tilläpps. *Slå upp s-et på en tunna*, öppna den. — 2) Se *Sprundhål.* — 3) Öppning baktill på en kjortel.
SPRUNDA, v. a. 1. Sätta sprund i sprundhålet på en tunna. — *Sprundning*, f. 2.
SPRUNDBORR, m. 2. Borr, hvarmed sprundhål uppböras.
SPRUNDHÅL, n. 3. Borradt hål i ena ändan af en tunna.
SPRUNDTAPP, m. 2. Se *Sprund*, 1.
SPRUTA, v. n. o. a. 1. Med eller utan spruta häftigt utkasta ett flytande ämne o. s. v. i en stråle. *Hvalfischen s-r vatten. Berget s-r eld. S. på någon. S. på ett brinnande hus. S. i sår. S. någon i halsen. S. in, upp, ut*, se *Inspruta*, &c. — *Sprutande*, n. 4.
SPRUTA, f. 1. Apparat, bestående i ett rör, hvaruti vatten eller annan vätska medelst en kolf uppsuges och, då denna häftigt åter nedstöttes, utkastas i en stråle. Se f. ö. *Brandspruta, Klisterspruta*, m. fl.
SPRUTARE, m. 3. 1) En, som sköter en brandspruta. — 2) Blötmasksläktet *Ascidia.*
SPRUTFISK, m. 2. En taggfenig fisk, som sprutar vatten på insekter vid stranden, för att fånga dem, när de nedsköljas. *Chætodon rostratus.*
SPRUTFLASKA, f. 1. Flaska med ett fint rör, som går igenom korken, och hvilken begagnas till sköljning af kemiska glas, m. m.
SPRUTHUS, n. 3. Hus, der brandsprutor förvaras.
SPRUTHÅL, n. 3. Hål, hvarigenom en vattenstråle sprutar ut.
SPRUTKANNA, f. 1. Vattenkanna med pip, hvarigenom vattnet kan utsprutas i många små fina strålar, likt ett regn, på trädgårdsväxter, o. s. v.
SPRUTKARL, m. 2. Se *Sprutare.*
SPRUTLANGARE, m. 3. En, som biträder vid serveringen af en brandspruta.
SPRUTMAKARE, m. 3. En, som förfärdigar alla slags sprutor.
SPRUTMÅSTARE, m. 3. Person, som har uppsigt öfver de allmänna brandsprutorna i en stad och vid behof har ledningen vid deras service.
SPRUTRÖR, n. 3. Rör i en spruta.
SPRUTSLANG, m. 2. Slang, som leder vattnet till en brandspruta.
SPRUTVATTEN, n. 3. (form.) Vätska, bestämd

till insprutning i någon af kroppens öppningar (utom ändtarmen). — *Syn.* Injektion.
SPRÅK, n. 3. 1) Se *Tungomål. Svenska, tyska s-elt. Tala, läsa, skriva ett s. Tala på ett främmande s.* — 2) Tal, uttåelser. *Hafva frill s. Andra s. Jag låt ej hans djerfva, trotsiga s. Huru vågar ni föra ett sådant s?* (Fig.) *Hjerfats s.* — 3) Ställe i bibeln, som innefattar någon lärosats o. s. v. *Ett skriftens s.* — 4) (fam.) Samtal. *Vi kommo i s. om ett och annat.*
SPRÅKA, v. n. 1. (egentl. Tala) Förtroligt samtal. *Sitta och s. S. med hvarandra. Kom. låt oss s. litet.* — *Syn.* Prata, Pladdra, Glamma. — *S-s*, v. d. *S. ell. s. vid*, samtal med hvarandra. — *Språkande*, n. 4.
SPRÅKBLANDNING, f. 2. Blandning af flera tungomål.
SPRÅKBRUK, n. 3. Det i ett språk rådande sättet att bruka ord och ordvändningar till framställning af tankar och känslor.
SPRÅKBYGGNAD, m. 3. Det särskilda sätt, hvarpå ett språk utbildat sig.
SPRÅKEGENHET, f. 3. Egenhet, som särskilt tillhör något visst språk.
SPRÅKENLIG, a. 2. Enlig med lagarna för ett språk. — *Språkenlighet*, f. 3. — *Språkenligt*, adv.
SPRÅKFEL, n. 3. Fel emot språkbruket eller ett språks lagar.
SPRÅKFÖRSKARE, m. 3. Språklärd, som sysselsätter sig med språkforskning.
SPRÅKFORSKNING, f. 2. Lärdd undersökning af främmande språks ursprung, byggnad, utbredning, förändringar, likhet och afvikelse från hvarandra.
SPRÅKFÖRMÅGA, f. 1. Förmågan att genom ord beteckna och uttrycka föreställningar.
SPRÅKGENI, språkscheni, n. 3. 1) Naturlig lätthet att lära främmande språk. — 2) Person, som äger denna lätthet.
SPRÅKKUNNIG, a. 2. Kunnig i flera språk. *S. man.* Brukas äfv. substantivt: *De s-s.*
SPRÅKKUNNIGHET, f. 3. Se *Filologi.*
SPRÅKKUNSKAP, f. 3. Kännedom af flera språk. *Äga mycken s.*
SPRÅKKÄNNARE, m. 3. Språkkunnig man. — *Syn.* Lingvist, Filolog.
SPRÅKLÄDA, f. 1. (fam.) Flödande tålegåfva. *Slå upp s-n*, börja att blifva språksam.
SPRÅKLÄRA, f. 1. Sammanfattning af reglorna för ett språks riktiga talande och skrivande.
SPRÅKLÄRARE, m. 3. 1) Författare af en språklära. — 2) En, som ger undervisning i ett eller flera språk.
SPRÅKLÄRD, a. 2. Se *Språkkunnig.*
SPRÅKMASKIN, --i'n, m. 3. Talande autom.
SPRÅKMÅSTARE, m. 3. Se *Språklärare*, 2.
SPRÅKREGEL, f. 1. pl. — *reglor.* Antagen regel i något visst språk.
SPRÅKRIKTI, a. 2. Öfverensstämmande med språkbruket. — *Språkriktighet*, f. 3. — *Språkriktigt*, adv.
SPRÅKRUM, n. 3. Somtalsrum i kloster.
SPRÅKRÖR, n. 3. Ett verktyg, vanligen i form af en trött, hvarmed man kan göra sig hörd på ganska långt afstånd.
SPRÅKSAL, m. 2. Stort rum, så byggt, att hvad som talas aldrig så sakta i dess ena focus, höres i den andra helt tydligt, utan att det minsta kan förstås på någon annan punkt i rummet.

SPRÅKSAM, a. 2. Som språkar mycket; fallen för eller van att språka. — *Syn.* Pratsambet.

SPRÅKSAMHET, f. 3. Fallenhets för eller vana vid att språka.

SPRÅKSTRIDIG, a. 2. Stridande med ett språks regler. — *Språkstridighet*, f. 3. — *Språkstridigt*, adv.

SPRÅKSTUDIUM, språkstudium, n. 3. 1) Studerandet af ett eller flera språk. — 2) *S-dier*, kunskap i språken.

SPRÅKVETENSKAP, f. 3. Vetenskap, som har till föremål språkens kännedom.

SPRÅKVÄG, m. 1 s., hvad språkkunskap består af.

SPRÅKÖFNING, f. 2. Öfning i ett språk.

SPRÅNG, n. 3. 1) Lopp. *Komma löpande i fullt s. Skjuta en hare i s-el. Stå på s., vara i begrepp att springa;* (fig. fam.) vara färdig att resa, att begifva sig af. (Fig. fam.) *Hjelpa på s., hjälpa på väg.* — 2) Hopp. *Taga, göra ett s. Taga tre alnar i s-el. I ett s. var han öfver bommen. Taga s., göra anlopp till hoppning.* (Fig.) *Naturen gör inga s., i kettjen af naturens skapelser finnes allid en öfvergång ifrån högre till lägre ordningar.* — 3) Sages om vissa kreaturs parning. — 4) Springvattens uppsprutning. — 5) Ett ben i solvristen och hälen. — 6) (skepp.) Fartygsskrofvets rundning.

SPRÅNGBEN, n. 3. Se *Spring*, 3.

SPRÅNGREM, f. 2. pl. — *remmar*. Bred rem, fästad vid halsen på en häst, för att hindra honom att stegra sig.

SPRÄTE, m. 2. pl. *språtar*. (af *Sprida*) 1) Pinne eller käpp, som tillika med flera andra dylika, sätta på något afstånd ifrån hvarandra, håller tvenne genom dem sammanfogade stänger, ständare, stolpar o. s. v. ifrån hvarandra på visst afstånd. *S-lar i en stega, i en vagnsstega, i en kranstega, foderhåck, qvarnvinge.* o. s. v. — 2) Stör, käpp, hvarmed ärter, bönor m. m. stöddas.

SPRÄTVÄGG, f. 2. Vägg af flätade språtar.

SPRÄCKA, v. a. 2. Göra, att något spricker. *S. glas, porslin, o. s. v.* — *Spräckande*, n. 4.

SPRÄCKLIG, a. 2. Liksom öfverstänkt med fläckar af olika färg. — *Spräcklighet*, f. 3.

SPRÄCKNING, f. 2. Handlingen eller verkningen, hvarigenom något spräcks.

SPRÄNGA, v. a. 2. (af *Springa*) Med våld öppna; göra, att något springer i stycken. *S. en dörr, en fönsterruta, en fästningsport.* *S. berg, sten, murar, o. s. v. Vinet frös och s-gade fatet.* *S. i luften, åstadkomma, att något springer i luften.* *S. ett skepp i luften.* *S. stycken ur klippan,* genom sprängning lossa stycken derur. *S. hål i,* genom sprängning göra hål i något. *S. sten,* utspränga sten ur berg. *S. väg genom berget,* genom sprängning bana väg fram derigenom. *S. sig igenom ett berg,* medelst sprängning göra öppning fram derigenom. (Fam.) *S. sig med mat,* proppa magen full med mat. *S. en häst,* rida eller köra en häst förderfvad. *S. en kula (i biljard),* stöta den så, att den hoppar ur biljarden. (Fig.) *S. banken,* vinna bankörens hela kassa. (Jäg.) *S. en jägelkull,* hastigt skingra den. *S. bört, sönder, se Bortspränga, Sönderspränga.* — *S-d*, part. pass. *S. häst.* — *Syn.* Anvuxen, Förlörd. — *V. n.* Rida i fullt språng. *S. öfver en graf.* *S. lös emot fienden.* — *Sprängande*, n. 4.

SPRÄNGBOMB o. **SPRÄNGGRANAT**, -- ät, m. 3. Bomb, granat, fylld med sprängladdning.

SPRÄNGJERN, n. 3. (kem.) Ett slags järn, hvarmed kolhalsar afsprängas.

SPRÄNGKALL, a. 2. (fam.) *S. vinter*, ytterst kall.

SPRÄNGKISTA, f. 1. Krutkista, som minörer begagna till sprängning.

SPRÄNGKOL, n. 3. (kem.) Kol, hvarmed kolhalsar afsprängas.

SPRÄNGLADDNING, f. 2. Laddning, så beskaffad, att den kastkropp, hvari den blifvit införd, spränges vid antändning.

SPRÄNGLÄRD, a. 2. (fam.) Öfvermåttan lärd.

SPRÄNGMÄTT, a. 1. (fam.) Ytterst mätt.

SPRÄNGÖRT, f. 3. En giftig ört vid sjö- och årbräddar. *Cicuta virosa.*

SPRÄNKLA, sprängkla, f. 1. Stör med en fin tagelsnara till fåglars fångande.

SPRÄTT, m. 2. (fam.) En, som gerna vill utmärka sig genom en utsökt klädsel, fria maner och ynnest hos det sköna könet. — *Syn.* Sprätt-hök, Elegant. (Fam.) *Vara på s-en*, vara klädd som en sprätt.

SPRÄTTA, v. a. 2. I. (frequentativ af *Sprida*) Kringströ genom kastning med något hvasst eller spetsigt. *S. som höns. S. sand. S. smuts på någon.* (Absolut) *Pennan s-ter*, säges om en pennas, när den vid skrivning sprätter bläck omkring på papperet. *S. upp, ut, se Uppsprätta, Utsprätta.* — *V. n.* 4) (om kalkontuppar) Utbreda stjerten. — 2) (fig. fam.) Vara sprättaktig, uppföra sig som en sprätt. *Gå och s. — Sprättande*, n. 4.

SPRÄTTA, v. a. 2. II. (Böjes i impf., sup. och part. pass. äfv. efter konj. 1.) Med knif åtskilja något hopsydt, öppna något viket. I samma mening säges äfv. *S. sönder, upp. S. kläder. S. från, se Fränsprätta. S. lös, lossa* genom sprättning. *S. hål på,* genom sprättning göra hål på något. — *S. upp, se Uppsprätta. — Sprättande*, n. 4.

Anm. Är förmodligen utgången ifrån samma rot (*Sprida*) som *Sprätta*, I, men skiljer sig ifrån detta i böjningsläutet, för så vida det äfven kan böjas efter konj. 1.

SPRÄTTBÅGE, m. 2. pl. — *bågar*. Se *Armborst*.

SPRÄTTBOK, m. 2. (fam.) Se *Sprätt*.

SPRÄTTNING, f. 2. Handlingen, då man sprätter.

SPRÖD, a. 2. Så kallas en kropp, som saknar smidbarhet och spänstighet.

SPRÖDHET, f. 3. Brist på smidbarhet och spänstighet hos en kropp.

SPRÖT, n. 3. 1) *Se Bogspröt.* — 2) Hvarje af de tvenne ledade, trådlika delar, som sitta framför ögonen på insekter. — 3) (bot.) Ett syl eller nållikt, raat eller krökt, i spetsen af ett organ befintligt bibang.

SPRÖTA, v. a. 2. Se *Störa*, I.

SPRÖTE, n. 4. Se *Språte*.

SPUNNING, m. 2. (skeppsb.) En på längden gjord fördjupning i ett timmer, uti hvilken ett annat tröstycke skall inpassas.

SPUNNINGSPANKA, f. 1. (skepp.) Hvarje i en spänning fästad plank.

SPUNT, SPUNTA, se *Spånt, Spånta*.

SPURKEN, spårk'n, a. 2. neutr. — *et.* (pop. o. fam.) Hårmsen, missnöjd.

SPY, v. a. o. n. 2. 1) (lägt) Kasta upp ifrån magen, kråkas. *S. på någon. S. ned, spy* på något, så att det blir fullt af spyor. *S. upp, ut, se Uppspy, Utspy.* — 2) (fig.) Spruta, utkasta. *S. eld. — Spyende*, n. 4.

SPYFLUGA, f. 1. 1) Ett slags glänsande blå fluga, $\frac{1}{2}$ tum lång, som lägger sina ägg på kött. *Musca vomitoria.* — 2) (fig. fam.) *Se Spefågel.*

SPYGATT, n. 3. (skepp.) Hvarje af de runda öppningar i ett fartygs sida, genom hvilka vatten kan uttriana från däcket.

SPYOR, f. 1. pl. (lägt) Hvad som blifvit uppspydt.

SPÅ, v. n. o. a. 2. 1) Genom öfvernaturlig förmåga eller hemliga medel förutsäga, hvad som skall hända. *S. någon, på detta sätt förutsäga någon döds blifvande öden. Läta s. sig. S. af fåglarnes flygt. S. i kaffe, i kort, medelst koht kaffe, kortläggning. S. i handen, af linerna i handen.* (Ordspr.) *Menniskan s-r och Gud rår, det beror af Gud, om människans beslut och förbehavanden skola lyckas eller ej.* — 2) (fam.) a) Förutsäga; förutse. *Jag s-dde ju, att så skulle gå. Jag s-r mig intet godt deraf.* — b) Be-båda, båda, betyda. *Det s-r intet godt. — Spående*, n. 4.

SPÅDOM, m. 2. 1) Förutsägelse af hvad som skall hända, genom öfvernaturlig förmåga eller hemliga medel. *S. af fåglars flygt, af offer, af inelvor. S. i kort, i kaffe.* — 2) (fam.) Förutsägelse. *Hans s. slog in.*

SPÅDOMSANDA, f. sing. Öfvernaturlig ingifvelse, hvarigenom man äger förmågan att spå.

SPÅDOMSGÄFVA, f. 1. Förmågan att spå.

SPÅDOMSKONST ell. **SPÅKONST**, f. 3. Konsten att spå.

SPÅGUMMA, SPÅKÄRING, f. 2. Gammal qvinna, som befattat sig med att spå.

SPÅMAN, m. 3. pl. — *mån.* 1) En, som utöfvar spåkonsten. — 2) (fam. skämtv.) En, som kan sluta till kommande händelser. — 3) Insektsläget Mantis.

SPÅMANSKONST, se *Spåkonst*.

SPÅMANSSTAF, m. 2. pl. — *stafvar*. Staf, som de fordn romerska augurerna nyttjade vid sina spådomar.

SPÅMANSTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. Örtens *Carlina vulgaris*.

SPÅN, f. o. n. 1. o. 3. pl. *spånor* o. *spån*. (isl. *Spann*) Litet, genom huggning, hylling, sågning, skärning, filning, skafning o. s. v. afskildt stycke af en kropp. (Fam.) *Dum som en s., mycket dum.* Bildar sammansättningarna *Hugg-, Hyvel-, Såg-, Filspån, m. fl.* — 2) *Se Takspån.* — 3) (kollektivt, i sing.) Samling af spån.

SPÅNA, f. 1. (pop.) *Se Spån*, 1.

SPÅNAD, m. 3. Spinning af garn. *Föda sig med s.*

SPÅNBÄCKE, m. 2. pl. — *backar*. Ställe, der en mängd spånor efter huggning ligga kringströdda.

SPÅNG, f. 3. pl. *spångar*. (isl. *Spaung*) 1) (i bibeln) Spånne. — 2) Liten helt smal bro, endast för fotgångare.

SPÅNGANDE, a. 1. (af *Spån*; fam.) *Sping s. ny, alldeles ny.*

SPÅNGBRYNJA, f. 1. Brynja af flätad stål-tråd.

SPÅNHATT, m. 2. Hatt, förfärdigad af spånor utaf vissa trädslags stam, grenar eller rötter.

SPÅNHUGGARE, m. 3. En, som bugar spån till taktäckning, o. s. v.

SPÅNHUGGNING, f. 2. Huggning af takspån o. d.

SPÅNHÖG, m. 2. Hög af huggspånor.

SPÅNJORD, f. sing. Jord af förruttnade huggspånor.

SPÅNKORG, m. 2. Korg, full med huggspånor, eller som användes att plocka spånor uti.

SPÅNLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) *Se Spåntäcka*.

SPÅNSLÅ, v. a. 3. (böjes som *Slå*) *Se Spåntäcka*. — *V. n.* (fam.) *Gå och s., gå och drifva*, stryka omkring för tidsfördrif.

SPÅNT, spånt, m. 2. 1) List, hvarpå en låda går. — 2) Upphöjd kant på ytan af ett trästycke, svarande mot en i ytan af ett annat befintlig reffa. — *Skrifves äfv. Spunt.*

SPÅNTA, spånta, v. a. 1. (tim.) Företräda två trästycken med längsidornas tunnare kanter på det sätt, att den ena ytan får en upphöjd kant, svarande mot en i den andra befintlig reffa. — *Skrifves äfv. Spunta. — Spåntning*, f. 2.

SPÅNTAK, spåntak, n. 3. Tak, belagd med takspån.

SPÅNTÄCKA, v. a. 2. Belägga (tak) med spån. — *Spåntäckning*, f. 2.

SPÅNTÄCKARE, m. 3. En, som lägger spåntak.

SPÅQVINNA, f. 1. Qvinna, som utöfvar spådomskonsten.

SPÅR, n. 3. (isl. *Spör*) 1) Märke efter en människo- eller djurlot. *S. efter en människa, efter en vagn, en hjort. S. på marken, i snön, i våta gräset. Gå efter s-el. Följa s-el af en hare. Följa en på s-en, tätt efter en. Gå i ens s., se Följspar. Komma på s. finna spår efter vildt;* (fig.) finna tecken till något som man söker. *Hafta s. på vildt, vara på s., ha s., följa ett funnet spår efter vildt.* (Fig.) *Vara på s., ha s., hafva funnit tecken till något, som man söker; hafva funnit härfråden. Tappa, förlora, komma af s-el. Hundarne ha tappat s-el, kommit af s-el.* (Fig.) *Tappa, förlora, komma af s-el, förlora ledtråden vid sökandet af något. Åter komma på s., återfinna spår. Hålla s., säges om hundar, då de vid jagt ej afvika från funnet spår. Föra hundarna åter på s-el, i rätta s-el.* (Fig.) *Föra åter på s-el, leda till återfinnande af den förlorade härfråden. Trampa igen s-en, äfv. (fig.) utplåna tecknen, märkena efter något.* (Fig.) *Komma en på s-en, börja att komma under fund med ens afsigter, planer, anläggningar.* — 2) Märke efter åkdon. *S. efter en vagn, en släde, efter vagnshjul. Vi hafva följt vagnen i s-el.* — Bildar sammansättningarna *Vagns-, Hjul-, Slädspår, m. fl.* — 3) (fig.) Lemning af tecken till. *Man finner hos honom s. af svärmeri.* — 4) (handtv.) Skura, hål o. d. — 5) (skepp.) *Se Mastspår, Stängspår.* [Spår. Sport.]

SPÅRA, v. a. o. n. 1. 1) Med hund söka spåren af ett djur, som man vill jaga. *S. en björn. S. upp, se Uppspåra.* — 2) (fig.) Finna spåren, märkena af något; skönja, upptäcka. *Ingen kan i den skriften s. en skymt af hans snille. — Spårande*, n. 4.

SPÅRHUND, m. 2. 1) Hund, dresserad att gå på spår. — 2) (fig.) *Se Spion*.

SPÅRJAGT, f. 3. Jagt, då yllebrådet förföljes med spårhundar.

SPÅRLINIE, f. 3. (jäg.) Så kallas den upprensade linie, som finnes rundt omkring en jakt-plats, och der man lätt ser, om djur gått fram.

SPÅRSNÖ, m. sing. Nyfallen lös snö, hvari spåren efter framgående djur tydligt synas.

SPÅCK, n. sing. Det lager af fett, som befinnes emellan huden och köttet på vissa djur. *S-el på en skinka kallas Flåsk. Af hvalfiskens s. kokas tran. — S. s-aktig, -artad.* [Speck.]

SPÄCKA, v. a. 1. 1) Draga långa, smala fläskremor genom kött, som skall kokas. *S. fågel.* — 2) (fig.) Rikligen förse eller besätta ett föremål med något annat; fylla; rikligen inblanda, inmänga. *S. pungen med mynt. S. sitt tal med latinska glosor.* — *S.-d.*, part. pass. (Adjektivt) *Väl s. pungen*, med penningar väl försedd. — *Späckande*, n. 4. o. *Späckning*, f. 2. [Specka.]

SPÄCKBÖLD, m. 3. Böld med späckartad massa.

SPÄCKFLÄSK, n. sing. Fläsk att spacka med.

SPÄCKHUGGARE, m. 3. Se *Seärdisk*.

SPÄCKKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Knif, hvarmed späck skäres.

SPÄCKNÄL, f. 2. Näl, som användes vid späckning.

SPÄCKPÅLE, m. 2. pl. — *pålar*. Se *Skanssticka*.

SPÄCKREMSA, f. 1. Lång, smal remsa af fläsk till späckning.

SPÄCKSTEN, m. 2. En stenart, som kännes fet för fingret.

SPÄD, a. 2. 1) Liten och klen, liten och smal. *S.-t barn. S.-a lam. En s. planta. S.-a lem-mar. S. hy, fin och matt till färgen.* (Fig.) *S. ålder, s.-a år*, första barndomen. *Från s.-aste åren.* — 2) Säges om det, som är i sitt första uppväxande. *S. teining. En s. ros.* — 3) (om ljud) Fin och svag. *S. röst. S.-t målföre.*

SPÄDA, v. a. 2. 1) Förtunna en vätska genom tillblandning af en annan. *S. mjölk med vatten.* Har till objekt äfv. den vätska, som tillblandas. *S. vatten i vin.* Nyttjas äfv. absolut, t. ex.: *S. för mycket. S. f. upp, ut, se Ispäda, &c. S. på*, tillslä en vätska, hvarigenom en annan förtunnas.

SPÄDHET, f. 3. Egenskapen att vara späd.

SPÄDLEMMAD, a. 2. Som har fina och klena lemmar. — *Syn.* Spenslig.

SPÄDNING, f. 2. En vätskas förtunning genom en annan.

SPÄDT, adv. *Tala s.*, med fin och barslig röst.

SPÄKA, v. a. 2. (af *Spaka*) Göra spak, lämja, kufva. *S. någon.* (Bibl.) *S. sitt kött*, kufva sina lustar och begär. — *Späkt*, part. pass. *S. och lagom*, i tukt och ordning. *Lefva s. och lagom. Hålla någon s. och lagom.* — *Späkande*, n. 4. o. *Späkning*, f. 2.

SPÄNNA, v. a. 2. 1) Utsträcka något slappt, så att det får en styf sträckning eller hållning. *S. en bågse. S. en bäge*, genom dragning på senan eller snöret spänna den. *S. en fjäder. S. en bössa*, uppdraga hansen på en bössa. *S. kläde i ram.* (Fig.) *S. uppmärksamheten*, göra lifligt intryck. *S. upp, ut, se Uppspänna, Utspänna.* (Fig. fam.) *S. ögonen på*, se stint på. *S. upp öronen*, lyssna med största uppmärksamhet. *S. upp ell. ut ögonen*, öppna ögonen, så mycket man kan. — 2) Medelst spänne hårdt ådraga och fästa. *S. med spänne. S. bältet, värjan på sig. Gördel att s.*, försedd med spännen. *S. fast buksgjorden på en häst. S. lös*, lossa något spändt. *S. af, se Afspänna. S. än med, s. bälte med, (fig.) inlåta sig i täflan med. S. för, ifrån, se Förspänna, Frånspänna. S. igen, ihop, se Hopspänna.* (Fig. fam.) *S. ihop med, hårdt ansätta. S. ned, om, se Nedspänna, Omspänna. S. sönder*, genom för hård spänning göra, att något går sönder. *S. till, se Tillspänna. S. upp, se Uppspänna. S. ur, se Frånspänna. S. &t*, tillspänna hårdt, här-

dare. — 3) (pop.) Häftigt utsträcka benen eller klorna; sparka. *Ligga och s. S. af sig täcket. S. med klor, s. klorna i*, hugga klorna i. (Fig. fam.) *S. någon om livet*, fatta någon hårdt om livet. *S. af, se Afspänna. S. emot*, sparka emot; (fig. fam.) spjerna emot. *S. sig fast*, med klor eller händer hugga sig fast. *S. ned*, sparka ned. (Fig. fam.) *S. på, v. a.*: häftigt anfälla, hårdt ansätta; v. n.: gå raskt till verket, gå på, t. ex.: *S. på med ett arbete. S. sönder*, sparka sönder. *S. ut, se Utsparka.* — 4) Säges om den smärta, man erfar, då någon kroppsdels kännes liksom hårdt spänd. *Det s-ner i magen, öfver bröstet.* — 5) (om kläder) Sitta hårdt, kännas mycket trång, tränga. — *Spänd*, part. pass. Hårdt utsträckt, m. m. *S. bäge. S.-a seget.* (Fig.) *S. uppmärksamhet*. Nyttjas äfv. fig. och adjektivt i samma mening som: Stel, styf, tvungen. *Sitta s. och stel. Gå s.*, i spända kläder. (Fig.) *Ha ögonen s.-a på*, stint se på. — *Spännande*, n. 4.

SPÄNNARE, m. 3. 1) En, som spänner. — 2) Verktyg, hvarmed något spännes. — 3) Jernmaskin, hvarmed en väf hålles utspänd tvärs öfver, under väfningen.

SPÄNNBJELKE, m. 2. pl. — *bjelkar*. Bjelke, som lägges tvärs öfver, för att sammanfoga eller befästa.

SPÄNNBÄLTE, n. 4. Bälte, som fästes med spännen.

SPÄNNE, n. 4. (af *Spänna*) Litet redskap af metall, hvarigenom tvenne ändar af ett föremål förenas och fast sammanhållas. *Ådraga, tillhålla med s.* — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Skor-, Knä-, Hatt-, Hals- och Gördel-spänne*, m. fl.

SPÄNNFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrrar*. Se *Fjäder*.

SPÄNNHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. Hake, hvarmed något hålles hopspändt.

SPÄNNHALSBUK, m. 2. Halsduk, som fästes om halsen med spänne.

SPÄNNING, f. 2. 1) Handlingen, förrättningen, verkningen, då något spännes. *S. i ram.* — 2) (fig.) Stegrad väckelse till verksamhet, ansträngd uppmärksamhet. *Sinnes s.* — 3) Den känsla, man erfar, då någon kroppsdels kännes liksom våldsamt spänd. *S.-ar i magen.*

SPÄNNKRAFT, f. 3. Se *Spänstighet*.

SPÄNNREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem, som fästes med spänne.

SPÄNNRING, m. 2. Ring i ett spänne.

SPÄNNTAMP, m. 2. Tamp, hvarmed buksgjorden på en häst spännes.

SPÄNNTORN, m. 2. Torn i ett spänne.

SPÄNNTÅNG, f. 3. pl. — *tånger*. Tång med raka skalmar, hvilka omfattas af en allång, fyrkantig ring, som bophåller dem, när den skjutes emot deras ändar.

SPÄNSTIG, a. 2. (af *Spänna*) Så kallas en kropp, som vid sammantryckning återtager sitt rum, när den sammantryckande kraften upphör att verka.

SPÄNSTIGHET, f. 3. En kropps förmåga att vid sammantryckning återtaga sitt rum, sedan den sammantryckande kraften upphört att verka.

SPÄNTA, v. a. 1. (af *Spän*) Med knif eller yxa afspjälka tunna stöckor af vedträn, o. s. v. — V. n. (fam.) *S. emot, se Spjerna emot.* — *Späntande*, n. 4. o. *Späntning*, f. 2.

SPÄRR, s. sing. oböjt. (af *Sparre*, ford. lams.) *Ränna s.*, se *Rida dust* (under *Dust*).

SPÄRRA, v. a. 1. (af *Sparre*, i bem. bjelke, bom; således ursprungl.: Stänga med bom) Med hvarjehanda hinder stänga, så att ingen kommer fram. *S. ett hus, en gata. S. vägen för någon. S. igen, se Tillspärra. S. in, till, upp, ut, se Inspärra, &c.* — *Spärrande*, n. 4. [Sperra.]

SPÄRRHÅKE, m. 2. pl. — *hakar*. (hos bleckslagare) Litet städ med långt horn.

SPÄRRHJUL, n. 3. Kugghjul med krökta kuggar.

SPÄRRIDA, v. n. 3. (böjes som *Rida*) Se *Rida dust* (under *Dust*).

SPÄRRIDNING, f. 2. o. SPÄRRIDT, m. 3. Dustränning.

SPÄRRKEDJA, f. 1. Kedja, hvarmed något spärras.

SPÄRRNING, f. 2. Handlingen, då något spärras.

SPÄRRVATTEN, n. 3. (kem.) Det vatten, hvaröfver gasarter uppfångas och hvaraf de i gas-hållarna instängas.

SPÄRRVENTIL, spärrväntil, m. 3. *S.-er* kallas ett slags ventiler på väderflådorna i orgverk, hvilka hindra luften att intränga, om de ej öppnas.

SPÖ, n. 4. 1) Afskuren, lång, smal, mjuk och böjlig stam, telning; smal och böjlig käpp. *Hålla ett s. i handen. S. att basa kläder med. S. till mete.* Se f. ö. *Rid-, Met-, Trollspö.* — 2) Hasselkäpp, som brukas till bestraffning. *Ge en s.*, afstraffa med slag af spön. *Få, slita s.*, sålunda afstraffas. *Se par s.*, aderton slag af spön (räknadt efter tre slag på parot).

SPÖA, v. a. 1. (fam.) Ge spö, afstraffa med spö.

SPÖGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. Se *Kyrkvaktare*.

SPÖKA, v. n. 1. 1) Säges om spöken, som låta se eller höra sig. *Den aflidne går och s-r i huset.* (Fam.) *Gå och s.*, gå uppe ensam helt sent på natten. *Det s-r*, spöken låta se eller höra sig. (Fam.) *Det s-r i hans hufvud*, han är icke rätt klok. *Det s-r för en olycka*, det är elaka förbud. — 2) (fam.) Vara narraktigt klädd. *Gå och s. på gatorna. S. till, ut, se Utspöka.* — *Spökande*, n. 4.

SPÖKE, n. 4. 1) Gångångare, ande, som visar sig. *Vara rädd för s-n. Tro på s-n.* — 2) (fig. fam.) Vederstygligt ful eller narraktigt klädd person; äfv. elak menniska. — 3) Se *Åker-spöke, Hampsöke, Trädgårdsspöke.* — 4) (nat. hist.) a) Se *Hafskatt.* — b) En art Käglensnäcka. *Conus spectrum.*

SPÖKELSE, n. 3. Se *Spöke*.

SPÖKELSEHISTORIA, se *Spökhistoria*.

SPÖKERI, n. 3. Syn af ett eller flera spöken; hvarje slags uppenbarelse af andar, isyn, på ett störande sätt.

SPÖKHISTORIA, f. 3. pl. — *historier*. Berättelse om spökeri.

SPÖKLIK, a. 2. Liknande ett spöke.

SPÖKRÄDD, a. 2. 1) Rädd för spöken. — 2) (fig. fam.) Se *Skuggrädd*.

SPÖKRÄDSLÄ, f. sing. 1) Frukten för spöken. — 2) (fig. fam.) Se *Skuggrädsla*.

SPÖKSYN, f. 3. Uppenbarelse af ett spöke, för synsynet.

SPÖKTIMMA, f. pl. — *timmar*. Den timma på natten (12—1), då spöken tros isyn, visa sig.

SPÖRJÄ, spörja, v. a. 2. Impl. *Sporde*. Sup. *Sport*. Part. pass. *Sporde*. (Af *Spär*.) Betyder egentl.: Följa på spår, efterspana, söka. 1)

Fråga. *Jag sporde honom, om det var sant.* — *Syn.* Se *Fråga*. — 2) Förspörja, erfara, förnimma. *När han det sporde, blef han belagen af ångest. Det s-jes ingenting derom. Det s-jes väl i sinom tid. Ryktet derom har sports ända hit.*

SPÖRSMÅL, spörsmål, n. 3. Se *Fråga*, 1. [Spörsmål.]

SPÖSLITNING, f. 2. Besträffning med spö.

SPÖSTRAFE, n. 3. Det slags bestraffning, då förbrytaren på blotta kroppen piskas med spön.

— *Syn.* Hudfångning.

SQVABBLIG, a. 2. (pop.) Äktlig.

SQVADRON, -ön, m. 3. (fr. *Escadron*) Af-delning af ett kavalleri-regemente, hvilken kom-menderas af en rytmästare, äfv. kallad *Sqva-dronchef*. *Formera s.*, uppställa sig i sqva-dron.

SQVADRONERA, v. n. 4. 1) Hugga omkring sig med sabeln, utan att iakttaga faktkonstens regler. — 2) (fig. fam.) Tala mycket, men utan eftertänka. — *Sqvadronering*, f. 2.

SQVAL, n. 3. (fam.) 1) Bullret af häftigt for-sande, nedstörtande vatten i ringare myckenhet, t. ex. i en rännsten, ur en takränna, o. s. v. — 2) Svag, vattenaktigt, illa lagad supamat.

SQVALA, v. n. 4. (fam.) Forsa häftigt och med buller, men i ringa myckenhet. *Vattnet s-r ifrån takrännan. Det s-r i rännstenen. Bloden s-de ur såret. Det regnar så, att det s-r.* — *Syn.* Forsa, Strömma, Frusa. — *Sqvalan-de*, n. 4.

SQVALBÄCK, m. 2. Häftigt forsande regn-bäck.

SQVALBÄNK, m. 2. Plankbeläggning öfver en sqvalbäck, som afskär en gata.

SQVALLER, n. sing. 1) Hemligt omtalande för en person af något, som man fått höra och som nedsluter en annan eller länder till att ådraga honom misshag, ovilja, hat. *Springa, löpa med s.*, föra s., befatta sig med sådant. — 2) Se *Sladder. Hålla s.*, sladdra, prata.

SQVALLERAKTIG, a. 2. Fällan för att sqvallra.

SQVALLERAKTIGHET, f. 3. Fällanhet för att sqvallra.

SQVALLERBYTTA, f. 4. (fam.) En, som för sqvallra. — *Syn.* Sqvallertaska.

Anm. Ordet är förvärgd af *Sqvallerpott* (sqval-lerstop ell. -kanna), hvarmed fordom förstods brännvin och öl, som den, hvilken hade sqvall-rat på en annan, efter öfåg se måste till för-soning bestå af den förfördelade samt dennes vänner och bekanta.

SQALLERHISTORIA, f. 3. pl. — *historier*. (fam.) Berättelse, som innehåller något sqvallra.

SQVALLERHÄRFVA, f. 1. (fig. fam.) En väf-nad af sqvallra och förtal, hvari flera personer äro invecklade.

SQVALLERJÄGARE ell. — KRÄMARE, m. 3. (fam.) En, som springer med sqvallra.

SQVALLERKÄL, m. sing. Se *Sqvallervört*.

SQVALLERKÄRING, f. 2. (fam.) Käring, som är fällan för att sqvallra.

SQVALLERQVARN, f. 2. (fam.) Se *Slammer-taska*.

SQVALLERSMÖRGÅS, f. 2. (fam.) Lön för sqvallra.

SQVALLERTIMME, m. 2. pl. — *timmar*. Tiden vid aftonskymningen, innan man länder ljus, då man ofta ingenting förehar, utan blott pratar.

SOVALLERTUNGA, f. 1. (fam.) Se *Sqval-*
bylla.

SOVALLERÖRT, f. 5. Se *Sqallerört*.

SOVALLRA, v. n. 1. 1) Hemligen omtala något, som man fått höra och som nedsätter en annan eller länder till att uppreta någon emot honom. *Någon måtte ha s-t. S. om en ting. S. på någon*, hemligen omtala hvad en annan sagt eller gjort, i afsigt att ådraga honom förtret o. s. v.; förtala, baktala. (Fam.) *S. ur skolen*, omtala något, som man hört tiga med. — 2) (fam.) Sladdra, pladdra, prata. *S. bort tiden*, fördriva tiden med prat. *S. ut*, prata ut. — *Sqvallrande*, n. 4.

SOVALLRA, f. 1. (fam.) 1) Se *Sqvallebytta*. — 2) (skämtv.) Tunga. *Hålla s-n*, hålla munnen. — 3) Fågelsläktet Gracula.

SOVALLRARE, m. 5. En, som sqvallrar, är fallen för att sqvallra.

SOVALP, n. 5. 1) Häftigt rörelse af vatten, då vågorna slå emot hvarandra eller kasta slänk ifrån sig. *Vågornas s.* — 2) (fam.) Se *Sqval*. 2.

SOVALPA, v. n. 1. 1) Sägnes om vatten eller annan vätska, som häfves fram och tillbaka, så att vågor slå upp emot hvarandra och kasta upp slänk. *Fallnet s-r emot båten, emot muren, upp på stranden. S. i'n*, kastas in genom sqvalpning. *S. öfver*, säges om vatten eller annat flytande ämne i ett kärl, då det sqvalpar så, att något slås ut öfver bräddarna. — *V. a.* Försätta i sqvalpning. *S. bort, öfver*, genom sqvalpning utspilla. *S. om, ut*, se *Omsqvalpa, Utsqvalpa*. *S. ihop*, blanda genom sqvalpning. — *Sqvalpande*, n. 2.

SOVALREGN, n. 5. Så starkt regn, att det sqvalar i diken och rännstenar.

SOVALREGNA, v. impers. 1. Regna så starkt, att det sqvalar i diken och rännstenar.

SOVALT, n. sing. (fam.) Sqvaltande.

SOVALTA, v. n. 1. (fam.) Ösa eller röra uti vatten, så att det spilles öfver och väter ned golf, bord, o. s. v. — *Sqvaltande*, n. 4.

SOVALTA, f. 1. (fam.) Se *Sqvaltvärn*.

SOVALTBÄCK, m. 2. Bäck, som endast vissa tider på året har vatten.

SOVALTIG, a. 2. (fam.) Af beskaffenhet att medföra sqvall. *S-t göra*.

SOVALTVÄRN, f. 2. (fam.) Liten qvörn, som drifves af vattnet i en sqvaltbäck.

SOVALTORRE, m. 2. pl. — *orrar*. (jäg.) Orre, som spelar afskildt, ej i lek.

SQVAPP! int. Uttryck, hvarmed betecknas fallet af en tung, mjuk och blöt massa.

SQVATTER, n. sing. Det låta, som ankor och skator halva.

SQVATTRA, v. n. 1. Låta som en ankä eller skata.

SQVATTRA, f. 1. ell. SQVATTRAM, m. sing. En ört med hvita blommor och stark lukt, i skogskärr. *Ledum palustre*. Kallas äfv. Sqvakra och Getpors.

SQVAKA, v. n. 2. Låta som godor. — *Sqvakande*, n. 4.

SQVAKRA, f. sing. Se *Sqvattra*, f.

SQVATT, m. 2. (fam.) Något helt litet af ett flytande ämne. *En s. mjölk*.

SQVATTA, v. a. 1. (fam.) Utslä, uthälla, utspilla sqvattnet af ett flytande ämne; drypa, utspruta, pinka litet här och der. — *Sqvättande*, n. 4.

SQVÄTTALS, adv. En sqvätt då och då; en sqvätt här och der; i flera sqvättar.

ST! int. Utrop, då man vill anbefalla tystnad. STAB, m. 3. Befäl och militäre tjänstemän vid en trupp (bataljon, regemente, brigad, division) eller en armé. *Öfre s.*, bestående af officerare och tjänstemän af officers rang. *Lägre s.*, af underofficerare och personer med underofficers rang. Bildar några sammansättningar såsom Generalstab, Regementsstab, m. fl.

STABBE, m. 2. pl. *stabbar*. (prov.) Se *Stubbe*. (Fam.) *Per s.*, kort och tjock karl.

STABBIG, a. 2. (fam.) Helt kort, men tjock.

STABEL, stäbl, a. 2. (lat. *Stabilis*) Stadig, varaktig, beständande.

STABILITET, --- ét, f. 3. Stadighet, varaktighet, beständ.

STABRAK, -åk, n. 5. (sannolikt af *Stad*, ställe, och *Bragd*, förändring) Se *Solstånd*. — Skrivs äfv. *Starbrak*.

STABSKAPITEN, --- én, m. 3. Kapiten utan kompani, tillhörande en stab.

STABSOFFICER, stabsaffiser, m. pl. — *officerare*. Benämning på de högre officerarne, ned ifrån majoren.

STACCATO, -åto, n. sing. (ital.; i musik) Betecknar, att hvarje ton bör noga skiljas ifrån föregående och efterföljande.

STACK, m. 2. (pop. o. fam.; sannolikt af *Stackig*) *Draga s.*, säges om ett slags sätt att lotta, då man sätter längre och kortare strån emellan fingrarna, och låter de lottande draga hvar sitt, hvarvid lotten faller på den, som fått det kortaste.

STACK, m. 2. Stor hög af något ämne, vanligen kägelformig, toppig eller fyrkantig, såsom Holm-, Hö-, Ved-, Dyng-, Myrstack.

STACKA, v. a. 1. Upphoppa i stack. *S. hä, halm*.

STACKARE, m. 3. (af *Stackarl*, tiggare) 1) Arm, fattig person. *En fattig s.* — 2) En, som ingenting kan, förmår eller duger till; odugling; klen, svag, sjuklig, rädd, dum, enfaldig person. *En s. till karl. En rädd s. En god, enfaldig s. En svag s. En liten s. En sådan s!* — *Syn.* Lappare, Prackare, Lapppriskarl, Pracksyl, Strunkarl, Askås. — 3) Beklagansvärd människa. *Jag arme s! S. han, om...*, olycklig han, om... *S. den som...* — *Stackars*, genitiv, brukas adjektivt och oböjligt i samma betydelse som Arm, Beklagansvärd. *Den s. karlen. Den s. qvinnan. Det s. barnet. S. kari! S. menniska! S. flicka! S. liten! De s. bönderna. En s. fattig fan.*

STACKET, se *Staket*.

STACKIG, a. 2. (fam.) Allt för kort, mycket kort. *S. karl. S-t svar*. (Ordspr.) *Stränga herrar få s-t vädle*.

STACKIGHET, f. 3. (fam.) Mycken korthet.

STACKIGT, adv. (fam.) Mycket kort. *Svara s.*

STACKMYRA, f. 1. En art myra, svart med brunröd bals; bygger de stora myrstackarna i barrskogar. *Formica rufa*.

STACKNING, f. 2. Göromålet att stacka.

STAD, m. 3. pl. *städer*. (af *Stå*) 1) (utan plural) a) (ursprungl.) Ställe. Bibehålles för denna bem. numera endast i vissa sammansättningar, såsom: Allestädes, Annorstädes, Ingenstädes, Tillstädes, Åstad. — b) Läge, tillstånd, omständigheter, ställe. *I min s. I hans s. och ställe. Hvar i sin s.* Deraf Stadhållare (Lientenant, Statthalter), nu Ståthållare. — c) Fast, varaktig plats; bostad. *Hafta ingen varaktig s.* Brukas nästan endast i detta och dylika uttryck. Deraf Stanna

(stadna), Stadga, Stadfästa, Stadig, Ständig, Städsce. — 2) Kant, list (på linne, kläde, ntt). Böjes för denna bem. efter dekl. 2. — 3) Samhälle, hvars medlemmar bo i hus, byggda till intill hvarandra vid ordentliga gator, stundom omgifna af vallar och gravar, och hvilka hafva rättighet att idka hvarje borgerlig näring (handverk, fabriker, m. m.), samt lyda under en ordentlig kommunalstyrelse (stadsråd, magistrat). *S-en och dess förstäder. I sjelfva s-en*, ej i någon af förstäder. *Han är i s-en*, ankommen till ell. vistande i staden. *Han är ute i s-en*, utgången i staden. — *Ss.* Stadsfängelse, -sförsamling, -skyrka, -skällare, -sområde, -sprest, -sprivilegier, -sseder, -sskog, -sskola, -sstyrelse, -säker, -sägör.

STADD, a. 2. (af *Stad*, ställe; således egentl. ställd) Som befinner sig i någon viss ställning, förrättning, vid vissa omständigheter. *S. på resa, i ärende, i sysslor, i göromål. S. i sina böner. Vara s. i fara. Ej vara s. vid kassa, vid penningar.*

STADD, m. sing. Örtsläktet Statice.

STADD, part. pass. *Städja*.

STADELIGA ell. STADELIGEN, adv. (i kyrkstil) Stadigt, varaktigt, fast.

STADFÄSTA, v. a. 1. o. 2. (af *Stad*, i bem. varaktig plats) Gifva stadga, varaktighet, gällande kraft. *S. en dom, ett beslut, ett privilegium, ett kontrakt.* — *Syn.* Stadga, Bekräfta, Fastställa, Sanktionera. — *Stadfästade*, n. 4.

STADFÄSTELSE, f. 3. 1) Handlingen, hvarigenom något stadfästes. — 2) Skrift, dokument, hvaruti något stadfästes.

STADFÄSTELSEBREF, n. 3. Bref, hvarigenom något stadfästes.

STADGA, v. a. 1. I. (af *Stad*, fast plats) 1) Göra stadig, fast, gifva stadga, befästa. Sägnes endast i fig. mening. *S. ett rikes makt. S. sitt beslut. Detta s-de hans beslut. Ännu fördras några år att s. hans karakter.* — 2) Göra till lag, förordning; föreskrifva, förordna. *Konungen s-de, att... I det kapitlet af lagen s-s, att... Lagen s-r, att... Lagen s-r vite för det.* — *Syn.* Fastställa, Förordna, Stadga, Föreskrifva, Reglera, Afgöra, Bestämma. — *S. sig*, v. r. o. *S-s*, v. d. 1) (fig.) Göra sig stadig, fast; befästa sig; blifva fast, stadig, starkare; få stadig karakter. *S. sig ell. s-s i ett beslut. Hans karakter har ännu icke s-t sig. S. sig i det goda.* — 2) *S. sig* (om vätskor) Få stadigt sammanhang, blifva tjockare, tätare, fastare. — *Stadgad*, part. pass. Som vunnit stadga, fasthet, varaktighet. Brukas ofta nästan adjektivt. *S. genom bruket. S. sed. S-t bruk. S. karl, vänskap. S. ålder. S-t förstånd, vett, uppförande. S. karakter. S-t sinne. S-t förtroende.*

STADGA, f. (i äldre språket äfv. *Stadge*) pl. *stadgar*. II. 1) (utan plur.) a) Stadighet, fasthet. Brukas mest figurligen. *Gifva, få s.* — b) Fast vilja, stadig vana, stadigt uppförande. *Han har ingen s. hvarken i godt eller ondt. Han saknar s., har ännu ej kommit till s.* — 2) Stadgad lag, föreskrift. *Enligt s-rna.* Bildar några sammansättningar, såsom: Rättegångsstadga. — *Syn.* Förordning, Förordnande, Reglemente.

STADGADT, adv. På ett stadgadt sätt, med stadga.

STADGANDE, n. 4. 1) Handlingen, hvarigenom något stadgas. — 2) Hvad som genom lag stadgas. *Lagens s.*

STADIE, stádio, m. 3. Se *Stadium*, 1.

STADIG, a. 2. (of *Stad*, i bem. fast plats) 1) Som står fast, har fast läge, ej lätteligen kan rubbas. *Ett s-t bord. S. ställning. Vara s. på foten*, stå fast, säkert. *S. hand*, som ej darrar. *På s. fot*, i fast, säkert läge. — 2) Fast. *S-t hull. S. till väden*, som har fast, grof och stark kropp. — 3) (om vätskor) Tjock. *Såsen är för s.* — 4) (fig.) a) Varaktig, beständig. *S. väderlek, vind, helsa, vänskap, tro.* — b) Som iakttaget ett stadgadt uppförande, följer fasta grundsatser, höjd för stadga. *S. man, yngling. S-t sinne. S. karakter.* Se f. ö. *Fast*, 7.

STADIGHET, f. 3. 1) Fasthet. *Bordets, fotens s.* — 2) (fig.) a) Varaktighet, beständighet. — b) Stadgadt väsende, uppförande.

STADIGT, adv. 1) På ett stadigt sätt, fast, med fasthet. *Bordet står s. Ställa ett bord s. Gå s. Stå s. på foten. Sitta s. till häst. Åkdon, som går s. Hålla s. Det sitter icke s. Jfr. Fast*, adv. — 2) Beständigt, ständaktigt. *Vädet blåser s. ifrån norr. S. vidblifva sin öfvertygelse. Allt s., oafbrutet.*

STADIGVARANDE, a. 1. Beständig, oafbruten, oupphörig. *S. lycka, sällhet.*

STADIUM, stádium, n. 5. pl. *stadier*. (latinskt ord, af grek. *Stádion*, rännarebana, löpbana) 1) (hos de forna Grekerna) Ett vägmått af 625 steg. — 2) (nu) Hvarje särskilt utvecklingsstadium i fortskrifandet af en verkning, t. ex. i en sjukdom.

STADNA, se *Stanna*.

STADSBARN, stádsbárn, n. 5. Person, född i en stad.

STADSBETJENT, m. 3. Se *Stadstjenare*.

STADSBO, m. 3. pl. — *bor*. Invånare i en stad.

STADSEGENDOM, m. 2. Hus eller gård i en stad.

STADSFLICKA, f. 1. Flicka från eller boende i en stad.

STADSFÖGDE, m. 2. pl. — *fogdar*. Försvenskad benämning på vissa stadsembetsmän i åtskilliga främmande länder.

STADSFOLK, n. 3. Stadsinnebyggare.

STADSGRAF, f. 2. pl. — *grafvar*. Graf, som omgifver en befäst stad.

STADSHUS, n. 5. Byggnad, der en stads styrelse och embetsverk hafva sina sammanträden.

STADSKAPITEN, --- én, m. 3. Kapiten vid borgerskapets militärkorps i en stad.

STADSKASSA, f. 1. Kassa, tillhörig ett stads-samhälle.

STADSKLOCKA, f. 1. Tornur i en stad.

STADSKUNNIG, a. 2. (fam.) Kunnig, bekant i hela staden. *Det är s-t.*

STADSKÄLLARE, m. 5. Vinkällare uti rådhuset i en stad.

STADSLAG, m. 2. Särskilt lag för stadernas innebyggare i ett land.

STADSLÄFNAD, m. sing. eller STADSLIF, n. sing. Lefnadssättet i städer.

STADSLÄKARE, m. 5. Läkare, som aflönas af en stad, för att betjena dess invånare och tillhandaga vid läkarebesigtningar, m. m.

STADSMAJOR, --- ör, m. 3. Major vid borgerskapets militärkorps i en stad.

STADSMANER, --- ér, n. 5. Maner, sätt, öfligt i städer. *På s.*

STADSMANNANÄRING, f. 2. Näring, som idkas i stad. — I samma mening säges äfv. *Stadsmannayrke*.

STADSMÄNNÄVARA, f. 1. Sådan slags vara, som tillverkas i stad. Brukas mest i plural.

STADSMARK, m. 5. Mark, tillhörig en stad.

STADSMILITÄR, --- ä. m. 3. 1) Trupp, som underhålls af invånarna i en stad. — 2) Person, tillhörig en sådan trupp.

STADSMUR, m. 2. Mur omkring en befäst stad.

STADSMUSIKANT, --- änt, m. 3. Privilegierad musikant i en stad, t. ex. i vissa tyska städer.

STADSNOTARIE, m. 3. Tjensteman, som betjenar invånarna i en stad med laga handlingars uppsättande, o. s. v.

STADSNYCKEL, m. 2. pl. — *nycklar*. Nyckel till en stadport.

STADSNYHET, f. 3. Nyhet, som kringlöper i en stad och rör någon af dess invånare eller dess allmänna angelägenheter.

STADSORDNING, f. 2. En af regeringen i ett land stadfastad författning rörande styrelsens i en stad rättigheter och åligganden, jemte bestämmelser angående förvaltningen af stadens allmänna angelägenheter, dess medel, m. m.

STADSPORT, m. 2. Port till en befäst stad.

STADSRÅD, n. 3. Styrelsen i en stad. Eljest Magistrat.

STADSRÄTT, m. 3. 1) Domstol i en stad. — 2) Se *Stadsdag*.

STADSSSEKRETERARE, m. 3. Sekreterare, som förer protokollet i ett stadsråd. Eljest Magistrats-sekreterare.

STADSSOLDAT, -söldat, m. 3. En, som tjänar vid en stadsvakt.

STADSSQVALLER, n. 3. Sqvaller, som löper omkring i en stad.

STADSSQVALLRA, f. 1. (fam.) Qvinna i en stad, känd för att veta och föra omkring allt hvad som der händer och sker.

STADSTJENARE, m. 3. En magistrats tjänare i en stad, som tillhandagår med uträttande af hvarjehanda lägre bestyr.

STADSVAKT, m. 3. 1) Polis- eller vakttrupp, som underhålls af en stad. — 2) En, som tjänar vid sådan trupp.

STADSVALL, m. 2. Vall omkring en befäst stad.

STADSVAPEN, n. 3. Det vapen, som en stad förer i sitt sigill.

STADSVÄG, m. 2. Offentlig väg i en stad, der vissa torgförda varor böja vägas.

STAF, stäv, m. 2. pl. *stavar* (älv. *stafar*).

1) Lång och stadig käpp. *Arons s. Mercurii s. Bilder sammansättningar* Biskops-, Herdes-, Vandringsstaf, m. fl. — 2) (i plur. *stavar*) Se *Kim*. — 3) Kort, smal, tunn, jemnbred skilva eller spröte i vissa saker. *S-var i en solfjäder, i en korg*. — 4) Gränspäle. — 5) (byggn. k.) a) Half-rund list, som omgifver öfra delen af en pelare. — b) Staflik fyllning i refflorna på en kolonn eller pilaster, ett stycke uppriffrä basen. — 6) Det raka strecket på en runa. Deraf *Bokstaf*. — 7) Örtsläktet *Pedicularis*. — 8) Ett slags list-hyvel.

STAFBYGGNAD, m. 3. En stafvelses beskaftenhet i afseende på de bokstäver, af hvilka den är sammansatt.

STAFBÄRARE, m. 3. Person, som, bärande en staf, går förut vid högtidliga tåg.

STAFETT, stafett, m. 3. (fr. *Estafette*, af ital. *Stapia*) Ridande postiljon, som förer bref

eller paket ifrån ett post- eller skjutshåll till ett annat, för att sedan vidare på samma sätt befordras. [Stafett.]

STAFFAGE, stafsch, n. 3. (mål.) Bifigurer på en taffla, isynnerhet på en landskapsmållning.

STAFFANS DAG, m. 2. Den helige Stephani dag i almanackan.

STAFFANSFRÖ, n. 4. *S-n*, de giftiga, maskdödande fröen af Staffansörten.

STAFFANSÖRT, f. 3. Örtten *Delphinium Staphisagria*.

STAFFLETT, staflett, 3. eller

STAFFELI, stafli, n. 3. (l. *Staffelei*, fr. *Chevalet*) Mållarställning.

STAFFELTÄFLA, stafettävla, f. 1. (mål.) Hvarje taffla af medelmåttigt storlek.

STAFKARL, m. 2. (gam.) Tiggare.

STAFNING, f. 2. 1) Hopläggning af stafvelser, vid läsning. — 2) Se *Rättsskrifning*.

STAFNINGSFEL, n. 3. Fel emot rättsskrifningen.

STAFNINGSSÄTT, n. 3. Sättet att med bokstäver teckna ett ord. — *Syn*. Ortografi.

STAFNUM, n. 3. Rymdmåt för ved. Bör i bergslagera vara $\frac{3}{4}$ alnar högt och bredt, samt vedens längd älv. $\frac{3}{4}$ alnar.

STAFSLUNGA, f. 1. Ett slags i krig fordom bruklig slunga, hvarmed striden börjades.

STAFVA, v. a. 1. 1) Vid läsning sammanlägga bokstäver till stafvelser och dessa åter till hela ord. *Gossen har nyss börjat s. S. efter, fram, före, se Efterstafva, Framstafva, Förestafva*. — 2) Med bokstäver teckna ord. *S. riktigt. Han s-r illa. Kunna s., skriva orden i ett språk riktigt. — Stafvande, n. 4.*

STAFVELSE, m. 3. Hvarje beständsdel af ett ord, som kan uttalas i ett enda ljud af rösten.

STAFVELSEMÄTT, n. 3. (gram.) En stafvelses kvantitet.

STAFVELSESKRIFT, f. 3. 1) Det slags skriftkonst, då hvarje skrifttecken utmärker en hel stafvelse. — 2) Skrift med sådana tecken.

STAG, stagg, n. 3. (skepp.) Tåg, som far ifrån en mastopp till andra delen af för-ut varande mast. Benämnes efter masten eller stängen, som det stötar, såsom *Storstag, Fockstag*, m. m. *Gå öfver s., se Stagdända*.

STAGA, stägga, v. a. 1. (skepp.) *S. en mast, stäng*, ansätta dess stag.

STAGFOCK, staggföck, m. 2. (skepp.) Ett stagsegel, som med litsor vandrar på fockseglet.

STAGG, m. sing. Se *Borstgräs*.

STAGG, m. 2. Ett slagte af de taggeniga fiskarna. *Gasterosteus*.

STAGNATION, staggnatschön, f. 3. (lat. *Stagnatio*) Stillastående, stockning.

STAGNERA, staggnera, v. n. 1. (lat. *Stagnare*) Stå stilla, vara stockad.

STAGSEGL, staggsegel, n. 3. (skepp.) Segel, som vandrar på ett stag.

STAGTACKEL, n. 3. (skepp.) Tvenne svåra fyrskurna taljor, hvilka hänga i toppen, det aktersta på toppen af stormasten, det främsta på toppen af fockmasten.

STAGVÄNDA, v. n. 2. (sjöt.) Vända genom vinden.

STAKA, v. n. 1. *S. ell. S. sig fram*, framdriva en båt medelst stödning med åra eller styre mot botten eller stranden. *S. ut, se Utstaka*.

— *S. sig, v. r. 1*) (om djur) Vid hoppling öfver gårdesgård o. s. v. ränna en päle, en stör i lifvet på sig. — 2) (fig. fam.) Komma till korta,

förfela sitt mål; älv. försäga sig, råka att yttra något stötande; (vid förhör) ej kunna redogöra för ett förelagdt ämne, ej kunna svara på en framställd fråga, begå ett fel vid översättning, o. s. v.; komma af sig i ett tal, o. s. v.

STAKE, m. 2. pl. *stakar*. (af *Sticka*) 1) Lång och grof stör (egentl. spetsad i ena ändan, för att nedstickas i marken). — 2) Se *Ljusstake*.

— 3) Ett slags städ.

STAKET, -ét, n. 3. (af ital. *Stacchetta*, bestädd med *Stake*) Stängsel af ribbor o. s. v., fastspikade på horisontelt gående slantar, infogade i stolpar eller pålar, som på vissa afstand äro nedsatta i marken. *Utom, inom stadens s., stadens gröns, område*.

STALAKTIT, stalaktit, m. 3. Se *Droppsten*.

STALL, n. 5. (i Göta mål pl. *stallar*; af *Stå*) 1) Hus eller rum med spiltor för hästar; äfven särskilt hus eller rum för hundar (Hundstall).

Hålla hästar på s. Sätta, stå på s. Sätta på s. betyder älv.: insätta (oxar) till gödning. *Stå på s.* (älv. om oxar), gödas. — 2) Betydde fordom älv. Boning, bostad. Deraf ännu *Stallbroder*. — 3) Upprättstående trästycke, som uppehåller strängarna på vissa instrumenter. — *Ss. S-spilla*.

STALLA, v. a. 1. Göda (oxar). — *V. n.* (om hästar och åsnor) Låta urin gå. *S. blod*, då urinen är blodblandad. — *Stallande, n. 4.* (för v. a.)

STALLARE, m. 3. (af *Stall*) Fordom benämning på en hög embetsman, som var hufvudman för elit hoffloket.

STALLBETJENING, f. 2. Personer, som göra tjänst vid ett stall.

STALLBETJENT, m. pl. — *betjente*. En, som gör tjänst vid ett stall.

STALLBRODER, m. 3. pl. — *broder*. (af *Stall*, fordom älv. boning) Kamrat. Betydde ursprungligen den, som bodde i samma herberge med en annan.

STALLBRODERSKAP, n. 3. eller

STALLBRÖDRALAG, n. 3. Se *Fosterbrödralag*.

STALLBRÄNG, m. 2. Bräng, som tjenstgör i ett stall, sköter och fodrar hästarna, m. m.

STALLFODRING, f. 2. Boskapsdjurs underhållning med foder inombus.

STALLGOSSE, m. 2. pl. — *gossar*. Gosse, som tillhandagår med hvarjehanda smärre förrättningar vid ett större stall.

STALLGÅRD, m. 2. Gård vid ett stall eller hvaromkring stallbyggnader äro uppförda.

STALLHYRA, f. 1. Hyra för häst, som får stå på främmande stall.

STALLMÄSTARE, m. 3. Den, som har uppsigt öfver en furstes eller en förmän herres stall. Förste s., den förmän af en furstes stallmästare.

STALLMÄSTARPISKA, f. 1. Piska med lång läderrem, som brukas vid hästarnas inridning.

STALLNING, f. 2. 1) Oxars gödning. — 2) (om hästar och åsnor) Urinens afgående.

STALLÖXE, m. 2. pl. — *oxar*. Öxe, som gödes.

STALLROCK, m. 2. Buidansrock, som brukas af stalldrängar.

STALLRUM, n. 3. Rum, spilta i ett stall.

STALLSTAT, m. 3. Samteliga betjeningen vid en furstes stall.

STALLVANNA, f. 1. Vanna, som brukas i stall, för att rensa hafre.

STALP, n. 3. (af *Stjelpa*) 1) Tvärbrant djup. Sages ej i fråga om hafs-, sjö- eller flodbotten.

— 2) Från en brant, höjd nedrasad jord, stenar, m. m. — *Syn. Ras*.

STAM, m. sing. Ett slags fisk, som leker vartiden i strömmar.

STAM, m. 2. pl. *stammar*. 1) a) Nedra delen af ett träd emellan grenarna och roten; älv. hela den ifrån roten uppstigande delen af ett träd, hvarifrån grenarne utgå. *S-men och grenarne af ett träd*. — b) (i botaniskt vetenskaplig mening) Den del af växtens hufvudaxel, som utbildar sig uppåt, i motsatt riktning till roten, och som utgör det förmelande organet emellan roten och bladen. — 2) (på skepp) Se *Framstam, Bakstam*. — 3) Se *Folkstam*. (Fam.) *Han är af gamla s-men*, tillgifven gamla seder och vanor; älv. en kärnkarl. — 4) (gram.) Den del af ett ord, som återstår, sedan alla bildnings- och böjningsstafvelser blifvit borttagna. — 5) (fig.) Upphof, grund.

STAMBO, m. 3. pl. — *bor*. Så kallades fordom den, som förde befatet i framstammen af ett härskepp.

STAMBOK, f. 3. pl. — *böcker*. 1) Bok, som innehåller ett släktregister. — 2) Bok, hvari antecknas de frivilliga medel, hvilka af enskille sammanskjutats till något allmännyttigt företag, t. ex. kyrkans uppbyggande. — 3) Se *Album*.

STAMBOKSMEDEL, n. 3. pl. Medel, insamlade genom stamboks kringsskickande.

STAMBOKSTAF, m. 3. pl. — *bokstäver*. Bokstaf, som tillhör stammen i ett ord.

STAMPADER, m. 3. pl. — *fäder*. Person, ifrån hvilken enskilda människor eller hela slächter leda sitt ursprung.

STAMFÖRÄLDRAR, 2. pl. Äkta par, från hvilken en släkt leder sitt ursprung.

STAMGODE, n. 3. Familjgode, som ända från en slächts upprinnelse varit i dess ägo, och der den haft sitt säte.

STAMHOLLÄNDERI, ----ri, n. 3. Holländeri, anlagd på allmän bekostnad för boskapsafvelns förbättrande i ett land.

STAMHUS, n. 3. (föga brukl.) En ätts hufvudlinje.

STAMHÄLL, n. 3. Förmästa tillhåll, vistelseort, säte. *Hafva sitt s. på ett ställe*.

STAMMA, v. n. 1. Sages om det slags fel i uttalet, då man, onskadt allt bemödande, ej är i stånd att genast få fram ett ord eller en stafvelse, utan först efter flera eller färre fruktlösa försök, då det på en gång häftigt framstötes. *S. fram, se Framstamma. — Stammande, n. 4. o. Stämning, f. 2.*

STAMMARE, m. 3. En, som stammar.

STAMMODER, f. 2. pl. — *mödrar*. Qvinna, från hvilken en enskilt person eller en hel släkt härstammar.

STAMORD, n. 3. (gram.) Ord, som innehåller stammen till andra ord. Jfr *Stam*.

STAMORT, m. 3. Ort, hvarifrån någon härstammar.

STAMP, m. 2. 1) a) Stocken, som rör sig upp och ned i en stampqvarn. — b) Se *Stampqvarn* och *Stampverk*. — 2) Verktyg, hvarmed slås hål i metallbleck eller plåtar. — 3) Se *Matris* och *Stämpel*.

STAMP, n. sing. (fam.) Stampande.

STAMPA, v. n. 1. 1) Stöta foten häftigt emot marken eller golvet. *S. med fötterna. Stå och s. i golvet*. Aktivt säges älv.: *S. fötterna af köld*. — 2) (om fartyg) Våldsamt gunga långs- skepps. — *V. a.* Med stamp (hem. 1) hårdt stöta. *S. kläde. S. hål i*, med stamp göra hål i något.

S. ihóp, ín, nád, óm, s'ónder, út, se Hop-stampa, &c.

STAMPANDE, n. 4. Fotens häftiga stötning emot marken eller golfvet.

STAMPARE, m. 5. En, som stampar.

STAMPBRÖD, n. 5. Ett slags nödbrod i de norra provinserna, bakadt af mjöl, blandadt med söndermalna agnar eller furubark.

STAMPHAMMARE, m. 2. pl. — hamrar. Hammare i ett stampverk.

STAMPHO, m. 2. Valkon i en stampqvarn.

STAMPIG, a. 2. Stampande. Ha en s. gång.

STAMPKLUBBA, f. 1. Se Stamp, 4. a.

STAMPNING, f. 2. 1) Se Stampande. —

2) (sjöt.) Vildsam, gungande längskekpsrörelse. — 3) a) Förrättningen, då något stampas i stampverk. — b) Så mycket som på en gång stampas.

STAMPQVARN, f. 2. Stampverk för klåde, bestående af nedtill afrundade stockar, hvilka röras upp och ned i lodrätt ställning emot den inunder befätliga för klädet bestämda valkon.

STAMPSTAG, n. 5. Se Vaterstag.

STAMPVERK, n. 5. Maskin, som tjänar till att genom stötning vidare bearbeta en natur- eller konstprodukt, söndermala den, skilja vissa delar derifrån, väl blanda åtskilliga delar med hvarandra, eller göra ett föremål tätare och derjämte glatta det.

STAMPREGISTER, n. 5. Se Slägtregister.

STAMSKÄFERI, ---- ri, n. 5. Schäferi, anlagdt på allmän bekostnad till färärfvelns förbättring i ett land.

STAMSPRÅK, n. 5. Språk, ifrån hvilket andra härstamma.

STAMTAFLA, f. 1. Slägtregister i form af en tabla; äfv. i allmänhet: slägtregister.

STAMTRÄD, n. 5. Slägtregister, framställt genom figuren af ett träd med sina grenar.

STANDAR, stannård, n. 5. (fr. *Étendart*, af lat. *Extendere*, utbreda) Rytthärfarna. — Ss. S-stång.

STANDÄRJKÄRARE, stannärdjüngkare, m. 5. (ford.) Officer, som förde ett stander.

STANDERT, stannärdert, m. 2. Trekantig flagg, hvilken å stortoppen förs såsom distinktionstecken af en befälhafvare för flera örlogsfartyg.

STANK, stånghk, m. sing. (af *Stänka*) Högst vedervärdig, nästan qväfvande lukt.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANDERT, stannärdert, m. 2. Trekantig flagg, hvilken å stortoppen förs såsom distinktionstecken af en befälhafvare för flera örlogsfartyg.

STANK, stånghk, m. sing. (af *Stänka*) Högst vedervärdig, nästan qväfvande lukt.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNA ell. STADNA, v. n. 1. (af *Stad*, ställe) 1) Blifva stående, upphöra i gång, fart, rörelse. *Hästen s-de i sitt lopp. Kulorna s-de vid lägret. Maskinen, qvarnen, uret, klockan har s-t.* (Fig.) S. vid, låta vara nog med, t. ex.: *Han s-de icke vid blotta loften*; äfv. låta sig vid, besluta sig för, t. ex. S. vid ett förslag. Det s-de dervid, dervid blief det. S. hos någon i förbindelse, blifva någon förbunden. S. med sitt val på någon, välja någon. Misstanken s-de på honom, han blief misstänkt. S. i ett beslut, ändligen fatta ett b. S. i skuld, i förundran, blifva skyldig, förundrad. S. för ropet, vid auktion genom klubbslag tilldömas en sak, den man hjudit på. — 2) (i allmänhet) Upphöra, hålla upp. S. i sitt tal. *Han s-de vid dessa ord. S. i väntan*, upphöra att växa. S. af, se Afstanna. — 3) Dröja qvar. S. öfver natten hos någon. *Hur länge s-r du i Stockholm?* S. qvår, se Qvarstanna. — 4) (om vätskor) Upphöra att vara flytande, tjockna, starkna. *Blodet, mjölken har s-t.* — V. a. Bringa till att stanna, hämma, tillbakahålla. — S-d, part. pret. o. pass. Som stannat eller blifvit stannad. — Stannande, n. 4.

STANNFÄGEL, m. 2. pl. — *fäglar*. (nat. hist.) Fägel, som alltid stannar qvar i samma trakt.

STANNIOL, ---- ol, m. sing. Utvalsdt tenn, tunt som papper. Kallas äfv. Spegefolium eller Tennfolium.

STANS, stånos, m. 2. (t. *Stanze*) Liten stål-stång, som brukas till metallers drifning.

STANS, stånos, m. 3. (ital. *Stanza*) Hvarje strofodelning i ett skaldestycke, som, bildande en fullständig mening, alltid är underkastad samma regler i afseende på rim och meter.

STAPEL, stäpl, m. 2. pl. *staplar*. 1) Hög af något uppstapladt, isynn. när det är lagdt i viss ordning. S. af bräder, af ved. Elektrisk s., stapel af zink- och kopparskifvor med emellan hvarje skifvar lagda papp- eller klädesbitar, dop-pade i någon sal lösning, hvarigenom elektricitet utvecklas. — 2) En emot vattnet lutande plan, på hvilken ett fartyg bygges. Stå på s-n, säges om ett fartyg, som är under byggnad. Låta ett fartyg gå af s-n, låta det, färdigbyggt, nedlöpa i vattnet. (Fig. fam.) Låta gå af s-n, fullborda, lägga sista handen vid ett verk. Ha en arfvinge på s-n, vänta sig en arfvinges födelse. — 3) Se Stapelort.

STAPELBÄDD, m. 2. Se Afloppingsläde.

STAPELRHET, f. 5. — RÄTT, m. 3. ell. — RÄTTIGHET, f. 5. Rättighet, som en stad äger, att drifva handel på utrikes ort.

STAPELORT, — PLATS, m. 5. Ort, som har stapelrättighet.

STAPELSTAD, m. 3. pl. — städer. Stad med stapelrättighet.

STAPELSTÄDEVIGT, f. 3. Det slags svenska vikt, hvarmed alla förädlade metaller, utom guld och silfver, vägas, då de skola utskickas ifrån stapelstadshammarna, och hvaraf marken väger 7073,4 ass. Kallas äfv. Utskeppnings-, Metall- eller Jernvikt.

STAPELVARA, f. 1. (gam.) Se Nederlagsgods.

STAPLA, stäpla, v. a. 1. S. ell. s. upp, upp-lägga, uppsätta i stapel. Jfr Uppstapla. — Staplande, n. 4. a. Stapling, f. 2.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv. gå med vacklande steg. S. på en sten. S. fram, ín, nád, upp. S. emot någon. — 2) (fig.) Af glömska eller villrådighet stanna i sitt tal, vid uppläsningen af en lex, vid läsning i allmänhet, spejning på ett instrument, o. s. v.; äfv. tala, läsa, spela på ett vacklande sätt, så att man litet emellan stannar eller begår ett fel. S. på ett ord, vid uppläsning af en lex, tydning o. s. v., ej ihågkomma det eller dess betydelse. S. fram, se Framstapla. — Staplande, n. 4.

STAPLA, stäpla, v. n. 1. 1) Göra ett felsteg, så att man vacklar i sin gång; äfv

en stat är inrättad; samtliga dess allmänna inrättningar, betraktade såsom ett sammanhängande helt.

STATSDAM, f. 3. Se *Statsfru*.

STATSDRÄGT, c. 3. Dräkt, som endast nyttjas vid offentliga statsceremonier och högtidliga tillfällen vid ett Hof.

STATSDEPARTEMENT, -- partrémáng, n. 3. Så kallas hvarje af de särskilda afdelningarna utaf konungens kansli.

STATSEKONOMI, státsékánómí, f. 3. Se *Statshushållning*. [-economie.]

STATSEMBETE, n. 4. Embete, som innehas i en stats tjänst.

STATSEXPEDITION, státsáxpédítschón, f. 3. Så kallades tillföre hvarje fördelning af konungens kansli.

STATSFORM, m. 5. Se *Regeringsform*.

STATSFRU, f. 2. Så kallas i Sverige de fruar, som, i följd af deras mäns värdighet eller medelst Kongl. Maj:ts särskilda för dem sjelfva utlärade öppna nådiga bref, innehafva de företrädesrättigheter, som af ålder blifvit f. d. herrar rikets råds fruar tillagda.

STATSFÄNGE, m. 2. pl. -- fängar. I fängelse inspärard statsförbrytare.

STATSFÄNGELSE, n. 3. Fängelse, hvari statsförbrytare inspärars.

STATSFÖRBRYTARE, m. 3. En, som begår en statsförbrytelse.

STATSFÖRBRYTELSE, f. 3. Förbrytelse, hvarigenom en stats rättigheter omedelbart kränkas.

STATSFÖRBUND, n. 3. Förbund af flera hvar för sig sjelfständiga stater, till följe hvaraf de bilda en enda stor statskropp.

STATSFÖRDRAG, n. 3. Så kallas i statsläran det slags fingerade fördrag, till följe hvaraf alla en stats medlemmar antagas hafva frivilligt öfverenskommit att lefva tillsammans till inbördes hjälp och skydd.

STATSFÖRFATTNING, f. 2. De lagar, som bestämma de allmänna grunderna för statsmaktens utöfning, fördelning och organisation. -- *Syn*. Grundlagar. Konstitution.

STATSFÖRFATTNINGSLÄRA, f. 1. Läran om de allmänna förnufts villkoren för en statsinrättning.

STATSFÖRVALTNING, f. 2. Statsmaktens utöfning.

STATSFÖRVALTNINGSLÄRA, f. 1. Läran om statsmaktens utöfning.

STATSGREPP, n. 3. Listigt kringgående af en grundlagsbestämmelse.

STATSGRUNDSATS, m. 3. Grundsats för en stats styrelse och förvaltning.

STATSHANDLING, f. 2. Handling, akt, dokument, hvars innehåll handlar om någon vigtig statsangelägenhet.

STATSHEMLIGHET, f. 3. Någoting, som af statsskäl bör förtigas.

STATSHISTORIA, f. 3. pl. -- *historier*. Berättelsen om en stats öden.

STATSHUSHÅLLNING, f. 2. 1) Omsorgen för anskaffandet af nödiga medel till statsbehovens fyllande samt för näringarnes och nationalvälmågens befrämjande. -- 2) Det system, som dervid följes. -- *Ss. S-slåra*.

STATSHVÄLFNING, f. 2. Våldsam förändring i en stats styrelse.

STATSINKOMST, m. 3. Inkomst, som en stat äger.

STATSINRÄTTNING, f. 2. Offentlig inrätt-

ning, som har sammanhang med styrelsen och förvaltningen af en stat.

STATSINTRESSE, státsíntré'sse, n. 4. En stats fördel.

STATSKALENDER, -- lá'nd'r, m. 2. pl. -- *lendar*. Kalender, innehållande en förteckning på det regerande husets medlemmar jemte samtliga embets- och tjänstemän i ett land. [-cal--]

STATSKÄNSLER, státskánslär, m. 3. Ord förande i en ministere. Eljest Premierminister, Förste minister. [-cansler, -cantzler, -canceller.]

STATSKANSALI, státskánssli, n. 3. En regeringens kansli. [-cansli, -cancelli, -cantzli.]

STATSKASSA, f. 1. En stats allmänna kassa, hvaraf dess utgifter bestridas och hvari statsinkomsterna inflöta.

STATSKLOK, a. 2. Som ådoga ligger statsklokhet. Säges både om person och sak. En s. *regent*. S-a *regeringsåtgärder*.

STATSKLOKHET, f. 3. Klokhet i styrelsen och förvaltningen af en stat.

STATSKLOKT, adv. På ett statsklokt sätt, med statsklokhet.

STATSKLÄDD, a. 2. (föga brukl.) Klädd i statsdräkt.

STATSKLÄDNING, f. 2. Se *Statsdräkt*.

STATSKNEP, n. 3. 1) List, som användes af en regering i och för politiskt ändamål. -- 2) Se *Statsgrepp*.

STATSKOMMISSARIE, státskámmissárie, m. 3. pl. -- *arter*. En af de tre högsta embetsmännen i statskontoret, näst presidenten. [-com--]

STATSKONST, f. sing. Konsten att styra en stat. Statsklokhet i förening med rättskunskap.

STATSKONTOR, státskántör, n. 3. Embetsverk, som disponerar och anordnar kronans medel och inkomster, efter den stat, som af Kongl. Maj:it årligen fastställes, eller i följd af särskilda regeringens föreskrifter. [-contor, -comptoir.]

STATSKREDIT, státskredit, m. 3. Det förtroende, en stat äger i afseende på ställningen af dess finanser. [-credit.]

STATSKROPP, m. 2. 1) Se *Stat*, 1. och *Rikskropp*. -- 2) Förening af flera stater till en.

STATSKUNNIG, a. 2. Som äger mycken statskunskap.

STATSKUNSKAP, f. 3. Kunskap i statsrätten.

STATSKUPP, m. 3. Åtgärd, hvarigenom en regering egenmyndigt upphäver eller förändrar grundlagen eller någon viss del deraf. -- *Syn*. Statsstreck. [-coup.]

STATSLAG, m. 2. Lag, som är gällande för alla en stats medlemmar.

STATSLIST, f. 3. List, som användes af en regering i och för statsändamål.

STATSLIVRE, n. 3. Livré, som brukas vid offentliga ceremonier och högtidliga tillfällen. [-liberi, -liveri, -livrée.]

STATSLÅN, n. 3. Penninglån, som en stat upptager till bestridande af utgifter för det allmänna.

STATSLÄRA, f. 4. Se *Samhällslära*, 1.

STATSMAKT, f. 3. 1) Regeringsmakten i en stat, i vidsträckt bemärkelse. -- 2) Hvarje af de trene särskilda grenar, hvaraf denna makt tänkes vara sammansatt. *S-erna i ett borgerligt samhälle äro tre: Lagstiflande, Domare- och Verkställande Makt*.

STATSMAN, m. 3. pl. -- *män*. 1) Person, som är medlem af ministären i en stat eller leder någon af dess förvaltningsgrenar. -- 2) Statskunnig man; den, som äger mycken statskonst.

STATSMAXIM, --i'm, m. 3. Se *Statsgrundsats*.

STATSMEDEL, n. 3. pl. En stats inkomster.

STATSMINISTER, --níst'r, m. 2. pl. -- *istrar*. En af de högsta embetsmännen i en stat, som har högsta ledningen af någon viss gren utaf statens styrelse. -- 2) (i vissa länder) Minister för någon af de inre förvaltningsgrenarna (i motsats till Kabinettminister).

STATSOBLIGATION, státsábligátschón, f. 3. Se *Statspapper*.

STATSORSAK, f. 3. Se *Statsskäl*.

STATSPAPPER, n. 3. Af en stats regering utgifven, å innehafvaren lydande, räntebärande skuldförbindelse, grundad på ett upptaget statslån.

STATSREGEL, f. pl. -- *reglor*. Se *Statsgrundsats*.

STATSREGLERING, f. 2. Det beslut, hvarigenom rikets ständer bestämma anslagen för rikets behof och anvisa medel till deras betäckande. -- *Ss. S-sförslag*.

STATSRELIGION, státsrelíjón, f. 3. Den religion, hvilken en stat erkänner som den herrskande, d. v. s. såsom den, hvilken i statsinrättningarna har företrädet framför alla andra.

STATSRESON, --ón, m. 3. Se *Statsskäl*.

STATSREVISION, ---schón, f. 3. 1) Granskning af statsverkets, bankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, som emellan riksdagarna anställes af de personer, rikens ständer dertill utsett. -- 2) Samtliga dessa rikens ständers ombud.

STATSREVOLUTION, ----tschón, f. 3. Se *Statshvålfning*.

STATSRÖDER, n. 3. (fig.) Statens styrelse.

STATSRUM, n. 3. Praktikum, som endast vid ceremonier och högtidliga tillfällen begagnas.

STATSRÅD, n. 3. o. 3. 1) (dekl. 3) Regeringskansli, bestående af de högsta embetsmännen i en stat, och hvilken det tillkommer att med sina råd bistå den regerande fursten i statens styrelse. -- 2) (dekl. 3) Ledamot af en sådan regeringskansli.

STATSRÄTT, m. 3. Läran om statens inre förhållanden, d. v. s. om förhållandena mellan styrelsen och de styrda, om förvaltningens organisation, m. m.

STATSSAK, f. 3. Se *Statsärende*.

STATSSEKRETERARE, m. 3. Embetsman, som tillföre stod i spetsen för en statsexpedition, föredrog i statsrådet dihörande ärenden, och var konungens ansvarige rådgifvare för de till hans expedition hörande mål. [-seer--]

STATSSKRIFT, f. 3. Se *Statshandling*.

STATSSKULD, f. 3. Skuld, hvari en stat hållar.

STATSSKÄL, n. 3. Skäl af politisk beskaffenhet. -- *Syn*. Statsorsak, Statsreson.

STATSSTRECK, n. 3. Se *Statskupp*.

STATSYSTEM, státsstý'st'm, n. 3. Flera stater, betraktade såsom ett helt, i afseende på inbördes förhållanden till hvarandra.

STATSTIDNING, f. 2. Tidning, som utgifves af en stats regering, innehållande offentliga tillkännagifvanden om regeringsbeslut, legala annonser, m. m. d.

STATSUTGIFT, f. 3. Utgift i och för det allmänns räkning i en stat.

STATSUTSKOTT, n. 3. Det af rikens ständers utskott, som handlägger ärenden rörande statsregleringen och riksgäldskontoret.

STATSVAGN, m. 2. Praktvagn, som endast II.

brukas vid offentliga statsceremonier och högtidliga tillfällen.

STATSVERK, n. 3. Kronans ställning i afseende på inkomster och utgifter. *S-ets inkomster, behof*.

STATSVETENSKAP, f. 3. Se *Statslära*.

STATSÅD, m. sing. Såd, som gifves arbetare i stat.

STATSÄRENDE, n. 3. o. 4. Ärende, som är föremål för regeringens handläggning i en stat.

STATTORPARE, m. 3. Torpare, som ej har torp, utan blott stat.

STATUERA, v. a. 1. (lat. *Statuere*) Stadga, förordna, fastställa. *S. exempel*, se *Exempel*. -- *Statuerande*, n. 4.

STATUR, -úr, f. 3. (lat. *Statura*) Kroppsställning, växt.

STATUT, -út, n. 3. Stadga, i synnerhet för ett sällskap; förordning.

STATY, -y, m. 3. (lat. *Statua*) Bildstod.

STEARIN, --i'n, n. sing. (af grek. *Stear*, talg) Genom pressning renad talg.

STEARINLJUS, --i'njús, n. 3. Ljus, tillverkad af stearin.

STEARINSYRA, f. 1. Se *Talgsyra*.

STEG, n. 3. 1) Hvardera fotens flyttning, då man går. Säges äfven i fråga om djur. *Taga långa, korta s. Gå med hastiga, stora, långsamma, säkra, rädda s.* (Fig.) *S. för s.*, gradvis, smått om smått. *Jag gör ej ett s. derför*, vill alls icke verka derför. *Göra första s-et till förlikning*, vara den förste, som visar sig böjd till eller gör förslag om förlikning. *Första s-et till lycka*, början dertill. -- 2) Längden emellan begge fötterna, då man tagit ett steg. Räkna vanligen till en alm. *Det är ej mer än hundra s. dit*. -- 3) Säges äfven om de olika skäten att taga stegen i dans. -- 4) Se *Folsteg*, 3. -- 5) (på trampmaskiner) Smått bräde, hvarpå man stiger. -- 6) Hvarje liten afsats, hvarpå man stiger i en trappa; äfv. pinne i en steg. -- 7) (boktr.) Hvarje af de smala, långa stycken af hårdt trä, som läggas emellan på de ställen af formen, hvilka vid aftryckningen skola blifva hvita. -- 8) (fig.) Åtgärd. *Icke veta, hvad s. man skall taga. Mått och s.*, se *Mått*. -- 9) (i musik) Afståndet ifrån ett ställe på notliniesystemet till det närmast högre eller djupare.

STEGANOGRAPHI, --någrafi, f. 3. (gr.) Konsten att skriva med hemliga skriftecken. [-graphi.]

STEGBÖGEL, se *Stigbygel*.

STEGE, m. 2. pl. *stegar*. (af *Stiga*) 1) Redskap att stiga upp eller ned på, bestående af tvenne parallella smala trån med pinnar emellan. *Stiga upp, ned på en s.* -- 2) Se *Torkstege*. -- 3) Sidosprotena på en arbetsvagn. -- *Ss. Stegpinne*.

STEGEL, stég'l, n. 3. Hjul, hvarpå en rådbårad förbrytare fästes. *Döma till s. och hjul*, att steglas.

STEGFORMIG, a. 2. Som har formen af en steg.

STEGHJUL, n. 3. Ett hjul i gången på ett ur, hvilket öfverför pendelns eller orons regulerande verkning till det öfriga verket.

STEGKÄRRA, f. 1. Kärra med stegar på sidorna.

STEGLA, v. a. 1. Fästa på stegel. *Dömd att halshuggas och s-s.* -- *Steglande*, n. 4. o. *Stegling*, f. 2.

STEGLITSA, stéglí'tsa, f. 1. (t. *Stieglitz*) Bekant sångfågel, med svarta vingar och en stor

höggul fläck öfver midten, panna, kinder och strupe karmosinröda, kroppens grundfärg eljest brun. *Fringilla carduelis*. [Steglitz, Steglitz, Steglisa.]

STEGLÄDER, se *Stiggläder*.

STEGRA, v. a. 1. (af *Stiga*) 1) Göra priset på en vara dyrare. *S. priset på en vara*. *S. en vara*. — 2) Förhöja, öka. *Preßar, som s-r bemärkelsen af ett ord*. — *S. sig*, v. r. Resa sig upp på bakbenen. *En häst, som s-r sig*. — *Siegrande*, n. 4.

STEGRING, f. 2. 1) Priset förhöjande på en vara. — 2) (om hästar) Resning på bakbenen.

STEGVAGN, m. 2. Arbetsvagn med stegar.

STEK, n. 3. (skepp; t. *Stich*) Hvarje sätt, på hvilket andan af ett tåg fastgöres.

STEK, f. 2. (af *Sticka*) 1) Stekt stycke af nötboskap, ren, elg eller får; äfv. stekt vildebråd eller fjäderfå, stekt gris, o. s. v. Man säger steklunda: Ox-, Kal-, Ren-, Elg-, Får-, Lam-, Hårstek, m. fl. *Sätta s. på spett*. *Vända s.* — 2) Det stycket, som tages af slagadt kreatur, för att stekas. — *Ss. S-fett, -fött, -lukt*.

STEKA, v. a. 2. 1) Att utan, eller åtminstone blott med helt litet, vatten utsätta kött för inverkningen af eld eller stark hetta, för att bereda det till mat. *S. i ugn, på glöd, på stekspett*. Sages äfven om andra ätbara saker. *S. fisk, potatis, äplen, rosvor*. *S. kastanjer i askmörja*. (Fig.) *S. vid sakta eld*, se *Eld*. — 2) (fam.) Skada eller besvära genom för stark hetta. *Solen stekte oss så, att vi alldeles förmäktade*. — *S. sig*, v. r. Utsätta sig för stark eld eller hetta. *Sitta och s. sig vid eldbrasan*. *S. sig i solen*. — *Stekt*, part. pass. *S. korf*. *S-a äplen*. — *Stekande*, n. 4.

STEKEL, stekl, m. 2. pl. *steklar*. Insekt, hörande till 6:te Ordningen (*Steklarna*), med 4 smärre, ådriga vingar och fullständig förvandling.

STEFAT, n. 5. Fat, hvarpå stek serveras.

STEFISK, m. 2. Stekt fisk.

STEGÄDDA, f. 1. Stekt gädda.

STEKHET, a. 2. neutr. — *hett*. Tillräckligt het för stekning.

STEEKORF, m. 2. pl. — *korfvar*. Stekt korf.

STEKNING, f. 2. Verknigen eller förfarandet, då något stekes.

STEKNÄL, f. 2. Lång jernnål, hvarmed stek vändes på spettet.

STEKOS, n. 5. Lukt af stek.

STEKPANNA, f. 1. 1) Panna att steka uti. — 2) Panna, satt under ett stekspett, för att låta flottet ifrån steken afriana deruti.

STEKROFVA, f. 1. Rofva, stekt i askmörja, på plåt eller i panna.

STEKSPETT, n. 5. Jernspett, hvarpå kött, som skall stekas, vändes omkring öfver inunder uppländ eld.

STEKÅS, m. 3. Sås, tillredd af stekfett.

STEKUGN, m. 2. Ugn, som i synnerhet begagnas till stekning.

STEKVÄNDARE, m. 5. 1) Person, som vänder en stek på spettet. — 2) Maskin, som förättar samma tjänst. — 3) Brukas stundom äfven för sjelfva stekspettet. — 4) (fam.) Ur, som beständigt måste tummas.

STEKÄPLE, n. 4. Stekt äple.

STEL, a. 2. 1) Som ej lätt låter böja sig. Sages i synn. om kroppar, hvilka vanligen äro böjliga. — 2) Som alls icke eller med svårighet låter röra sig. Sages i synn. om leder på menniskor och djur. *S-a leder*. *S. i armen, i benen*.

S. i kroppen. *S. af köld*, då man är så frusen, att man ej kan röra lederna. — 3) Sages om vätskor, som tjocknat eller kallnat, så att de ej mer äro flytande. — 4) Kal och brant. *S-a klippor*. — 5) (fig.) Tvungen, onaturlig, ej hjertlig. *Han är mycket s. Ett s-t väsende*. *En s. komplång*. *Ett s-t skrifdsätt*, ej ledigt.

STELBENT, a. 1. Som har stela ben.

STELFRUSEN, a. 2. neutr. — *et*. Så frusen, att man är stel i lederna.

STELHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara stel. *Se Stel*, bem. 1, 2 o. 3. — 2) (fig.) Stelt väsende, tvång.

STELKRAMP, m. sing. Ett slags ganska svår krampsjukdom.

STELNA, v. n. 1. Blifva stel. *S. af köld*. *Liket hade ej ännu hunnit s. En vätska, som s-t*. (Fig.) *Blodet s-de i honom af fruktan*, han blef ytterst förskräckt. — *Stelnande*, n. 4. o. *Stelning*, f. 2.

STELT, adv. (fig.) På ett stelt, tvunget sätt.

STEN, m. 2. 1) (i sing.) Oorganiskt ämne, osmältbart och oantändligt i eld, samt olösligt i vatten, såsom Gråsten, Sandsten, Tålgsten, m. fl. *En håll af s. Förvandla i s. Blifva till s.* *De vises s.*, enligt alkemisters och kabbalisternas föreställning ett slags urämne, som skulle äga kraften att upplösa allt i sina beståndsdelar, fördrifva alla sjukdomar, göra menniskor odödliga och förvandla odöda metaller i guld. (Fig.) *Äf s.*, känslolös, t. ex. *Ett hjerta af s.* — 2) Hvarje särskilt, större eller mindre kropp af ett sådant ämne. *Stor, liten s. Kasta s-ar på någon*. *Se äfv. Börda*. — 3) (i sing. kollektivt) Stenar. *Det är mycket s. i åkern*. — 4) Mursten. Brukas mest kollektivt. *Ett hus af s.* (Fig.) *Leke lemna s. på s.*, i grund förstöra. — Betyder i fornspråket äfv. byggnad af sten. *Helga s.*, kyrkan. — 5) Gråsten. *Under denna s. hvilat N. N.* — 6) (i sing.) Krukmakargods. *Kärl, fat af s.* — 7) Sages om de hårda, stenartade gyttringarna i päron. — 8) Det stenhårda skalot kring kärnan i viss slags frukt, t. ex. i plummon. — 9) *Se Testikel*. — 10) Stenartad gyttring i blåsan eller njurarna. — 11) *Se Stenpassion*. *Låta skära sig för s.* — 12) *Se Qvarnsten*. *En qvarn med två par s-ar*. — 13) *Se Ädelsten*. *En infattad s.* — 14) Ordet ingår såsom prefix i vissa adjektiva sammansättningar och betyder då: Alldeles, helt och hållet, fullkomligt, utomordentligt, t. ex. *S-döf, -död, -rik*. — *Ss. S-aktig, -art, -artad, -block, -bord, -bro, -brytare, -brytning, -bänk, -flisa, -häll, -kastning, -kula, -massa, -mur, -rad, -samling, -skifva, -skärfa, -säte, -tafla, -tallrik, -trappa, -vall*.

STENA, v. a. 1. Döda genom stenkastning.

— *Stenande*, n. 4. o. *Stening*, f. 2.

STENABORRE, m. 2. pl. — *aborrar*. Det slags aborre, som leker vid stengrund.

STENANTHIOP, ---öp, m. 3. *Se Stenget*.

STENBACKE, m. 2. pl. — *backar*. Stenig backe.

STENBIT, m. 2. 1) Bit af en sten. — 2) En mjukfenig benfisk med en plump, slammig och fjäll-lös kropp och tre rader benhårda knölar på hvar sida. *Cyclopterus Lumpus*. Kallas äfv. *Sjurygg*.

STENBJÖRN, m. 2. *Se Björn*.

STENBLIDA, f. 1. (gam. krigsk.) Blida (se d. o.), hvarmed stenar slungades.

STENBLIND, stén blifand, a. 2. (fam.) Alldeles blind.

STENBOCK, m. 2. 1) En art af Bocksläget med grågul ragg och knöliga, framtill kantiga, mycket stora horn. *Capra ibex*. — 2) Ett af tecknen i djurkretsen. *S-ens tecken*.

STENBORR, m. 2. ell. STENBORRARE, m. 5.

1) *Se Bergborr*. — 2) En mussla, som borrar sig in i trä och sten. *Pholas dactylus*.

STENBOTTEN, m. 2. pl. — *bottnar*. Stenig botten.

STENBROTT, n. 5. Ställe, der sten brytes.

STENBRÄCKA, f. 1. Örtslägget *Saxifraga*.

STENBUNDEN, a. 2. neutr. — *et*. Mycket stenig. *S. mark*.

STENBÄR, f. 2. Bär att bära sten på.

STENBÄR, n. 5. *Se Jungfrubär*.

STENDAM, stendämm, m. 2. Dam, byggd af sten.

STENDRIFVANDE, a. 1. Som fördrifver sten (bem. 10). *S. medel*.

STENDÖD, stén dö'd, a. 2. (fam.) Alldeles död. *Falla s. stén*.

STENDÖF, stén dö'f, a. 2. (fam.) Alldeles döf.

STENEK, sténék, f. 2. *Se Jernek*.

STENFALK, m. 2. En art af falksläget, 11—13 tum lång; häckar i Skandinavien nordliga bergstrakter. *Falco Lithofalco*.

STENFAT, n. 3. Fat af stengods eller krukmakargods.

STENFOT, m. 3. Grundlag af sten under en byggnads väggar.

STENFRUKT, m. 3. Frukt med sten (bem. 8), t. ex. plummon.

STENFRÖ, n. 4. Örten *Lithospermum officinale*, med gula och hvita blommor, samt glatta frön med hårda skal.

STENFYLLNING, f. 2. Fyllning med småsten.

STENGALLE, m. sing. Sjukdom hos hästar, då fotleden eller kotan svullnar.

STENGATA, f. 1. Gata, belagd med sten. (Fam.) *Bo på s-n*, vara stadsbo.

STENGET, f. 3. pl. — *geller*. En art af Gazellsläget, i södra Europas fjälltrakter, till storleken lik en get; har svarta, raka horn med haklik, tillbakaböjd spets. *Antilope Rupicapra*. Kallas äfv. *Alpget*.

STENGETBÖSSA, f. 1. Ett slags dubbelbössa.

STENGODS, n. sing. 1) Massa af lera och sand, hvaraf kärl tillverkas. — 2) Sådana kärl. *Hvitt s.*, engelskt porslin.

STENGOLF, n. 3. Med stenhällar eller mursten belagd grund i boningsrum eller förstugor, kyrkor, o. s. v.

STENGRAF, f. 2. pl. — *grafvar*. Stensydd graf för källors afledning i äng eller åker.

STENGRAVUR, ---vyr, m. 3. 1) Gravering i sten. — 2) *Se Stensnideri*.

STENGRUND, n. 3. Stenigt grund i haf ell. sjö. — *S. m.* *Se Stenbotten, Stenfot*.

STENGRUS, n. sing. 1) Stenblandadt grus. — 2) *Se Grus*.

STENGULT, n. sing. Ett slags brungul färg af rå, fiamalen blande, som användes till anstrykning af boningshus.

STENGYTTRING, f. 2. Gyttring af stenartadt ämne.

STENHJERTA, n. 4. (fig.) Stenhårt hjerta.

STENHOP, m. 2. Hop af stenar. *Förvandla en stad i en s.*, i grund förstöra den.

STENHUGGARE, m. 3. En, som utöfvar stenhuggeri.

STENHUGGERI, n. 5. 1) Gröfre stenarters bearbetning till byggnadsbehof, vaser, kokkärl,

bildstoder, m. m. — 2) Ställe, der sådan bearbetning sker.

STENHUGGNING, f. 2. *Se Stenhuggeri*.

STENHUMLA, f. 1. En art humla, som bygger i stenhögar, svart framtill, baktill rödaktig. *Bombus lapidarius*.

STENHUS, n. 5. Hus, uppfördt af mursten.

STENHÄRD, a. 2. 1) Hård som sten. *S-a klippan*. — 2) (fig.) Känslolös, obeveklig. *S-t hjerta*.

STENHÖG, m. 2. *Se Stenhop*.

STENIG, a. 2. 1) Beströdd, full med stenar. *S. mark*. — 2) Som har stenartad gyttring. *S-a päron*. — *Stenighet*, f. 3.

STENKÄR, n. 3. 1) Kar af sten. — 2) *Se Stenkista*. — 3) Träinfattningen kring qvarnstenar.

STENKAST, n. 3. 1) Kastning med stenar. — 2) Så långt man kan kasta med en sten. *Huset ligger blott ett par s. härifrån*.

STENKISTA, f. 1. Fyrkantig timring, fylld med sten.

STENKIT, n. 3. Ett slags kitt, hvarmed sten, glas, porslin o. d. förbindes.

STENKOSTER, n. 5. Knoster att sönder slå sten med.

STENKNÄCK, m. 2. Sparfågel af Finksläget, 7 tum lång, med rostbrun fjäderbeklädnad; lever af frön och kärnor, i synn. körsbärskärnor. *Fringilla Coccythraustes*.

STENKOL, n. 5. Kolartadt bränsle, som finnes på vissa ställen under jordytan, på större eller mindre djup, och härrör från en äldre, begravnen vegetation. — *Ss. S-sgrufva, -sknapp*, m. m.

STENKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar*. *Se Orthoceras*.

STENKOLIK, ---ik, f. 3. Kolik, som härleder sig af sten i blåsan. [-colik.]

STENKOLSBECK, n. sing. Ett slags beck, som återstår, då stenkolsolja fränskiljes ur stenkolsjära.

STENKOLSOLJA, f. 1. Ett slags olja, som innehålles i stenkolsjära.

STENKOLSSTYBB, m. 3. Pulveriserade stenkolk.

STENKOLSTJÄRA, f. sing. En vidbränd olja, som erhålles genom distillation af stenkolk.

STENKORALL, ---äll, m. 3. Benämning på koraller med stenhårda stammar.

STENKRASSE, m. sing. En art krasse, som växer ibland stenar. *Lepidium petraeum*.

STENKRUKA, f. 1. — *KRUS*, — *KÄRL*, n. 3. Kruka, krus, kärl af krukmakargods.

STENKÄRNA, f. 1. Kärna med stenartadt skal (sten), t. ex. i plummon.

STENLAG, n. 3. Lag af stenar, t. ex. i en mur.

STENLAKE, m. 2. pl. — *lakar*. Lake, som vistas uti invikar.

STENLERA, f. sing. Lera, som begagnas till krukmakargods.

STENLILJA, f. 1. *Se Encrinet*.

STENLIM, n. 3. *Se Stenkitt*.

STENLÖPEN, a. 2. neutr. — *et*. Öfverdraget med en skorpa af sten.

STENLÅS, n. 3. Verktyg att lyfta stenar.

STENLÄGGA, v. a. 2. (båjes som *Lägga*) Belägga med sten. *S. gator, rum*.

STENLÄGGARE, m. 3. En, hvars yrke är att stenlägga.

STENLÄGGNING, f. 2. 1) Arbetet, då man stenlägger. — 2) Stenlagd plats.

STENMASSA, f. 1. 1) Massa af stenar. — 2) Konstgjord efterhärming af åtskilliga stenarter.